

Kainuun liitto

Kainuun maakuntakaava 2030

Maakuntakaavaselostus

Kaavaluonnos 11.6.2018

Kainuun maakuntakaavan tarkistaminen

Maakuntakaavaselostus
Kaavaluonnos 11.6.2018

**Kainuun liitto
2018**

LUONNOS 11.6.2018

Kainuun liitto
Kauppakatu 1
87100 Kajaani
Puh. 08 615 541
Faksi 08 6155 4260
kainuunliitto@kainuu.fi
Kuvat: Suomen Ilmakuvat Oy

Kajaani 2018

LUONNOS 11.6.2018

Esipuhe

Täydentyy prosessin kuluessa.

Sisällys

Esipuhe

1 Johdanto	3
2 Lähtökohdat	3
2.1 Maakuntakaavan tarkoitus	3
2.1.1 Mikä on maakuntakaava?	3
2.1.2 Maakuntakaavoituksen suhde muuhun suunnitteluun.....	3
2.2 Kainuun maakuntakaava-alue.....	5
2.3 Kainuun kokonaismaakuntakaava 2020 ja sen tilanne	5
2.4 Maakuntasuunnitelma ja -ohjelma	6
2.5 Kainuun liitto maakuntakaavan laatijana	8
2.6 Maakuntakaavan oikeusvaikutukset	8
3 Nykytila ja kehitysnäkymät	9
3.1 Väestö, matkailijat ja vapaa-ajan asukkaat	9
3.2 Elinkeinorakenne, työvoima, hyvinvointi ja saavutettavuus	15
3.2.1 Porotalous	16
3.3 Ympäristön ominaispiirteet	16
3.3.1 Metsät	16
3.3.2 Maa- ja kallioperä.....	16
3.3.3 Vedet	17
3.3.4 Ilmasto ja ilman laatu	18
3.3.5 Suojelualueet	18
3.3.6 Kulttuuriympäristö	19
3.5 Kainuun aluerakenne 2035	19
4 Kaavan laatimisen tavoitteet	22
4.1 Maankäyttö- ja rakennuslain maakuntakaavan sisältövaatimukset	22
4.2 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT).....	22
4.3 Kainuun maakuntakaavan tarkistamisen tavoitteet.....	24
6 Kaavan sisältö ja perusteet	27
6.1 Säilyvät, uudet ja muuttuvat maankäyttöluokat.....	27
6.1.1 Toimivat, terveelliset ja turvalliset yhdyskunnat	27
6.1.2 Tehokas liikennejärjestelmä.....	44
6.1.3 Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö	51
6.1.4 Luonnonvarat ja elinkeinojen toimintaedellytykset.....	65
6.1.5 Maakuntakaava-aluetta koskevat yleismääräykset	82
6.2 Kokonaan kumoutuvat merkinnät ja määräykset	85
6.3 Yhteenveto maankäyttöluokkien muutoksista	86
7 Vaikutusten arviointi	88
7.1 Menettely vaikutusten selvittämiseksi	88
7.2 Vaikutusten tarkastelu maankäyttöluokittain	89

7.3 Maakuntakaavan kokonaisvaikutukset.....	89
7.3.1 Vaikutukset alue- ja yhdyskuntarakenteeseen	89
7.3.2 Vaikutukset rakennettuun ympäristöön.....	91
7.3.3 Vaikutukset luontoon ja Natura 2000-verkostoon	92
7.3.4 Vaikutukset maisemaan	96
7.3.5 Vaikutukset liikenteen ja teknisen huollon järjestämiseen	97
7.3.6 Vaikutukset talouteen.....	98
7.3.7 Vaikutukset terveyteen, sosiaalisiin oloihin ja kulttuuriin	100
7.4 Haitallisten vaikutusten lieventäminen	101
7.5 Vaikutusten seuranta.....	102
8 Maakuntakaavan suhde muuhun suunnitteluun	103
8.1 Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutuminen	103
8.2 Maakuntakaavan suhde tarkistettavaan maakuntakaavaan	103
8.3 Kainuu-ohjelman toteutuminen	103
8.4 Muiden suunnitelmien toteutuminen	103
8.4.1 Valtakunnallisten alueiden kehittämisen tavoitteiden toteutuminen	103
8.4.2 Ympäröivien alueiden maakuntakaavoitus	103
8.4.3 Kuntien suunnittelu.....	103
9 Suunnitteluvaiheet ja osallistuminen	104
9.1 Aloitus- ja lähtökohtavaihe	104
9.2 Luonnosvaihe	106
9.3 Ehdotusvaihe.....	108
9.4 Hyväksymisvaihe.....	108
10 Selvitykset.....	108
11 Maakuntakaavan toteutuminen ja seuranta.....	110
12 Yhteenveto	111

Lähteet

Liitteet

Liite 1. Kainuun maakuntakaavan 2030 vaikutusten arviointi maankäyttöluokittain

Liite 2. Kainuun maakuntakaava 2030, Vaikutukset Natura 2000-verkostoon

Liitetaulukot 1-12

Liitekartat 1-19

1 Johdanto

Kainuun maakuntakaava 2020 hyväksyttiin Kainuun maakuntavaltuustossa 7.5.2007 ja valtioneuvosto vahvisti kaavan 29.4.2009. Maakuntakaava 2020 on laadittu koko maakuntaa koskevana kokonaismaakuntakaavana, jossa on käsitelty kaikki laatimisajankohtana maakunnan kehittämisen kannalta keskeiset asiakokonaisuudet. Maakuntakaava on pääosin toteutunut useiden aluevarausten osalta. Kuluneiden vuosien aikana tapahtuneet muutokset Kainuussa ja koko toimintaympäristössä sekä kaavoitukseen vaikuttavissa säädöksissä ovat aiheuttaneet tarpeen maakuntakaavan saattamiseksi ajan tasalle. Lisäksi maakuntakaavan tarkistaminen on tullut Kainuussa ajankohtaiseksi uusien Kainuu-ohjelmien valmistumisen myötä. Maakuntavaltuusto on hyväksynyt Kainuu-ohjelman (sis. maakuntasuunnitelma 2035 ja -ohjelma 2014-2017) 16.6.2014 ja päivitetyn, uuden Kainuu-ohjelman (sis. maakuntasuunnitelma 2035 ja -ohjelma 2018-2021) 18.12.2017.

Kainuun maakuntakaavan toteutumisen seurantatyötä on tehty jatkuvasti maakuntakaavan valmistumisen jälkeen. Kokonaismaakuntakaavaa on jo uudistettu kolmella vahvistetulla (Kainuun 1. vaihemaakuntakaava, Kainuun kaupan vaihemaakuntakaava ja Kainuun tuulivoimamaakuntakaava) tiettyyn teemaan keskittyvällä vaihemaakuntakaavalla.

Kainuun maakuntavaltuusto on tehnyt 1.6.2015 päätöksen käynnistää maakuntakaavan laatimisen Kainuun kokonaismaakuntakaavan tarkistamiseksi (4 §). Kainuun maakuntahallitus on hyväksynyt Kainuun maakuntakaavan tarkistamisen osallistumis- ja arviointisuunnitelman 13.6.2016 ja sitä on tarkistettu 27.3.2017 ja 23.4.2018. Maakuntahallitus on hyväksynyt maakuntakaavan tarkistamisen Lähtökohdat ja tavoitteet -raportin 24.10.2016. Maakuntakaavan tarkistamista koskeva aineisto on nähtävillä Kainuun liiton verkkosivuilla: www.kainuunliitto.fi/maakuntakaavan_tarkistaminen

2 Lähtökohdat

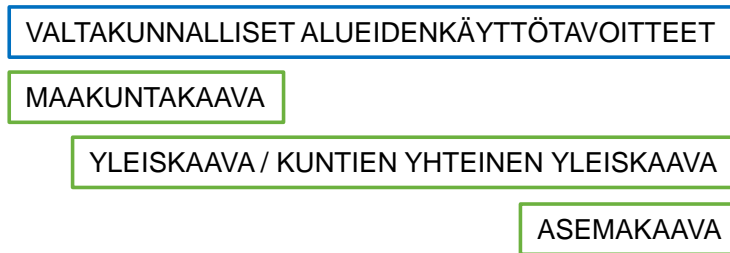
2.1 Maakuntakaavan tarkoitus

2.1.1 Mikä on maakuntakaava?

Maakuntakaavassa käsitellään koko maakunnan tai useamman kunnan suuret maankäytön linjaukset yhteensovittaen eri maankäyttötarpeet keskenään. Siinä esitetään maakunnan yhdyskuntarakenteen ja alueiden käytön perusratkaisut keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä. Maakuntakaavan laatii ja hyväksyy maakunnan liitto.

2.1.2 Maakuntakaavoituksen suhde muuhun suunnitteluun

Maankäytön suunnittelujärjestelmään kuuluvat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, maakuntien liittojen laatimat maakuntakaavat sekä kuntien laatimat yleiskaavat ja asemakaavat (kuva 1). Ne perustuvat maankäyttö- ja rakennuslakiin (MRL, 132/1999).

Kuva 1. Alueiden käytön suunnittelujärjestelmä.

Alueidenkäyttötavoitteiden tehtävänä on varmistaa valtakunnallisesti merkittävien seikkojen huomioon ottaminen maakuntien ja kuntien kaavoituksessa sekä valtion viranomaisten toiminnassa. Maakunnan suunnittelussa ja muussa alueiden käytön suunnittelussa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisesta siten, että edistetään niiden toteuttamista (MRL 24 §).

Maakuntakaava on yleispiirteinen alueidenkäytön suunnitelma, jossa osoitetaan alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet sekä osoitetaan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita. Kainuussa maakuntakaavan laatijana toimii Kainuun liitto. Maakuntakaavan hyväksyy maakuntavaltuusto.

Maakuntakaava voidaan laatia:

- koko maakuntaa käsittelevänä kokonaismaakuntakaavana,
- maakunnan osa-aluetta koskevana maakuntakaavana tai
- tiettyjä asiakokonaisuuksia koskevana vaihemaakuntakaavana.

Yleis- ja asemakaavoja laativat kunnat. Kunnat myös hyväksyvät nämä kaavat. Yleiskaavan tarkoituksena on kunnan tai sen osan yhdyskuntarakenteen ja maankäytön yleispiirteinen ohjaaminen sekä toimintojen yhteen sovittaminen. Asemakaava puolestaan laaditaan alueiden käytön yksityiskohtaista järjestämistä, rakentamista ja kehittämistä varten. Kunnat voivat laatia myös yhteisen yleiskaavan.

Suunnittelujärjestelmän periaatteena on, että yleispiirteisempi kaava on ohjeena yksityiskohtaisempia kaavoja laadittaessa ja muutettaessa. Alueidenkäyttöä koskevat ratkaisut pyritään tekemään sillä suunnittelutasolla, jolla ne kaavan sisältö ja vaikutukset huomioiden ovat parhaiten tehtävissä. Maakunnallisesti ja seudullisesti vaikuttavat alueidenkäyttökysymykset on tarkoituksenmukaista ratkaista maakuntakaavatasolla.

2.2 Kainuun maakuntakaava-alue

Kainuun kokonaismaakuntakaavan tarkistaminen koskee Kainuun kahdeksaa kuntaa: Hyrynsalmi, Kajaani, Kuhmo, Paltamo, Puolanka, Ristijärvi, Sotkamo ja Suomussalmi. Kaava-alue on esitetty kuvassa 2.

Kuva 2. Kainuun maakuntakaavan kaava-alue.

2.3 Kainuun kokonaismaakuntakaava 2020 ja sen tilanne

Kainuussa on voimassa koko maakunnan alueen käsittävä lainvoimainen kokonaismaakuntakaava (Kainuun maakuntakaava 2020) ja kolme vahvistettua (Kainuun 1. vaihemaakuntakaava, Kainuun kaupan vaihemaakuntakaava ja Kainuun tulivoimamaakuntakaava) tiettyyn teemaan keskittyvää vaihemaakuntakaavaa.

Kainuun koko maakunnan käsittävä Kainuun maakuntakaava 2020 on hyväksytty Kainuun maakuntavaltuustossa 7.5.2007. Valtioneuvosto on vahvistanut maakuntakaavan 29.4.2009 (valtioneuvoston päätös YM3/5222/2007).

Kainuun 1. vaihemaakuntakaava on hyväksytty maakuntavaltuustossa 19.3.2012 ja se on vahvistettu ympäristöministeriössä 19.7.2013 (ympäristöministeriön päätös YM2/5222/2012). Korkein hallinto-oikeus hylkäsi ympäristöministeriön vahvistuspäätöksestä tehdyt valitukset 16.2.2015 (taltionumero

384: dnrot 2683/1/13 ja 2687/1/13). Kaava koskee puolustusvoimain ampuma- ja harjoitusalueita sekä niiden melualueita.

Lainvoimainen Kainuun kaupan vaihemaakuntakaava on hyväksytty maakuntavaltuustossa 1.12.2014 ja vahvistettu ympäristöministeriössä 7.3.2016 (ympäristöministeriön päätös YM7/5222/2014). Kaava koskee vähittäiskaupan suuryksiköiden sijoittumista ja mitoitusta Kainuussa.

Kainuun tuulivoimamaakuntakaava on hyväksytty maakuntavaltuustossa 30.11.2015 ja vahvistettu ympäristöministeriössä 31.1.2017. Vahvistamispäätöksestä on yksi valitus korkeimman hallinto-oikeuden käsittelyssä. Kaavassa osoitetaan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti tuulivoiman hyödyntämiseen parhaiten soveltuvat alueet Kainuussa.

Maakuntakaavan tarkistaminen ei koske lähtökohtaisesti voimassa olevia vaihemaakuntakaavoja luukuun ottamatta kaupan vaihemaakuntakaavassa vahvistettuja kaupan suuryksiköiden määräyksiä, jotka tarkistetaan MRL:n muutoksen (230/2017, voimaan 1.5.2017) mukaisesti.

Kainuun maakuntakaavan 2020 Valtioneuvoston antamassa vahvistamispäätöksessä 29.4.2009 esille nousseet tarkistamistarpeet on pääosin käsitelty vaihemaakuntakaavoituksessa. Vireillä olevaa kokonaisuusmaakuntakaavan tarkistamista koskee vahvistamispäätöksessä esitetty turvetuotannon ja luonnonarvojen yhteensovittaminen. Vahvistamispäätöksessä esitettyjä tarkistamistarpeita ja niiden toteumaa on tarkasteltu tarkemmin Kainuun maakuntakaavan 2020 Seurantaraportissa (2015).

2.4 Maakuntasuunnitelma ja -ohjelma

Maakunnan suunnitteluun kuuluvat maakuntasuunnitelma, muuta alueiden käytön suunnittelua ohjaava maakuntakaava ja alueellinen kehittämissuunnitelma - maakuntaohjelma. Maakuntasuunnitelma ohjaa maakuntakaavojen ja maakuntaohjelmien laatimista. Vuonna 2017 hyväksytty Kainuu-ohjelma sisältää maakuntasuunnitelman, joka määrittelee Kainuun maakunnan kehittämisen pitkän aikavälin päämäärän ja tavoitteet vuoteen 2035, sekä maakuntaohjelman vuosille 2018–2021, joka sisältää pitkänajan tavoitteita tukevat tavoitteet seuraaville neljälle vuodelle sekä keinot niiden saavuttamiseksi.

Kainuu-ohjelman visiona 2035 on Van hyvejää! Hyvinvoiva ja vetovoimainen Kainuu. Se tehdään osaamisella, rohkealla yrittämisellä ja yhteistyöllä. Kainuun väkimäärän aleneva kehitystrendi pyritään kääntämään väestön kasvuksi mm. Kainuun vetovoimaisuutta parantamalla.

Kainuun maakuntaohjelmaan on valittu neljä elinkeinollista kärkialaa: matkailu, teknologiateollisuus, biotalous ja kestävä kaivannaisala. Nämä toimialat saavat erityishuomiota elinkeinojen kehittämisessä. Kehittämisresursseja allokoidaan kuitenkin alueellisen kehityksen kannalta vaikuttavimpiin ja

tavoitteiden mukaisiin kohteisiin toimialasta riippumatta. Kainuun maakuntaohjelman 2018–2021 läpileikkaavia teemoja ovat kestävä kehitys, osaaminen, digitaalisuus, kansainvälisyys ja tasa-arvo. Ohjelman arvopohjan muodostavat koko Kainuun mahdollisuuksien optimointi sekä positiivisuus ja kannustaminen. Ohjelma koostuu seuraavista painopisteistä, jotka on kuvattu myös kuvassa 3:

1 Yritykset, osaaminen ja Kainuun vetovoima

Kainuun vahvuuksiin liittyvät kärkialat

- Matkailu
- Teknologiateollisuus
- Biotalous
- Kestävä kaivannaisala

2 Saavutettavuutta uusilla liikkumISRatkaisuilla ja sähköisillä palveluilla sekä infrastruktuuri-investoinneilla

3 Tavoitehakuista alueellista yhteistyötä

4 Hyvinvoinnin vahvistaminen

5 Positiivinen maakuntakuva

Kuva 3. Kainuun maakuntaohjelman 2018–2021 kehittämisen painopisteet. Kuvat Kainuun liitto.

Kainuun maakuntaohjelman 2018–2021 tavoitteiden mukaan mm:

”Maakuntakaavoituksen yhteydessä arvioidaan Kainuun tieluokituksen kehittämistarpeet ja varaudutaan Oulu–Kajaani maantieyhteyden (valtatie 22) kehittämiseen selvittämällä maakuntakaavassa tieyhteyden tarvitsemat liikennekäytävävaraukset. ...

Kainuussa tuetaan ihmisten vapautta valita asuinpaikakseen erilaisia vetovoimaisia asuinympäristöjä haja-asutusalueilta maaseudulta sekä taajamista. Samoin elinkeinoelämän käyttöön tarjotaan niiden kulloiseenkin tarkoitukseen parhaiten soveltuvia alueita. Elinkeinoelämän edellytykset yhteen sovitetaan (moninaiskäytön periaatteen mukaisesti) muiden toimintojen kanssa tarkoituksenmukaisella tavalla. Olemassa olevaa perusinfrastruktuuria pyritään hyödyntämään ja tehostamaan nykyistä paremmin.

Maakuntakaavassa osoitettavilla aluevarauksilla mahdollistetaan ja edistetään hyvää ympäristöä, luonnon monimuotoisuutta ja kestäväää luonnonvarojen käyttöä osoittamalla riittävät ja tarkoituksen mukaiset aluevaraukset mm. kulttuuriympäristön vaalimiseen, turvetuotantoon, maa- ja kalliokiviainesten ottoon ja matkailun tarpeisiin. Kaivostoiminnalle tarpeellisia aluevarauksia osoitetaan toteutumassa olevien hankkeiden perusteella. Tuulivoimatuotanto ohjataan siihen parhaiten soveltuville alueille. Puolustusvoimien toiminta ja maanpuolustuksen tarpeet turvataan osoittamalla tarvittavat erityisalueet. Maakuntakaavassa osoitettavat aluevaraukset sovitetaan yhteen mahdollisten muiden maankäyttötarpeiden kanssa.”

2.5 Kainuun liitto maakuntakaavan laatijana

Kainuun liitto toimii suunnittelu- ja aluekehitysviranomaisena maankäyttö- ja rakennuslain sekä alueiden kehittämislain perusteella. Maakunnan suunnitteluun kuuluvat maakuntasuunnitelma, muuta alueiden käytön suunnittelua ohjaava maakuntakaava ja alueellinen kehittämisohjelma - maakuntaohjelma. Maakuntasuunnitelma ohjaa maakuntakaavojen ja maakuntaohjelmien laatimista. Kainuun liitto vastaa alueen yleisestä kehittämisestä maakunnassa ja edistää suunnitelmien toteuttamista sekä tekee rahoitus- ja rakennerahastolain mukaiset EU-ohjelmien suunnittelu- ja toimeenpanotehtävät. Kainuun liitto vastaa myös muulla lainsäädännöllä maakunnanliitolle määrätystä tehtävistä ja jäsenkuntien sille antamista tehtävistä. Kesällä 2012 hyväksytyyn perussopimuksen mukaan Kainuun liitto edistää asukkaiden hyvinvointia ja kestäväää kehitystä alueellaan.

2.6 Maakuntakaavan oikeusvaikutukset

Maakuntakaavan oikeusvaikutukset kohdistuvat MRL:n 32 §:n mukaisesti pääasiassa viranomaisiin. Maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi. Viranomaisten on suunnitellessaan alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä ja päättäessään niiden toteuttamisesta otettava maakuntakaava huomioon, pyrittävä edistämään kaavan toteuttamista ja katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta kaavan toteuttamista.

Maakuntakaava ei ole oikeusvaikutteisen yleiskaavan eikä asemakaavan alueella voimassa muutoin kuin niitä muutettaessa.

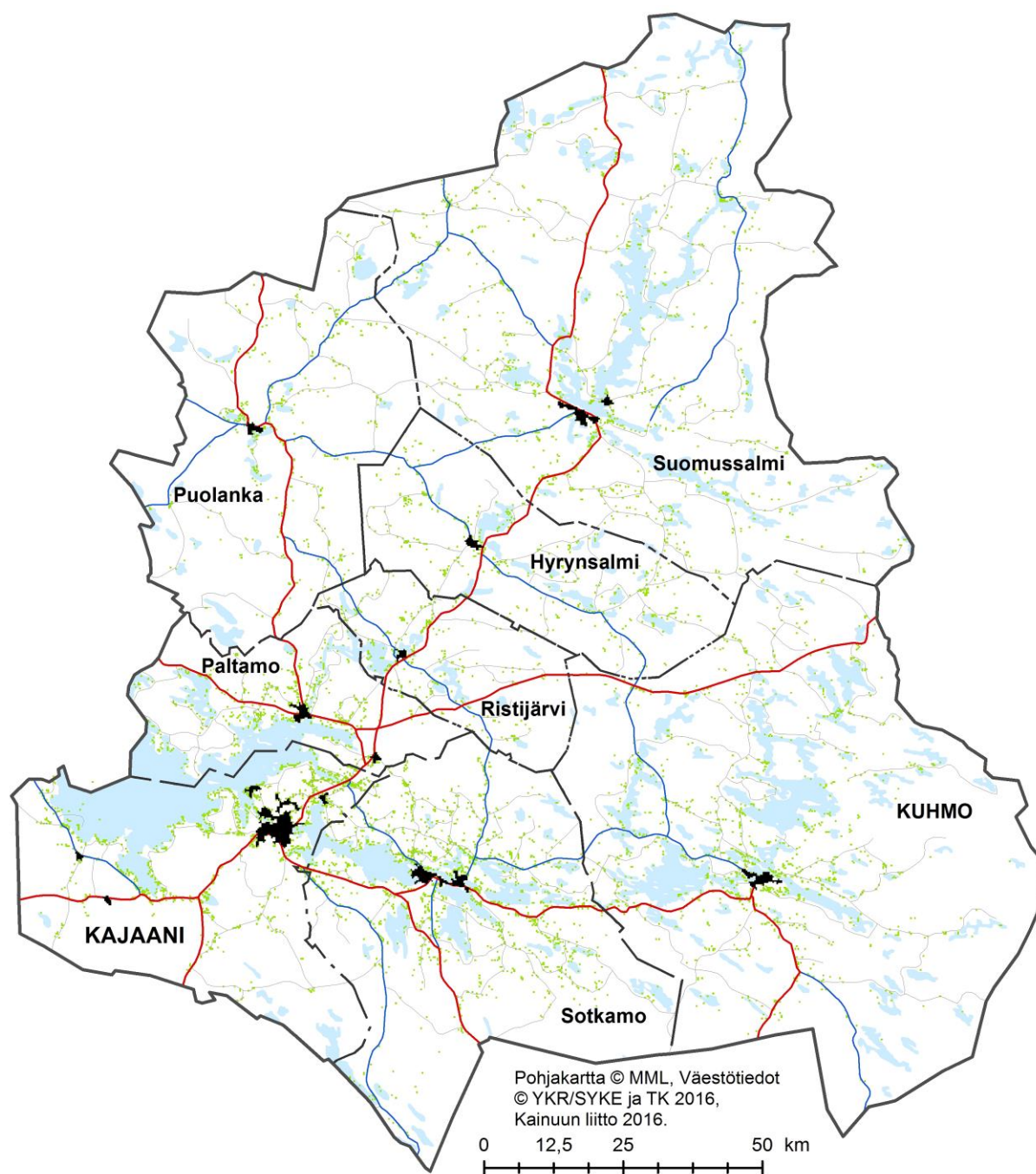
3 Nykytila ja kehitysnäkymät

3.1 Väestö, matkailijat ja vapaa-ajan asukkaat

Kainuussa asui vuoden 2015 lopussa 75 324 asukasta (Taulukko 1). Väestö on vähentynyt 16 prosenttia vuodesta 2000 vuoteen 2015. Taajama-alueiden väkimäärä on kasvanut ja haja-asutusalueiden väkimäärä vähentynyt. Vuonna 2014 Kainuun väestöstä 73,5 prosenttia asui taajamissa (Lähde: © YKR/SYKE ja Tilastokeskus 2016) (ks kuva 4). SYKE:n ja Oulun yliopiston Maantieteen laitoksen laatiman kaupunki-maaseutu-luokituksen mukaisilla kaupunkialueilla asui 42 % ja maaseutualueilla 57 % kainuulaisista vuonna 2014 (Lähde: Tilastokeskus, Statfin, 2015).

Taulukko 1. Väkiluku Kainuussa 1980–2015. (Lähde: Tilastokeskus 2016.) Huom. Vaala siirtyi Kainuusta osaksi Pohjois-Pohjanmaan maakuntaa vuodenvaihteessa 2015–2016.

	1980	1990	2000	2010	2015
Kainuu	99 247	96 957	89 777	82 073	75 324
Hyrnsalmi	4 428	4 066	3 486	2 736	2 422
Kajaani	38 016	39 577	38 912	38 157	37 622
Kuhmo	13 900	12 878	11 167	9 492	8 806
Paltamo	5 474	5 056	4 420	3 884	3 488
Puolanka	5 327	4 620	3 846	3 063	2 776
Ristijärvi	2 469	2 150	1 796	1 513	1 351
Sotkamo	11 430	11 603	11 106	10 702	10 523
Suomussalmi	13 357	12 509	11 003	9 156	8 336
Vaala	4 846	4 498	4 041	3 370	-

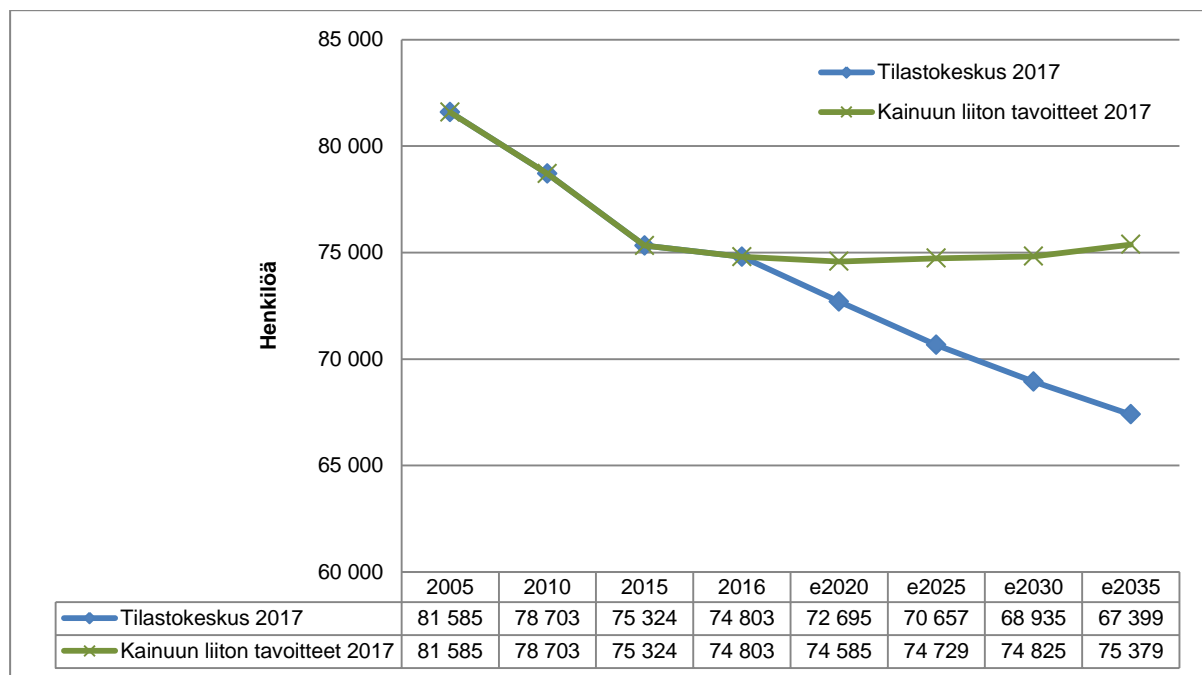

Kuva 4. Kainuun väestön sijoittuminen 2014. Kartan tummat alueet ovat SYKE:n YKR-taajamia.

Väestöennuste

Kainuussa väestökehitys on noudattanut melko tarkasti Tilastokeskuksen laatimia menneeseen kehitykseen perustuvia trendiennusteita. Kuitenkin Kainuu-ohjelmassa (sis. maakuntasuunnitelman 2035 ja -ohjelman 2018–2021) on asetettu Kainuun väestötavoite 2035 (Kuvassa 5: Kainuun liitto 2017), joka on mahdollista saavuttaa, mikäli maakuntasuunnitelman linjauksen mm. muuttovoitosta, koulutustarjonnasta sekä syntyvyydestä toteutuvat.

Tilastokeskuksen trendiennusteen (2016) mukaan Kainuun väestömäärä painuisi vuoteen 2035 mennessä reilusti alle 70 000 ja Kainuussa pienenisivät eniten lasten ja työikäisten ikäluokat. Tilastokeskuksen trendiennuste ennustaa tulevaa menneen kehityksen pohjalta. Maakuntasuunnitelman väestötavoitteessa on perusoletuksena, että Kainuun vetovoimaisuus asuin- ja opiskelupaikkana sekä investointikohteena vahvistuu. Maakuntaan saadaan teollisia ja palvelualan investointeja ja uusia työpaikkoja, jotka vähentävät poismuuttoa ja lisäävät Kainuuseen muuttavien määrää. Aktiivinen uusien asukkaiden määrän kasvattaminen sekä kotimaasta että ulkomailta on keskeinen osa väestötavoitteen toteuttamista. Työikäisten ja sitä nuorempien muuttaessa Kainuuseen väestön keski-ikä laskee ja syntyvyys kasvaa. Väestötavoitteiden toteutumisen kannalta merkittävää on myös toisen asteen ja korkea-asteen koulutustarjonnan säilyminen ja monipuolistuminen Kainuussa.

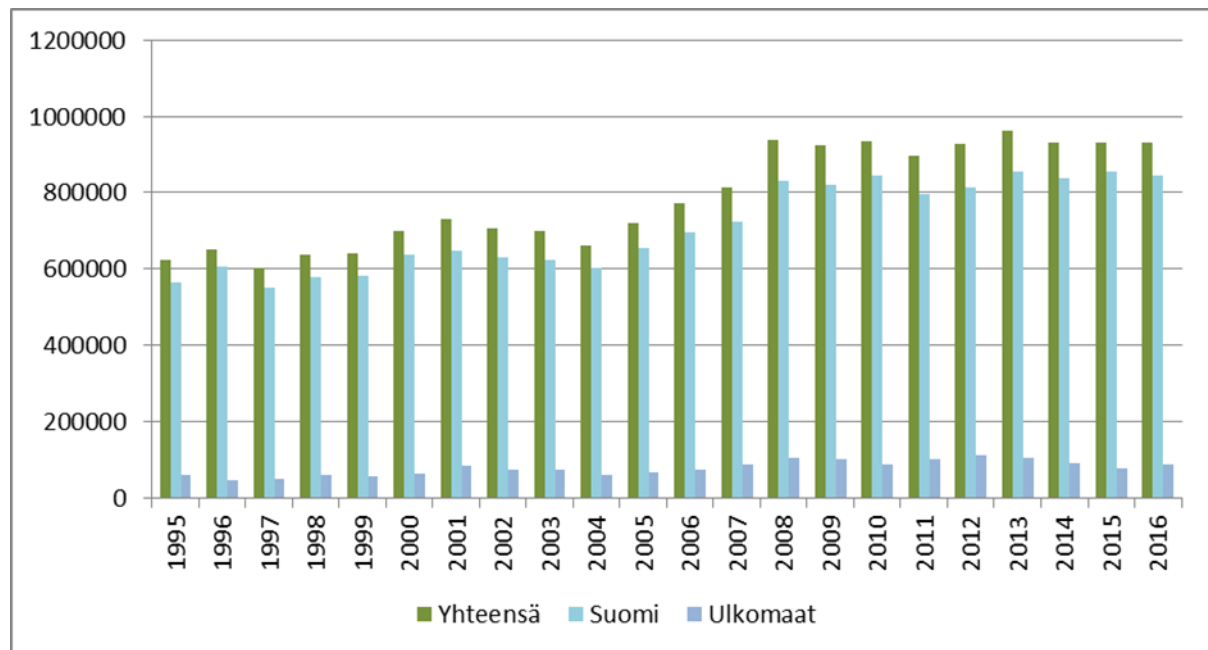
Kuva 5. Kainuun väestömäärän kehitys vuosina 2005–2016 sekä Tilastokeskuksen ennusteet ja Kainuun liiton väestötavoitteet vuoteen 2035 saakka (Tilastokeskus 2017, Kainuun liitto 2017).

Matkailijat ja vapaa-ajan asukkaat

Matkailijat. Kymmenen viime vuoden jaksolla sekä kotimaan että ulkomaisten asiakkaiden määrät ovat Kainuussa kasvaneet (kuva 6). Kainuussa kansainvälisten matkailijoiden määrä kääntyi nousuun vuonna 2016 (yhteensä 87 500 yöpymistä) ja kotimaisten yöpymisten määrä laski lievästi (yhteensä lähes 850 000). Kaikkiaan vuonna 2016 matkailijoita yöpyi Kainuussa 931 130. (Tilastokeskus 2017, Järviluoma 2017). Kasvuluvuissa on huomioitu ainoastaan tilastoidut yöpymiset. Kainuun matkailun kehitys on ollut tasaista viimeisen vuosikymmenen ajan. (Kainuun matkailustrategia 2018–2021)

Venäläisten matkailijoiden osuus ulkomaisista matkailijoista on Kainuussa merkittävä, n. 40 % kansainvälisistä matkailijoista (34 800) vuonna 2016. Aasialaisten, ranskalaisten, puolalaisten ja yhdysvaltalaisien matkailijoiden määrä on myös lisääntynyt. (Kainuun matkailustrategia 2018–2021, Tilastokeskus 2017)

Matkailuelinkeinon merkitys on Kainuun taloudelle suuri, suhteellisesti kolmanneksi suurin Suomessa Ahvenanmaan ja Lapin jälkeen. Matkailun osuus BKT:sta on Kainuussa maan keskiarvoa korkeampi (Kainuu 3,9 % ja koko maa 2,5 %) (TEM 2017). Vuonna 2016 Kainuun osuus Suomessa rekisteröidyistä yöpymisistä oli 4,6 prosenttiyksikköä Kainuun väestön osuuden ollessa suomalaisista 1,4 %.

Kuva 6. Kotimaiset, ulkomaiset ja kaikki yöpymiset yhteensä Kainuussa 1995–2016.

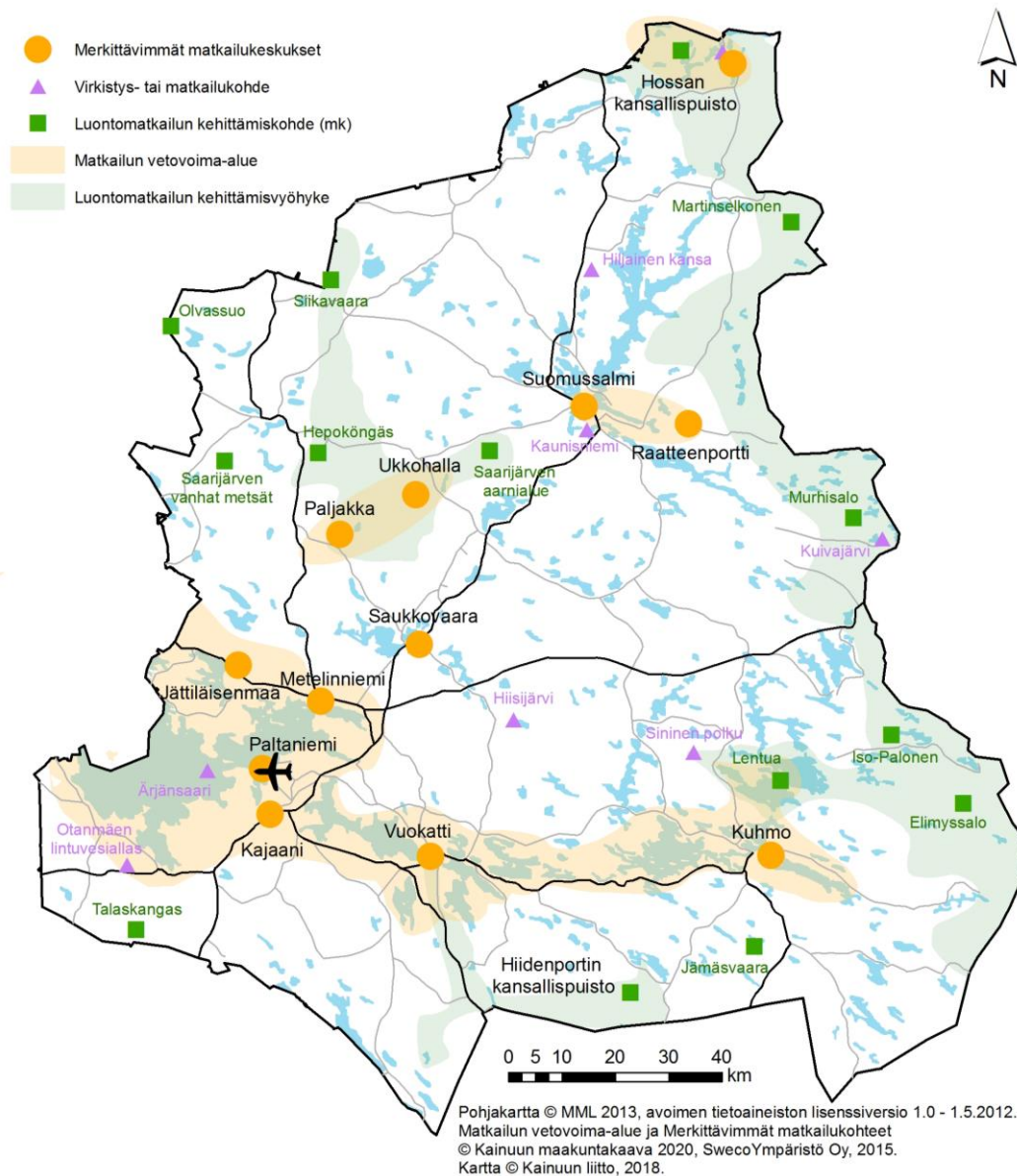
Hiihto- ja lomakeskukset Vuokatti sekä Ukkohalla-Paljakka vetävät puoleensa valtaosan, yli 80 % Kainuuseen lomalle tulijoista. Loput yöpymiset jakautuvat Kajaanin, Kuhmon, Suomussalmen Hossan kansallispuiston matkailualueineen sekä muiden matkailukohteiden kesken. Kainuun itäosassa Idän Wild Taiga on keskeinen toimija.

Kainuun matkailustrategiassa 2018–2021 matkailuelinkeino kannustetaan kasvamaan 5 prosentin vuosivauhtia liikevaihdolla ja yöpymisvuorokausilla mitattuna vuosina 2018–2021. Tällöin liikevaihto kasvaa nykyisestä noin 136 milj. eurosta noin 174 milj. euroon ja henkilöstömäärä noin 1 890 henkilöön vuoteen 2021 mennessä. Yöpymisvuorokausiin kasvu tuo noin 216 000 lisäyöpymistä. Kasvua haetaan sekä kotimaan että kansainvälisten markkinoiden ympärivuotisesta matkailusta.

Vuonna 2015 laaditun Kainuun matkailun maankäyttöstrategian esiselvityksen mukaan vertailtaessa Kainuuta muihin pohjoisen maakuntiin Kainuun matkailussa tulisi aivan erityisesti panostaa ulkomaisiin asiakasryhmiin, tiivistävään majoitusrakentamiseen ja huoneiden käyttöasteen

nostamiseen sekä laatuun, jonka myötä huonehintoja voidaan nostaa. Kainuussa matkailu on ympärivuotista, eikä yhtä voimakkaita sesonkivaihteluja esiinny, verrattuna esim. Lappiin ja Pohjois-Karjalaan.

Kainuun matkailukeskukset muodostavat Hossaa lukuun ottamatta tiiviin ja yhtenäisen matkailualueen, jossa eri matkailukeskukset ovat hyvin saavutettavissa toisiinsa nähden (Kuva 7). Kilpailevat kohteet kuten Ruka, Iso-Syöte ja Tahko ovat yli kahden tunnin ajomatkan päässä Kajaanista. Toisaalta esim. Kuusamon kentän kautta tullaan Hossaan. Kahden ja puolen tunnin ajomatkan päässä Kainuun hiihtokeskuksista on lähes puoli miljoonaa potentiaalista asiakasta ja lumivarmuuden takia Kainuu on tärkeä matkailualue esim. Oulun, Raahen ja Kokkolan seuduilta saapuille. Lentoliikenteen turvaaminen Kajaanin kentän kautta, valtateiden (5 ja 22) ja kantateiden (28, 76, 78 ja 89) hyvä kunto, raideyhteyksien toimivuus ja niiden kehittäminen sekä sujuva rajanylitys ovat ensiarvoisen tärkeitä Kainuun matkailun kehittymisen näkökulmasta. Jos logistiset solmut eivät toimi, kasvaa kohteiden saavutettavuus kohtuuttomaksi (Lähde: Kainuun matkailun maankäyttöstrategian esiselvitys, 2015).

Kuva 7. Kainuun matkailurakenne 2015. Perustuu pääosin Kainuun maakuntakaavaan 2020 ja Sweco ympäristö Oy:n Kainuun matkailun aluerakenne -selvitykseen.

Vapaa-ajan asukkaat. Suomen ympäristökeskuksen (2015) laatiman Vapaa-ajan asuminen Suomessa -selvityksen mukaan vapaa-ajan asuminen on merkittävä osa suomalaista elämäntapaa ja yli puolet suomalaisista käyttää vapaa-ajan asuntoa säännöllisesti. Useimmiten vapaa-ajan asunnon omistajat ovat keski-ikäisiä vanhempia pariskuntia ja muut käyttäjät nuoria lapsiperheitä, jotka vierailevat vanhempien tai sukulaisten mökeillä. Vapaa-ajan asumisen suosio ei ole hiipumassa, koska myös nuoremmat sukupolvet ovat kiinnostuneita viettämään aikaa vapaa-ajan asunnoilla. Selvityksen mukaan tilastointi, jossa oletetaan, että henkilöllä voi olla ainoastaan yksi asuinpaikka, ei anna täydellistä kuvaa Suomen nykyisestä väestödynamikasta.

Vapaa-ajan asujien määrä on kasvanut voimakkaasti viimeisten 20 vuoden aikana Kainuussa. Kesämökkien määrä on lisääntynyt lähes 18 % (12 529 kesämökkiä vuonna 2016). Kesämökkien

omistajista yli puolen kotimaakunta on Kainuu (51 %), mutta myös Pohjois-Pohjanmaalta ja Uudeltamaalta moni omistaa kesämökin Kainuussa. Viimeisen kuuden vuoden kuluessa kesämökkejä on rakennettu keskimäärin 51 mökkiä joka vuosi. Jos sama kehitys jatkuu, Kainuussa on vuonna 2030 yhteensä lähes 13 300 kesämökkiä. Kainuun loma-asunnot sijoittuvat suurimpien vesistöjen ja palvelujen ympärille sekä hyvien liikenneyhteyksien lähetyville.

Tilastokeskuksen laatiman Kesämökkibarometrin (2009) mukaan suomalaiset viettävät kesämökillä tyypillisimmillään 65 käyttövuorokautta vuodessa. Kainuussa vastaava luku on 56 vuorokautta. Tilastokeskuksen ajankäyttötutkimuksen mukaan innokkaimpia mökkiläisiä ovat 65–74-vuotiaat miehet. Suosituimpia mökkeilykukausia ovat kesäkuukaudet (kesä-elokuu).

3.2 Elinkeinorakenne, työvoima, hyvinvointi ja saavutettavuus

Toimintaympäristön muutoksista kumpuavia elinkeinorakenteen, työvoiman, hyvinvoinnin ja saavutettavuuden kehitysnäkymiä on ennakoitu Kainuu-ohjelman (Kainuun liitto 2017, A:10) valmistelussa vuonna 2017 seuraavasti:

Toimintaympäristössä on tapahtunut Kainuun kokonismaakuntakaavan valmistelun jälkeen muutoksia, jotka ovat vaikuttaneet elinkeinojen kehittämisen painopisteisiin. Kaivannaistoiminnan sekä bioenergian, tuulivoiman, puurakentamisen ja laajemmin koko biotalouden kehitysnäkymien esiinmarssi on ollut nopea. Innovaatiojärjestelmän kehittämisessä painottuu entisestään yhteys alueen yritystoiminnan kehittämiseen – samalla kun TKI-toiminnan kansainväliset yhteydet ja kansainvälinen rahoitus korostuvat. Koulutuksen tarjonta ja saavutettavuus tulevat säilymään keskeisinä tulevaisuuden kysymyksinä Kainuun kannalta.

Työvoiman kysynnän ja tarjonnan ”epätasapaino” (eläköitymisen nopeus, rakennetyöttömyys ja liikkuvuus haasteina) on erityisen tärkeä strateginen kysymys tulevina vuosina. Mahdollisuutena on lisätä kysyntää muuttoalttiille nuorelle työvoimalle ja tasapainottaa näin muuttoliikettä ja ikärakennetta. Työvoimaa vetävät tekijät on otettava korostetusti ja alueellisesti räätälöidysti elinkeinopoliittiseen keinovalikoimaan (kaavoitus mukaan luettuna). Maaseutu, ja ehkä aiempaa laajemmin paikallinen, alueen sisältä syntyvä ja nouseva kehittäminen, nähdään yritteliäisyyteen ja luovuuteen kannustavana hyvänä elämisen ympäristönä.

Kehittämistyön päämäärä on ihmisten kokeman hyvinvoinnin lisääminen. Siihen tarvitaan työllisyyden ja toimeentulon parantumista, terveyden ja toimintakyvyn kohentumista sekä osallisuuden tunteen ja aktiivisuuden nousua. Tulevaisuuteen liittyy erityisesti keskustelu ikääntymispoliittisesta strategiasta, terveyserojen kaventamisesta, lasten ja nuorten kehitystä tukevien toimien lisäämisestä sekä sote- ja muiden hyvinvointipalvelujen saavutettavuudesta.

Kainuun ulkoinen ja sisäinen saavutettavuus ovat olleet aina haasteellisia, näkymissä on sekä uhkia että mahdollisuuksia. Saavutettavuuden parantamiseksi tehdään yhteistyötä yli maakuntarajojen naapurimaakuntien ja Itä- ja Pohjois-Suomen maakuntien kesken. Luonnonympäristö on Kainuun vetovoimatekijöistä merkittävin: tämän vahvuuden ylläpitäminen ja viestinnällinen terävöittäminen (Kainuun on erotuttava muista alueista) ovat nousemassa esiin Kainuun maineen hallinnassa.

3.2.1 Porotalous

Kainuun maakunta kuuluu osittain poronhoitoalueeseen. Kaava-alueella toimivat kokonaan tai osittain Hallan, Näljängän, Hossa-Irnin, Taivalkoski ja Pintamon paliskunnat. Poronhoito on laaja-alainen maankäyttäjä; se perustuu laajoihin luonnonlaitumiin ja porojen vapaaseen laidunnukseen. Poronhoitoon liittyvää toimintaa on yleensä lähes kaikkialla paliskunnan alueella.

Poronhoidon toimintaedellytyksiä turvataan poronhoitolailla. Poronhoitolaissa (PHL 848/1990, 3§) säädetään poronhoidolle vapaa laidunnusoikeus maan omistus- tai hallintaoikeudesta riippumatta. Lain 53 § velvoittaa viranomaisen neuvottelemaan asianosaisen paliskunnan kanssa valtion maita koskevien hankkeiden yhteydessä, mikäli ne vaikuttavat olennaisesti poronhoidon harjoittamiseen.

Paliskunnan toiminnalliseen ympäristöön kuuluvat erilaiset laidunalueet (kesä, talvi, rykimä, vasoma), ja niille siirtymiseen käytettävät alueet, sekä paliskunnan poronhoidon toiminta-alueet ja infrastruktuuri (kuljetusreitit, erotusaidat, kämpät, laidunkiertoaidat ym.) (ks. liitekartta 17).

3.3 Ympäristön ominaispiirteet

3.3.1 Metsät

Metsät peittävät runsaat 80 % eli 1,7 miljoonaa hehtaaria Kainuun maa-alasta. Kainuun metsätalousmaasta puuntuotannossa on 74 %. Kangasmetsävaltaisessa Kainuussa metsätaloudella on aluetaloudessa merkittävä rooli. Metsätalousmaasta 46 % on suota, josta 74 % on ojitettu. Metsien valtapuulaji on mänty. Vanhoja luonnonmetsiä tulee säilymään sekä suojelualueilla että eri omistajaryhmien talousmetsissä, mikä suojaa metsäluonnon monimuotoisuutta. Puuston ikärakenne tulee vanhenemaan nykyisestä hakkuiden painottuessa metsien tiheytyksen vuoksi yhä enemmän harvennuksiin. Kainuun metsien kasvu ja puuston määrä on tällä hetkellä suurempi kuin koskaan aikaisemmin, sillä puuston vuotuinen kasvu on 7,3 Mm³ ja poistuma 60 % kasvusta (koko maassa 73 %). (Lähde: Suomen metsäkeskus (2016). Kainuun metsäohjelma 2016–2020)

3.3.2 Maa- ja kallioperä

Kainuun maaperälle ovat ominaisia hiekasta ja sorasta koostuvat harjut, jotka ovat maisemallisestikin merkittävä osa Kainuuta. Vaarat ja vaarajonot ovat osoitus kallioperän vaikutuksesta Kainuun topografiaan. Kainuun kallioperä koostuu neljästä pääyksiköstä: vanhasta graniitti-gneissistä, idässä olevasta Kuhmo-Suomussalmi -vihreäkivivyöhykkeestä, länsiosassa sijaitsevasta Kainuun liuskejaksosta ja Kajaanin punaisesta graniitista. Kallio- ja maaperä ovat merkittäviä raaka-ainevarastoja ja kiviainesvarat riittävät tulevan vuosikymmenen tarpeisiin hyvin. Maa-aineksia kulutetaan eniten Kajaanissa ja Sotkamossa, joiden alueella rakentaminen on vilkkainta. Kajaanin alueelle joudutaan kuljettamaan maa-aineksia muualta, erityisesti Paltamon alueelta. Kainuussa sijaitsee Sotkamossa, Kajaanissa, Paltamossa ja Suomussalmella yhteensä viisi kaivosta, joissa louhittiin 34 482 644 tonnia kiviaineksia (Zn, Cu, Ni, Do, Tlk, Vlk) vuonna 2016. Luku on noin 29 % koko maan louhintamäärästä. Kaivannaisteollisuuden kannalta merkittävät kaivoskivennäisten esiintymisvyöhykkeitä Kainuussa ovat vihreäkivivyöhyke ja liuskekivivyöhyke, joilla sijaitsee merkittäviä vuolukiven, metallisten malmien sekä talkin ja kalkkikiven esiintymiä.

3.3.3 Vedet

Vesistökuormitus. Maatalouden tavoitteena on vesistökuormituksen vähentäminen. Metsätalouden merkitys vesistökuormittajana on vähentynyt selvästi aiempaan verrattuna mm. vesiensuojelutoimenpiteiden ja korjuumenetelmien kehityksen vuoksi. Voimakkaasti teollistuneisiin ja tiheään asutuksen alueisiin verrattuna vedet ovat Kainuussa puhtaita. Vesien luonnolliseen laatuun vaikuttavat oleellisesti valuma-alueen ominaisuudet, erityisesti suon huomattava osuus valuma-alueesta. Suomen 1000 järven tutkimuksen tulosten mukaan Kainuun järvet ovat humuspitoisempia, heikommin puskuroituja ja fosforipitoisempia kuin Suomen järvet keskimäärin. Raskasmetallikuormitus Kainuun vesistöissä on hyvin vähäistä lukuunottamatta mustaliuskealueiden vesistöjä. Teollisuuden jätevedet lisäävät Kajaanin alapuolisen vesistön ravinnepitoisuuksia, orgaanista ja vierasaineiden kuormitusta. Vaikutukset ovat kuitenkin oleellisesti vähentyneet.

Pohjavedet. Kainuun alueella on 252 luokiteltua pohjavesialuetta. Vedenhankinnan kannalta tärkeäksi luokiteltuja pohjavesialueita on 53 ja tarkoitukseen soveltuvia pohjavesialueita 159. Pohjavesialueiden hyödynnettävän vesimäärän on arvioitu olevan noin 425 000 m³ vuorokaudessa. Pohjavesien laatu on Kainuussa yleisesti katsoen hyvä. Pohjavedet ovat kuitenkin lievästi happamia ja lähes kaikilla vedenottamoilla on käytössä alkalointi. Yksityistalouksien maa- ja kallioporakaivoissa, joissa vesi on peräisin moreenimuodostumista tai kallioperästä, rauta- ja mangaaniongelma on suurempi. Mustaliuskealueiden kaivoissa esiintyy paikoin korkeita metallipitoisuuksia (mm. nikkeli), joiden havaitseminen ja puhdistaminen on vaikeaa. Pohjavesialueille kohdistuu eri alueilla erilaisia riskejä, joista merkittävimpänä voidaan mainita esimerkiksi pilaantuneet maa-alueet sekä kemikaalien varastointi ja kuljetus. Myös kaivostoiminta on paikallisesti vaikuttanut pohjaveden laatuun, mutta Kainuussa vaikutukset eivät ulotu yhdyskuntien vedenhankintaan soveltuville pohjavesialueille.

3.3.4 Ilmasto ja ilman laatu

Ilmasto ja ilmanlaatu. Kainuussa ilmapäästöt ovat pääasiassa peräisin energiatuotannosta ja liikenteestä sekä vähäisemmältä osin teollisuudesta. Samalla kun ilmansuojelutoimet ovat vähentäneet teollisuuden ja energiantuotannon päästöjä ilmaan, on liikenteen suhteellinen osuus ilman laadun heikentäjänä paikallisesti lisääntynyt. Energiantuotannon, teollisuuden ja liikenteen päästöt vaikuttavat negatiivisesti etenkin taajama-alueiden ilmanlaatuun.

Kainuussa päästölähteitä on vähän ja ne ovat kokoluokaltaan suhteellisen pieniä (mm. Lämpövoimala ja –keskukset sekä kaivokset). Liikenteen päästöt keskittyvät taajamien ja vilkasliikenteisten teiden varsille. Paikallisten päästöjen lisäksi ilman laatua heikentävät hieman kaukokulkeuman mukanaan tuomat epäpuhtaudet. Kainuussa taajamien ilmanlaatua tarkkaillaan kahdella Kajaanissa sijaitsevalla mittausasemalla. Taajaman rikkidioksidipitoisuudet ovat korkeimmillaan talvisin öljyn käytön vuoksi. Kajaanin keskustaajaman ilmanlaatu on parantunut tarkastelujaksolla 2008–2015.

Ilmastonmuutos. Kainuun osuus koko maan kasvihuonekaasupäästöistä on noin 1 % ja muihin Pohjois-Suomen maakuntiin verrattuna kasvihuonekaasupäästöjä syntyy Kainuussa vähän (kuva 4). Kainuussa ilmastonmuutos on vähentänyt pakkaspäivien lukumäärää ja lisännyt syysateiden määrää. Myös lumipeite on tullut tavallista myöhemmin ja Kainuuseen on levinnyt eteläisiä hyönteislajeja. Kajaanin paperitehtaan lakkauttamisen jälkeen Kainuun ELY-keskuksen alueella ei ole ollut yhtään EMAS (Eco-Management and Audit Scheme) -ympäristöjärjestelmään kuuluvaa organisaatiota. Kainuussa toimii kuitenkin ympäristösertifioituja yrityksiä (ISO 14 001). Kainuun metsät (99 %) ovat puolestaan olleet PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification Schemes) -ryhmäsertifioinnin piirissä vuodesta 2000 lähtien. Kainuun liitto on laatinut ympäristön tulevaisuuden tilaa koskien kaksi erillistä suunnitelmaa, Kainuun ilmastostrategian 2020 sekä Kainuun ympäristöohjelman 2020, joissa on asetettu ympäristöä ja ilmastoa koskevat tavoitteet ja toimenpiteet.

3.3.5 Suojelualueet

Suojelualueet pitävät yllä luonnon monimuotoisuutta turvaamalla uhanalaisille lajeille soveliaiden elinympäristön säilymisen. Kainuun tiheähkön luonnonsuojeluverkoston alueet ovat osa Natura 2000–suojelualueverkostoa, lehtojen-, lintuvesien-, soiden-, harjujen-, rantojen- ja vanhojen metsien suojeluohjelmaa. Kokonaan tai osittain Kainuussa sijaitsevia Natura 2000 -verkostoon kuuluvia tai ehdotettuja alueita on 176 kpl, yhteensä 171 218 ha, joka on noin 7,0 % maakunnan pinta-alasta. Kainuun valtakunnallisesti arvokkaat harju-, kallio- ja moreenialueet on inventoitu. Näiden alueiden säilyminen turvataan pääasiallisesti maa-ainelain nojalla. Maa-ainesten otto, turvetuotanto, maa- ja metsätalous sekä vesien säännöstely että voimakkaasti kehittyvä kaivosteollisuus voivat vaikuttaa heikentävästi luonnon monimuotoisuuteen. Riistakannat ovat hyvin riippuvaisia elinympäristön laadusta – erityisesti metsien käsittelystä, jossa entistä enemmän huomioidaan riistan suotuisten elinympäristöjen säilyminen ja luonnon monimuotoisuus. Kainuussa perinteisiä maaseutuympäristöjä

on pyritty säilyttämään luonnonlaitumina. Kainuulle tyypillisiä maaseutu ympäristöjä ovat puustoiset perinnebiotoopit, hakamaat ja metsälaitumet. Kotieläintilojen, erityisesti lypsykarjatilojen, väheneminen ja viljelytapojen muutokset näkyvät trendinä myös Kainuun perinnebiotooppien nykytilassa: Inventoiduista arvokkaista kohteista arvioidaan 40 % olevan hoidossa.

3.3.6 Kulttuuriympäristö

Kulttuuriympäristö tarkoittaa ihmisen toiminnasta sekä ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksesta syntyneitä ympäristöjä, johon kuuluu kulttuurimaisema, rakennettu kulttuuriympäristö ja muinaisjäännekohteet. Museoviraston muinaisjäännekohteiden mukaan Kainuussa on yli 1800 kiinteää muinaisjäännettä vuonna 2017. Uusia ennustettuja tuntemattomia muinaisjäännekohteita löytyy koko ajan lisää.

Suomen maisemamaakuntajaossa Kainuu kuuluu Kainuun vaaraseutuun, läntisin osa Pohjois-Pohjanmaan nevalakeuteen sekä Kajaanin ja Sotkamon eteläisimmät osat Vaara-Karjalan maisemamaakuntaan. Kainuussa on seitsemän valtakunnallisesti arvokkaaksi luokiteltua maisema-aluetta. Valtakunnallisten ja maakunnallisten maisema-alueiden tietoja on päivitetty erillisessä selvityshankkeessa, jossa esitetään Kainuuseen kuusi valtakunnallisesti ja 16 maakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta.

Kainuu on yksi maan vanhimpia asuinalueita ja Kainuussa on runsaasti esihistoriallisesti arvokkaita kohteita, kuten kivikautisia asuinpaikkoja. Kainuun rakennuskanta sijoittuu suurelta osin toisen maailmansodan jälkeiseen aikaan, sillä rakentaminen oli erittäin voimakasta 1940- ja 1950-luvuilla. Kainuussa on Suomen ainoat kolme vienankarjalaiskylää. Kainuussa on useita kymmeniä valtakunnallisesti merkittäviä rakennusperintökohteita ja 49 valtakunnallisesti merkittävää kulttuurihistoriallista ympäristöä, jotka edustavat monipuolisesti kainuulaista kulttuuriperintöä, kuten vaara- tai ranta-asutusta ja erilaisia rakennuskohteita.

3.5 Kainuun aluerakenne 2035

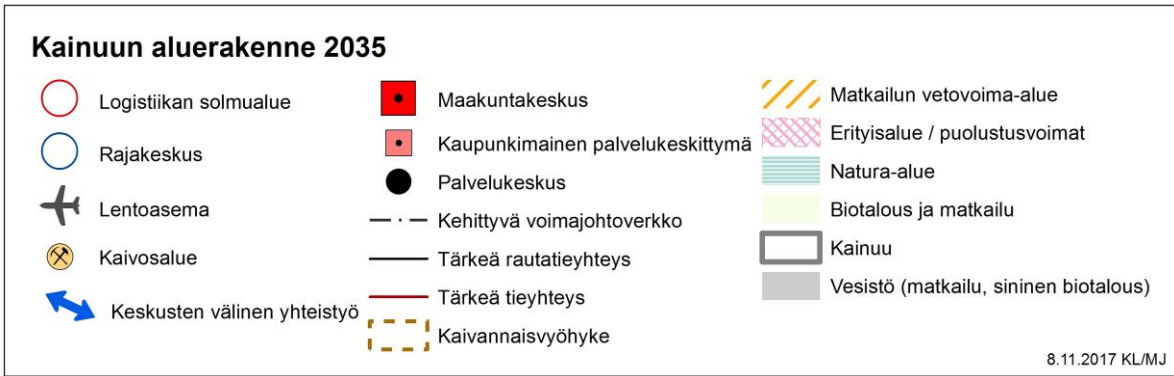
Kainuun aluerakenteen tavoitetilä 2035 – monikeskuksinen, hyvin saavutettava palveluverkko – on asetettu Kainuun maakuntasuunnitelmassa 2035 (Kuva 8). Tavoitteiden mukaan Kainuun sisäisen aluerakenteen runko muodostuu kilpailukykyisestä maakuntakeskuksesta, Kajaanista, jota vahvistaa tiivis yhteistyö Sotkamo-Vuokatti alueen kanssa, vahvoina kaupunkimaisina palvelu- ja työpaikkakeskittyminä toimivista Kuhmon ja Suomussalmen keskustaajamista sekä nykyisten kuntakeskusten (Hyrynsalmi, Paltamo, Puolanka ja Ristijärvi) muodostamista palvelu- ja työssäkäyntikeskuksista. Keskusten verkostoon kytkeytyy elinvoimainen maaseutu ja kyläverkosto. Sekä ulkoisen että sisäisen liikenneverkon eri liikennemuotojen yhteentoimivuus ja nopeus ovat tulevaisuudessa entistä keskeisimpiä Kainuun kannalta.

Teknisten verkostojen ja palvelujen lisäksi maakunnan keskeisiä aluerakennetekijöitä ovat luonnonympäristö suojele- ja virkistysalueineen, reitistöt, kulttuuriympäristöt ja -kohteet, matkailu- ja muiden elinkeinotoimintojen alueet, rajanylityspaikat sekä kansainväliset ja ylimaakunnalliset yhteistyön kehittämisvyöhykkeet ja -käytävät.

Tulevaisuudessa perusinfrastruktuuriin liittyviä muutostekijöitä ovat väestön jakaantuminen alueen sisällä ja ikääntyminen, asutuksen keskittyminen taajamiin ja hyvien liikenneyhteyksien varrelle sekä rakentamistavoitteiden kohdistuminen taajamien ulkopuolisille, vetovoimaisille alueille. Tulevaisuuden haasteita luovat taajamien ja haja-asutusalueen yhdyskuntatekninen verkosto ja alempiasteinen tieverkko (ml. yksityistiet), jota tarvitaan erityisesti biotalouden ja matkailun logistisena perustana.

Maakunnan vetovoimaa ja elinvoimaa parannetaan kehittämällä saavutettavuutta ja tietoliikenneyhteyksiä sekä parantamalla fyysistä ja inhimillistä ympäristöä viihtyisäksi ja toimivaksi. Kainuulle ominaisena vetovoimatekijänä ovat maakunnan sisällä hyvin saavutettavissa olevat monipuoliset asumiseen ja virkistäytymiseen sopivat alueet. Ihmisten vapautta asuinpaikkatyypin valinnassa ei ole tarpeen rajoittaa, koska vetovoimaisia asuinympäristöjä on hyvin erilaisia ja niiden monipuolisuutta tulee hyödyntää Kainuun vetovoiman vahvistamisessa.

Uudet toiminnot pyritään ohjaamaan siten, että ne tukevat olemassa olevia rakenteita taajamissa ja maaseudulla. Maakuntakaavassa osoitettavilla aluevarauksilla sovitetaan yhteen eri toimintoja ja mahdollistetaan luonnonvarojen järkevä ja kestävä käyttö (riittävät ja mahdollistavat aluevaraukset). Maakunnan liikennejärjestelmää, logistisia keskuksia ja matkaketjuja kehitetään Kainuun saavutettavuuden parantamiseksi. Samalla liikkumistarvetta vähennetään uusilla älykkäillä liikkumisratkaisuilla ja sähköisillä palveluilla.

Kuva 8. Kainuun aluerakenne 2035 yhdistelmäkartta.

4 Kaavan laatimisen tavoitteet

Maakuntakaavoituksen tehtävänä on sovittaa yhteen sekä valtakunnalliset, maakunnalliset että paikalliset tavoitteet. Kainuun maakuntakaavan tarkistamisessa on siten huomioitu huomioon mm. valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, maakunnalliset, seudulliset ja kuntien tavoitteet sekä elinkeinoelämän toimintaedellytykset.

4.1 Maankäyttö- ja rakennuslain maakuntakaavan sisältövaatimukset

Maankäyttö- ja rakennuslaki antaa selkeät tavoitteet ja lähtökohdat maakuntakaavan ja vaihemaakuntakaavan laatimiselle. Kaavojen laadintaa ohjaavat lain yleinen tavoite (1 §) ja alueiden käytön suunnittelun tavoitteet (5 §).

Lisäksi maakuntakaavalle on esitetty seuraavat sisältövaatimukset (28 §), joihin on kaavaa laadittaessa kiinnitettävä erityisesti huomiota:

1. Maakunnan tarkoituksenmukainen alue- ja yhdyskuntarakenne
2. Alueiden käytön ekologinen kestävyys
3. Ympäristön ja talouden kannalta kestävä liikenteen ja teknisen huollon järjestelyt
4. Vesi- ja maa-ainesvarojen kestävä käyttö
5. Maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytykset
6. Maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaaliminen
7. Virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys.

MRL:n 28 §:ssä todetaan, että kaavaa laadittaessa on myös pidettävä silmällä alueiden käytön taloudellisuutta ja sitä, ettei maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle aiheudu kohtuutonta haittaa. Kaavaa laadittaessa on selvitettävä, kenen toteutettavaksi kaava ja sen edellyttämät toimenpiteet kuuluvat.

4.2 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT)

Selkeät lähtökohdat maakuntakaavan laadinnalle muodostavat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VN 14.12.2017, voimaan 1.4.2018). Maankäyttö- ja rakennuslain (24 §) mukaan maakunnan suunnittelussa ja muussa alueidenkäytön suunnittelussa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisesta siten, että edistetään niiden toteuttamista.

Valtioneuvoston päätöksessä valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on jaettu viiteen asiakokonaisuuteen:

1. Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen
2. Tehokas liikennejärjestelmä
3. Terveellinen ja turvallinen elinympäristö
4. Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat
5. Uusiutumiskykyinen energiahuolto

MRL 25 §:n mukaan erityisesti maakuntakaavan tehtävänä on valtakunnallisten tavoitteiden huomioon ottaminen ja yhteen sovittaminen alueiden käyttöön liittyvien maakunnallisten ja paikallisten tavoitteiden kanssa.

Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen

Edistetään koko maan monikeskuksista, verkottuvaa ja hyviin yhteyksiin perustuvaa aluerakennetta, ja tuetaan eri alueiden elinvoimaa ja vahvuuksien hyödyntämistä. Luodaan edellytykset elinkeino- ja yritystoiminnan kehittämiselle sekä väestökehityksen edellyttämälle riittävälle ja monipuoliselle asuntotuotannolle. Luodaan edellytykset vähähiiliselle ja resurssitehokkaalle yhdyskuntakehitykselle, joka tukeutuu ensisijaisesti olemassa olevaan rakenteeseen. Suurilla kaupunkiseuduilla vahvistetaan yhdyskuntarakenteen eheyttä. Edistetään palvelujen, työpaikkojen ja vapaa-ajan alueiden hyvää saavutettavuutta eri väestöryhmien kannalta. Edistetään kävelyä, pyöräilyä ja joukkoliikennettä sekä viestintä-, liikkumis- ja kuljetuspalveluiden kehittämistä. Merkittävät uudet asuin-, työpaikka- ja palvelutoimintojen alueet sijoitetaan siten, että ne ovat joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn kannalta hyvin saavutettavissa.

Tehokas liikennejärjestelmä

Edistetään valtakunnallisen liikennejärjestelmän toimivuutta ja taloudellisuutta kehittämällä ensisijaisesti olemassa olevia liikenneyhteyksiä ja verkostoja sekä varmistamalla edellytykset eri liikennemuotojen ja -palvelujen yhteiskäyttöön perustuville matka- ja kuljetusketjuille sekä tavara- ja henkilöliikenteen solmukohtien toimivuudelle. Turvataan kansainvälisesti ja valtakunnallisesti merkittävien liikenne- ja viestintäyhteyksien jatkuvuus ja kehittämismahdollisuudet sekä kansainvälisesti ja valtakunnallisesti merkittävien satamien, lentoasemien ja rajanylityspaikkojen kehittämismahdollisuudet.

Terveellinen ja turvallinen elinympäristö

Varaudutaan sään ääri-ilmiöihin ja tulviin sekä ilmastonmuutoksen vaikutuksiin. Uusi rakentaminen sijoitetaan tulvavaara-alueiden ulkopuolelle tai tulvariskien hallinta varmistetaan muutoin. Ehkäistään melusta, tärinästä ja huonosta ilmanlaadusta aiheutuvia ympäristö- ja terveyshaittoja. Haitallisia terveysvaikutuksia tai onnettomuusriskejä aiheuttavien toimintojen ja vaikutuksille herkkien toimintojen välille jätetään riittävän suuri etäisyys tai riskit hallitaan muulla tavoin. Suuronnettomuusvaaraa aiheuttavat laitokset, kemikaaliratapihat ja vaarallisten aineiden kuljetusten järjestelyratapihat sijoitetaan riittävän etäälle asuinalueista, yleisten toimintojen alueista ja luonnon kannalta herkistä alueista. Otetaan huomioon yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden tarpeet, erityisesti maanpuolustuksen ja rajavalvonnan tarpeet ja turvataan niille riittävät alueelliset kehittämisedellytykset ja toimintamahdollisuudet.

Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat

Huolehditaan valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvojen turvaamisesta. Edistetään luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yhteyksien säilymistä. Huolehditaan virkistyskäyttöön soveltuvien alueiden riittävydestä sekä viheralueverkoston jatkuvuudesta. Luodaan edellytykset bio- ja kiertotaloudelle sekä edistetään luonnonvarojen kestävää hyödyntämistä. Huolehditaan maa- ja metsätalouden kannalta merkittävien yhtenäisten viljely- ja metsä-alueiden sekä saamelaiskulttuurin ja -elinkeinojen kannalta merkittävien alueiden säilymisestä.

Uusiutumiskykyinen energiahuolto

Varaudutaan uusiutuvan energian tuotannon ja sen edellyttämien logististen ratkaisujen tarpeisiin. Tuulivoimalat sijoitetaan ensisijaisesti keskitetysti usean voimalan yksiköihin. Turvataan valtakunnallisen energiahuollon kannalta merkittävien voimajohtojen ja kaukokuljettamiseen tarvittavien kaasuputkien linjaukset ja niiden toteuttamismahdollisuudet. Voimajohtolinjauksissa hyödynnetään ensisijaisesti olemassa olevia johtokäytäviä.

4.3 Kainuun maakuntakaavan tarkistamisen tavoitteet

Kainuun maakuntakaavan tarkistamisen tavoitteet on muodostettu yhteensovittamalla valtakunnalliset, maakunnalliset, seudulliset ja paikalliset tavoitteet keskenään. Kainuun maakuntakaavan tarkistamisen tavoitteita on käsitelty tarkemmin erillisessä Lähtökohdat ja tavoitteet -raportissa, joka on hyväksytty maakuntahallituksessa 24.10.2016.

Kokonaismaakuntakaavan tarkistamisen tavoitteena on päivittää ja ajantasaistaa voimassa oleva Kainuun maakuntakaava 2020. Maakuntakaavassa käsitellään koko maakunnan tai useamman

kunnan suuret maankäytön linjaukset yhteensovittaen eri maankäyttötarpeet keskenään. Maakuntakaavan tarkistamisessa kiinnitetään erityisesti huomioita vuorovaikutteiseen, avoimeen ja selkeään kaavoitusprosessiin, johon on helppo osallistua ja vaikuttaa. Maakuntakaavan tavoitevuosi on 2030.

Tavoitteet teemoittain ovat:

Alue- ja yhdyskuntarakenne

- Tarkistetaan alue- ja yhdyskuntarakenteen merkintöjen ja määräysten muutostarpeet maakuntakaavan ajantasaistamiseksi.
- Maakuntakeskuksen ja muiden Kainuun keskusten elinvoima, merkitys ja kehittämistavoitteet tunnistetaan sekä kylien omaleimaisuus ja ympäristövahvuudet ja -vaikutukset otetaan huomioon kaavoituksessa.
- Arvioidaan perusteet ja edellytykset osoittaa kansainväliset ja maakuntarajat ylittävät matkailuvyöhykkeet ja yhteydet maakuntakaavassa.
- Arvioidaan ranta-asumisen huomioon ottamista maakuntakaavoituksessa ja mahdollinen maakuntakaavamerkitöjen ja -määräysten osoittaminen.

Alueidenkäytön ekologinen kestävyys

- Ajantasaistetaan maakuntakaavan merkinnät ja määräykset luonnon- ja rakennussuojelun alueiden ja kohteiden muutostarpeiden osalta ottaen huomioon valtakunnalliset ja maakunnalliset linjaukset.
- Osoitetaan Hossan kansallispuisto maakuntakaavassa.

Liikenne ja tekninen huolto

- Ajantasaistetaan liikenteen ja teknisen huollon maakuntakaavamerkinnät ja -määräykset.
- Arvioidaan Kainuun tieluokituksen kehittämistarpeita ja varautumista Oulu–Kajaani maantieyhteyden (valtatie 22) kehittämiseen.
- Osoitetaan turvetuotantoa varten tarvittavat aluevaraukset kestävästi valtakunnallisten ja maakunnallisten linjausten mukaisesti.
- Uutena teemana tarkastellaan ns. Seveso III direktiivin mukaisten kohteiden merkitsemisen perusteita ja edellytyksiä maakuntakaavoituksessa.

Vesi- ja maa-ainesvarat

- Tarkistetaan tärkeät pohjavesialueet maakuntakaavassa valtakunnallisten ja maakunnallisten linjausten mukaisesti.
- Seudullisesti merkittävä maa- ja kiviainestenoton toimintaedellytykset mahdollistetaan kestäväällä tavalla osoittamalla maakuntakaavassa riittävästi toimintaan soveltuvia alueita, jotka sovitetaan yhteen luonnon- ja kulttuuriympäristöarvoihin.
- Mahdollistetaan seudullisesti merkittävän kaivostoiminnan toimintaedellytykset Kainuussa haitalliset vaikutukset minimoiden ja yhteensovittaen muiden maankäyttötarpeiden kanssa.

Elinkeinoelämän toimintaedellytykset

- Mahdollistetaan elinkeinoelämän toimintaedellytykset maakuntakaavassa haitalliset vaikutukset minimoiden ja yhteensovittaen muiden maankäyttötarpeiden kanssa.
- Arvioidaan biotalouden huomioon ottamista maakuntakaavoituksessa ja mahdollinen maakuntakaavamerkitöjen ja -määräysten osoittaminen.
- Arvioidaan poronhoitoa koskevien merkintöjen ja määräysten muutostarpeet maakuntakaavoituksessa.

Maiseman, luonnon ja kulttuuriperinnön vaaliminen

- Arvokkaat maisema-alueet sekä luonnon ja kulttuuriperinnön vaaliminen otetaan huomioon maakuntakaavan laadinnassa.
- Kulttuuriperinnön merkintöjen ja määräysten muutostarpeet arvioidaan maakuntakaavan ajantasaistamiseksi.
- Osoitetaan valtakunnalliset arvokkaat maisema-alueet valtakunnallisten linjausten mukaisesti ja arvioidaan maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden merkitsemisperusteita ja edellytyksiä maakuntakaavassa Kainuun erityisominaisuudet huomioon ottaen.

Virkistykseen soveltuvat alueet

- Mahdollistetaan matkailun toimintaedellytykset maakuntakaavassa haitalliset vaikutukset minimoiden ja yhteensovittaen muiden maankäyttötarpeiden kanssa.

- Arvioidaan perusteet ja edellytykset seudullisesti merkittävien siviilien käytössä olevien ampumaratojen osoittamiseen maakuntakaavassa.
- Osoitetaan seudullisesti merkittävät reitistöt ottaen huomioon kysyntä ja ylläpidon varmistaminen.
- Arvioidaan Kainuun hiljaisten alueiden merkitys sekä niiden osoittamisen perusteet ja edellytykset maakuntakaavassa.

Maakuntakaava aluetta koskevat yleismääräykset

- Liito-oravan esiintymispaikkoja koskeva yleismääräys tarkistetaan muutostarpeiden osalta valtakunnallisten ja maakunnallisten linjausten mukaisesti.
- Muiden koko maakuntakaava-alueella koskevien yleismääräysten tarkistamistarve ja mahdollisten uusien yleismääräysten tarve arvioidaan kaavoitusprosessin kuluessa.

Kainuun maakuntakaavan tarkistamisen tavoitteet täsmentyvät kaavaprosessin edetessä.

6 Kaavan sisältö ja perusteet

(Tarkentuu kaavaprosessin edetessä)

Vaala siirtyi Kainuusta osaksi Pohjois-Pohjanmaan maakuntaa vuodenvaihteessa 2015–2016. Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan Pohjois-Pohjanmaan liitto toimii suunnitteluviranomaisena ja maakuntakaavan laatijana Vaalan alueella 1.1.2016 alkaen.

6.1 Säilyvät, uudet ja muuttuvat maankäyttöluokat

6.1.1 Toimivat, terveelliset ja turvalliset yhdyskunnat

KEHITTÄMISKÄYTÄVÄT

Uudet merkinnät ja määräykset

LIIKENTEEN YHTEISTYÖKÄYTÄVÄ

Kehittämismerkinnällä Ik esitetään keskeisten liikenneväylien ja maaseutualueiden alueita, joiden kehittämisessä on tarvetta ylimaakunnalliseen ja kuntien väliseen yhteistyöhön. Viitostien

kehittämisyöhykkeen ja NIKA kehittämisyöhykkeen yhteistyöalueilla kehitetään erityisesti liikenneyhteyksien toimivuutta sekä liikenneyhteyksiin, matkailuun, maaseutuelinkeinoihin, luonnon- ja kulttuuriympäristöihin sekä maisemaan tukeutuvaa asumista, elinkeinotoimintaa ja virkistyskäyttöä. Viitostien ja NIKA kehittämisyöhykkeitä tulisi kehittää kuntien yhteistyönä ja liittyen myös läheisiin kunta- ja matkailukeskuksiin. Yhteistyöalueita täydentävät sitä ympäröivät maaseutualueet toiminnoillaan ja palveluillaan.

Kainuun maakuntakaavassa on annettu liikenteen yhteistyökäytävää koskeva suunnittelumääräys:

Liikenteen yhteistyökäytävää kehitetään maaseudun kulttuuriympäristöön, maisemaan ja hyviin liikenneyhteyksiin tukeutuvana monipuolisen elinkeinotoiminnan, asumisen, vapaa-ajan, liikenteen ja matkailun vyöhykkeenä. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota kulttuuriympäristön ja maiseman hoitoon sekä liikenteen ja matkailun palvelujen kehittämiseen.

Kainuun maakuntakaavassa on osoitettu maakuntarajat ylittävä Viitostien kehittämisyöhyke ja NIKA kehittämisyöhyke. Vyöhykkeet risteävät Kajaani – Kontiomäki – Sotkamo –alueella Itä-länsi suuntaisen OUKA kehittämisyöhykkeen kanssa. Risteämisalueella vyöhykkeet kulkevat päällekkäisinä, mutta kaavateknisen selkeyden vuoksi risteämäkohdassa osoitetaan kaavakartalla pelkästään OUKA –vyöhyke (Liitekartta 1).

Viitostien kehittämisyöhykkeen keskeisiä yhdistäviä tekijöitä ovat Pohjois-Savosta Kainuuseen jatkuva valtatie 5 Mainualta Suomussalmelle ja edelleen Pohjois-Pohjanmaan puolelle Kuusamoon sekä ratayhteys Pohjois-Savosta Kontiomäen kautta Suomussalmelle. Valtatien 5 kehittämisessä ja tietä käyttävien matkailijoiden palveluiden järjestämisessä on kuntayhteistyön mahdollisuuksia. Pohjois-Savo - Kontiomäki – Taivalkoski radan hyödyntäminen ja kehittäminen tarjoaa niinkään mahdollisuuksia kuntien väliselle yhteistyölle. Viitostien kehittämisyöhyke perustuu Kainuu ohjelmassa ja eri liikennestrategioissa tehtyihin linjauksiin Kainuun saavutettavuuden kannalta keskeisistä liikenneyhteyksistä. Viitostien kehittämiseen liittyvää yhteistyötä tehdään ylimaakunnallisen Viitostie ry:n toimesta yhteistyössä kaupunkien, kuntien ja maakuntien kesken. Savonradan kehittämiseen liittyvää yhteistyötä tehdään radan varrella sijaitsevien kuntien kaupunkien ja maakuntien kesken sekä Nopeat Itäradat neuvottelukunnan toimesta.

NIKA kehittämisyöhyke käsittää Pohjois-Karjalasta Kainuuseen jatkuvan valtatie 6 alueen sekä Karjalan radan Pohjois-Karjalasta Vuokatintie kautta Kontiomäkeen. Tavaraliikennettä palvelevan ratayhteyden sekä matkailu- ja rajaliikenteen kannalta tärkeän valtatie kehittämisessä ja hyödyntämisessä on tarvetta kaupunkien, kuntien ja maakuntien väliselle yhteistyölle. NIKA kehittämisyöhyke perustuu Kainuun liiton ja Pohjois-Karjalan maakuntaliiton yhteistyössä laatimaan esiselvitykseen. Kehittämisyöhykkeeseen sisältyvä rautatie ja maantie liikennekäytävä kuuluvat

kansainvälisessä Barentsin alueen liikennestrategiassa esitettyjen tärkeiden kehittämiskäytävien joukkoon. Valtatie 6 palvelee Pohjois-Suomesta Kaakkois-Suomeen sekä Laatokan Karjalaan ulottuvana liikenneväylänä. Kontiomäki – Joensuu – Niirala ratayhteydellä on kehittämispotentiaalia sekä paikallisesti että erityisesti Venäjän kautta Kaukoitään johtavana kuljetusreitteinä.

Muuttuvat merkinnät ja määräykset (Kumoutuvat)

MAASEUTUMAISEN KEHITTÄMISEN YHTEISTYÖALUE
Kehittämismerkinnällä **mk** esitetään keskeisten liikenneväylien ja maaseutuasu-
tuksen alueita, joiden kehittämisessä on tarvetta kuntien väliseen yhteistyöhön.

Maakuntakaavassa kumotaan maaseutumaisen kehittämisen yhteistyöalue merkintä Paltamo – Ristijärvi –Hyrynsalmi – Suomussalmi. Alueelle osoitetaan uutena yhteistyön liikennekäytävänä Viitostien ja NIIKA- kehittämiskäytävät. Lisäksi kumoutaan toteutumattomana maaseutumaisen kehittämisen yhteistyöalue merkintä, joka on osoitettu Kiiminjoen vesistön alueelle Puolangalla.

YHDYSKUNNAT

Muuttuvat merkinnät ja määräykset

KESKUSTATOIMINTOJEN ALUE

Kainuun maakuntakaavassa kumotaan Kainuun kaupan vaihemaakuntakaavassa annetut keskustatoimintojen aluetta koskevat enimmäismitoitukset MRL 71b§ muutoksen perusteella. Muilta osin keskustatoimintojen alueiden merkinnät ja määräykset säilyvät Kainuun kaupan vaihemaakuntakaavan mukaisina.

Merkinnällä C osoitetaan Kuhmon, Sotkamon ja Suomussalmen keskustahakuisten palvelujen, hallinnon ja asumisen alueita niihin liittyvine liikennealueineen. Keskustatoimintojen alueiden yksityiskohtaisempi rajaus ja laajuus tehdään kuntakaavoituksella. Kohdemerkinnällä C osoitetulle keskustatoimintojen alueelle voidaan sijoittaa vähittäiskaupan suuryksiköitä.

Suunnittelumääräys:

Keskustatoimintojen alueen suunnittelussa ja kaavoituksessa on kiinnitettävä erityistä huomiota alueen rajautumiseen muuhun taajamaan nähden, palvelujen saavutettavuuteen, kevyen liikenteen toimintamahdollisuuksiin, liikennejärjestelyihin sekä keskusta-alueen taajamakuvaan. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee ottaa huomioon alueen kulttuurihistorialliset arvot ja on pyrittävä minimoimaan

kulttuuriympäristöön ja maisemaan kohdistuvat haitalliset vaikutukset.

~~Vähittäiskaupan suuryksiköiden enimmäismitoitus keskustatoimintojen alueilla on seuraava:~~

~~Kuhmon keskustatoimintojen alue, enimmäismitoitus 15000 k-m²; Sotkamon keskustatoimintojen alue, enimmäismitoitus 20000 k-m²; Suomussalmen keskustatoimintojen alue, enimmäismitoitus 15000 k-m².~~

Kainuun kaupan vaihemaakuntakaavassa on annettu keskustatoimintojen aluetta koskeva suunnittelumääräys, jossa on asetettu vähittäiskaupan suuryksiköiden enimmäismitoitus Kuhmon, Sotkamon ja Suomussalmen keskustatoimintojen alueella vaihemaakuntakaavan laadinnan aikana voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti. Maankäyttö- ja rakennuslain muutoksessa (230/2017, voimaan 1.5.2017) on luovuttu veloitteesta osoittaa keskusta-alueita koskevia enimmäismitoituksia. Vähittäiskaupan suuryksiköiden enimmäismitoitus tulee maakuntakaavassa osoittaa vain kaavassa osoitettujen keskustan ulkopuolella sijaitsevien kaupan suuryksiköille.

TILAA VAATIVAN VÄHITTÄISKAUPAN SUURYKSIKKÖ

Merkinnällä km-tv osoitetaan merkitykseltään seudullinen tilaa vaativan vähittäiskaupan suuryksikkö tai myymäläkeskittymä, joka kaupan laatu **joka kaupan palvelujen saavutettavuus** huomioon ottaen voi perustellusta syystä sijoittua myös keskustatoimintojen alueiden ulkopuolelle. Tilaa vaativan erikoistavarankauppaan kuuluu huonekalu- ja sisustustarvikkekauppa, kodintekniikkakauppa, maatalouskauppa, matkailuvaunujen kauppa, moottoriajoneuvojen sekä niiden varaosien ja tarvikkeiden kauppa, puutarhakauppa, rauta- ja rakennustarvikkekauppa, rengaskauppa sekä vene- ja veneilytarvikkeiden kauppa.

Suunnittelumääräys:

Alueelle voidaan sijoittaa sellaista vähittäiskauppaa, joka kaupan palvelujen saavutettavuus huomioon ottaen on perusteltua sijoittaa keskustatoimintojen alueiden ulkopuolelle.

Alueelle voidaan sijoittaa sellaista paljon tilaa vaativan erikoistavarankäytön vähittäiskauppaa tai muuta erikoiskauppaa, joka ei kaupan laatu huomioon ottaen sovellu sijoitettavaksi keskustatoimintojen alueelle. Alueelle ei saa sijoittaa merkitykseltään seudullista keskustahakuista erikoiskauppaa.

Tilaa vaativan Vähittäiskaupan suuryksiköiden kaupan laatu, mitoitus ja tarkempi sijoittuminen tulee suunnitella siten, etteivät ne yksin tai yhdessä muiden hankkeiden

kanssa muodosta merkittäviä haitallisia vaikutuksia keskusta-alueiden kaupallisiin palveluihin ja niiden kehittämiseen.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota alueiden saavutettavuuteen jalankulun ja pyöräilyn sekä julkisen liikenteen järjestelyjen avulla. Kuhmon km-tv -aluetta koskevassa yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee ottaa huomioon Kuhmon kirkon ja Pajakkakosken alueen kulttuurihistorialliset arvot ja on pyrittävä minimoimaan kulttuuriympäristöön ja maisemaan kohdistuvat haitalliset vaikutukset.

Kajaanin Kauppapuiston km-tv -alueelle saa sijoittaa enintään 1500 k-m² päivittäistavarakauppaa.

Kajaanin Petäisenrannan ja Timperintien sekä Kuhmon keskustan eteläpuolisen alueen km-tv -alueille saa sijoittaa yksikkökooltaan enintään 400 k-m²:n päivittäistavarakauppamyymälän.

Sotkamon Hirvenniemen ja Nurmestien väliselle km-tv -alueelle ei saa sijoittaa uutta merkitykseltään seudullista päivittäistavarakauppaa.

~~Tilaa vaativan~~ Vähittäiskaupan suuryksiköiden tai myymäläkeskittymän enimmäismitoitus on seuraava:

Kaupunki/kunta	Alue	Merkintä	Enimmäismitoitus
Kajaani	Kauppapuisto	km-tv	40 000 k-m ²
Kajaani	Petäisenranta	km-tv	35 000 k-m ²
Kajaani	Timperintie	km-tv	25 000 k-m ²
Kuhmo	Keskustan eteläp. alue	km-tv	10 000 k-m ²
Sotkamo	Hirvenniemen ja Nurmestien välinen alue	km-tv	25 000 k-m ²

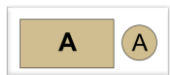
Enimmäismitoitus sisältää myös pienet kaupan yksiköt. Enimmäismitoitukseen lasketaan mukaan sekä olemassa olevat että uusi kerrosala.

Vuonna 2016 vahvistetussa Kainuun kaupan vaihemaakuntakaavassa on käsitelty seudullisesti merkittävien kaupan suuryksiköiden sijainti ja mitoitus kaavan laadinnan aikana voimassa olevan lainsäädännön vaatimusten mukaisesti. Maankäyttö- ja rakennuslain muutoksessa (HE 24. 11.2016, 230/2017, voimaan 1.5.2017) luovuttiin veloitteesta ottaa huomioon kaupan laatu sijoitettaessa vähittäiskaupan suuryksikkö muualle kuin keskusta-alueelle. Vähittäiskaupan suuryksikön ensisijainen sijaintipaikka on kuitenkin edelleen keskusta-alue. Suuryksikkö voidaan sijoittaa keskusta-alueen ulkopuolelle edellyttäen, että kaupan palvelujen saavutettavuus otetaan sijoituksen perusteena

huomioon. Palvelujen saavutettavuudella tarkoitetaan kaupan palvelujen sijoittumista suhteessa asuinalueiden sijoittumiseen ja mahdollisuuksia saavuttaa nämä palvelut eri kulkumuodoilla, myös kävellen ja polkupyörällä.

Uudistuneen lainsäädännön perusteella Kainuun maakuntakaavassa km-tv Tilaa vaativan vähittäiskaupan suuryksikkö merkinnän sisällöstä ja suunnittelumääräyksestä poistetaan kaupan laatua erittelevät kohdat ja korvataan ne kaupan palvelujen saavutettavuuden huomioon ottamisella vähittäiskaupan suuryksiköiden sijoittamisessa lukuun ottamatta päivittäistavarakauppaa koskevia enimmäismitoituksia. Tilaa vaativan vähittäiskaupan suuryksikkö km-tv merkinnän suunnittelumääräyksessä on perusteltua säilyttää päivittäistavarakauppaa koskevat enimmäismitoitukset, koska kaupan palvelujen saavutettavuuden huomioimiseen toimintojen sijoittamisessa vaikuttaa jossain määrin myös kaupan laatu. Esimerkiksi asiointitavat ja -etäisyydet vaihtelevat kaupan laadun mukaan. Päivittäistavaran kaupassa asioidaan usein ja matkat tehdään autolla tai kevyellä liikenteellä. Tilaa vaativan erikoistavaran kaupassa asiointikertoja on vähemmän, asiointimatkat ovat pidempiä ja matkat tehdään useimmiten autolla.

Kaupan vaihemaakuntakaavaa varten on laadittu Kainuun kaupan palveluverkkoselvitys (2013), jossa on arvioitu mm. keskusta-alueiden ulkopuolelle sijoittuvien vähittäiskaupan suuryksiköiden vaikutuksia kaupan palvelujen saavutettavuuteen. Keskusta-alueiden ulkopuolella sijaitsevat tilaa vaativan vähittäiskaupan suuryksiköiden alueiden määrä, enimmäismitoitus ja yleispiirteinen sijainti säilyvät Kainuun kaupan vaihemaakuntakaavan mukaisina.

TAAJAMATOIMINTOJEN ALUE

Merkinällä A osoitetaan asumisen, hallinnon, palveluiden, teollisuuden ym. työpaikka-alueiden ja taajamatoimintojen sijoittumisalueita niihin liittyvine liikenne- virkistys-, puisto- ja erityisalueineen. Taajamatoimintojen alueiden yksityiskohtaisempi rajaus ja laajuus sekä toiminnallinen osa-aluejako ratkaistaan kuntakaavoituksella. Maankäyttö- ja rakennuslain 71d §:n perusteella vähittäiskaupan suuryksikköä ei saa sijoittaa maakunta- tai yleiskaavan keskustatoiminnoille tarkoitetun alueen ulkopuolelle, ellei alue ole asemakaavassa erityisesti osoitettu tätä tarkoitusta varten.

Kainuun maakuntakaavassa on annettu taajamatoimintojen alueita koskeva suunnittelumääräys:

Taajamatoimintojen alueen suunnittelussa hajanaisesti ja vajaasti rakennetuilla alueilla tulee edistää yhdyskuntarakenteen eheyttämistä sekä taajaman ydinalueen kehittämistä toiminnallisesti ja taajamakuvallisesti selkeästi hahmottuvaksi keskuksiksi. Suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota taajama-alueiden viihtyisyyteen, uudisrakentamisen sopeuttamiseen rakennettuun ympäristöön, kevyen liikenteen toimintamahdollisuuksiin ja liikenneturvallisuuteen.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja rakentamisessa on varmistettava, että alueella sijaitsevien kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeiden kohteiden kulttuuri- ja luonnonperintöarvot säilyvät.

Mittakaavasyistä Kainuun maakuntakaavassa taajamatoimintojen alueiden kohdemerkinnällä on esitetty Hyrynsalmen, Paltamon, Puolangan ja Ristijärven kuntien keskustaajamien alueet. Taajamatoimintojen alueen kohdemerkinnällä osoitetaan kaikki taajamissa esiintyvät toiminnot. Maakuntakaavan pohjakartan asutustihentymämerkintä osoittaa likimääräisesti taajamatoimintojen nykyisen laajuuden.

Taajamatoimintojen aluemerkinällä A on esitetty Kajaanin, Kuhmon, Sotkamon ja Suomussalmen keskustaajamien alueet. Taajamatoimintojen lisäksi Kajaanin taajamaan on esitetty aluemerkinäänä sekä Kuhmon, Sotkamon ja Suomussalmen taajamiin kohdemerkintänä vähittäiskaupan suuryksikön sijoittumisen mahdollistava keskustatoimintojen alue c. Näiden taajamien yksityiskohtaisempi rajausta ja toiminnallinen osa-aluejako, kuten keskustatoimintojen sijoittuminen ratkaistaan kuntakaavoituksella.

Kainuun kuntien kanssa käytyjen neuvottelujen perusteella Kainuun maakuntakaavassa 2030 on laajennettu taajamatoimintojen aluetta:

- Kylmällä ja Seppälän suuntaan Kajaanissa
- Kaarreniemessä, Härkökivenkankaalla, Nurmestien ja Rauramolammen välissä, Leivolankylällä, Juuvinlahden rannalla sekä Pitkälammen ja Sopalanlammen välissä Sotkamossa sekä
- Luokanaholla Suomussalmella.

Kainuun maakuntakaavassa 2020 osoitetut Vuokatin yhdyskuntarakenteen päälaajenemissuunnat ovat toteutuneet ja ne osoitetaan maakuntakaavassa 2030 osana taajamatoimintojen aluetta. Vuokatin yhdyskuntarakenteen päälaajenemissuunnat kumotaan. Muutosten yhteensopivuus kuntakaavoituksen kanssa on tarkistettu.

Maakuntakaavamääräyksen tarkoituksena on ~~edistää vajaan rakennettujen tai väestöä menettävien taajamien eheyttä ja~~ parantaa taajamien viihtyisyyttä, toimivuutta ja liikenneturvallisuutta. Tärkeä näkökohta on myös alueiden kulttuuri- ja luonnonperintöarvojen säilyminen. Väestöä menettävien tai vajaan rakennettujen taajamien ~~eheyttä ja~~ toimivuutta voidaan edistää täydennysrakentamisella ja etsimällä tyhjentyville rakennuksille uusia käyttötarkoituksia. Taajamien reuna-alueilla olevien toteutumatta jääneiden asemakaavojen kumoamisella tai asemakaavojen uudistamisella voidaan ohjata uudisrakentamista taajamien eheyttämiseen.

Kainuun maakuntakaavassa 2030 on tarkistettu taajamatoimintojen alueen merkinnän suunnittelumääräys ja sisältö vastaamaan 1.4.2018 voimaan tulleita valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita.

TAAJAMAN ALAKESKUS

Kohdemerkinnällä a osoitetaan taajamien tärkeitä alakeskuksia, jotka ovat muodostuneet taajamien kaltaisiksi asumisen, palveluiden, teollisuuden ym. työpaikka-alueiksi. Taajamien alakeskusten tarkempi rajaus ja laajuus ratkaistaan kuntakaavoituksella.

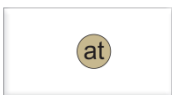
Kainuun maakuntakaavassa 2020 on osoitettu taajamien alakeskuksien kohdemerkinnällä Vuolijoen, Otanmäen, Kontiomäen, Kuluntalahden, Lentiiran, Paltaniemen, Säräisniemen sekä Suomussalmen kirkonkylän ja Juntusrannan alueet. Selvitysten perusteella Lentiiran maakuntakaavamerkintä on muuttunut ja se on osoitettu Kainuun maakuntakaavassa 2030 kylä merkinnällä. Muilta osin taajaman alakeskukset perustuvat voimassa olevan Kainuun maakuntakaavan 2020 merkintöihin ja määräyksiin (Liitekartta 2).

Kainuun maakuntakaavassa 2020 annettu taajamien alakeskuksia koskeva suunnittelumääräys säilyy ennallaan:

Taajaman alakeskuksen suunnittelussa on pyrittävä turvaamaan alakeskuksen asema sovittamalla yhteen asumisen, pienyritystoiminnan tai muun elinkeinotoiminnan tarpeet. Suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota alueen viihtyisyyteen, uudisrakentamisen sopeuttamiseen rakennettuun ympäristöön, kevyen liikenteen toimintamahdollisuuksiin ja liikenneturvallisuuteen. Uudisrakentaminen on pyrittävä sijoittamaan siten, että se sijoittuu palvelujen kannalta edullisesti olevan asutuksen sekä tie- ja tietoliikenneyhteyksien läheisyyteen..

Alakeskukset ovat entisiä vahvoja taajamia, joiden alkuperäinen merkitys työssäkäynti- ja asumisalueena on muuttunut. Ne ovat säilyneet asumisalueina, joissa on säilynyt paikallisia palveluita. Maakuntakaavamääräyksen tavoitteena on turvata alakeskusten palvelut ja mahdollisuudet säilyä viihtyisinä asuinympäristöinä kilpailematta kuitenkaan varsinaisen keskustaajaman kanssa.

Lähteet: Kainuun liitto (2017). *Kainuun kylät maakuntakaavoituksessa.*

KYLÄ

Merkinnällä at kylä osoitetaan aluerakenteen näkökulmasta keskeisiä kyläalueita, joiden lähiympäristöä voidaan pitää erityisen suotuisana virkistykseen, elinkeinojen ja asumisen alueina. Muut maaseutualueet täydentävät ja tukevat maakuntakaavassa osoitettua kyläverkostoa. Kylän tai

paikannimi (esim. Jonkeri) merkinnällä esitetään pohjakarttamerkintänä haja-asutusluonteiset kylät, joilla on merkitystä kyläverkoston vapaa-ajan asumisen tai identiteetin kannalta.

Kainuun maakuntakaavassa on annettu kylä koskeva suunnittelumääräys:

Kyläkeskuksen suunnittelussa on pyrittävä vahvistamaan kyläkeskuksen asemaa sovittamalla yhteen asumisen, palvelujen ja alkutuotannon tarpeet. Yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa ja rakentamisessa tulee kiinnittää erityistä huomiota rakentamisen sopeuttamiseen kyläkokonaisuuteen ja ympäristöön, vesihuollon järjestämiseen ja hyvien yhtenäisten peltoalueiden säilymiseen maatalouskäytössä. Uudisrakentaminen on pyrittävä sijoittamaan siten, että se sijoittuu palvelujen kannalta edullisesti olevan asutuksen sekä tie- ja tietoliikenneyhteyksien läheisyyteen.

Suunnittelussa ja rakentamisessa tulee kiinnittää huomiota rakentamisen sopeuttamiseen olevaan kylärakenteeseen ja -ympäristöön sekä vesi- ja jätevesihuollon järjestämiseen. Uudisrakentaminen tulee ensisijaisesti ohjata tukemaan nykyistä kylärakennetta ja palvelujen hyvää saatavuutta tie- ja tietoliikenneyhteyksien läheisyyteen.

Kainuun kylät maakuntakaavoituksessa (2017) selvityksen perusteella maakuntakaavassa 2030 osoitetaan maakuntakaava 2020:n kylien lisäksi Möttölänniemi-Karhulankylä Ristijärvellä ja Lentiira Kuhmossa. Lentiira on Kainuun maakuntakaava 2020:ssä taajaman alakeskus. Kainuun maakuntakaava 2020:n Vuoreslahti-Koutaniemi Kajaanissa ja Tipasoja Sotkamossa -kylämerkintöjen sijainti on siirretty maakuntakaavassa kylän painopistettä vastaavaksi. Tipasojan merkintä on laajennettu koskemaan myös Pohjois-Tipaksen aluetta. Kainuun maaseuturyhmässä esille nousseen palautteen perusteella uudessa maakuntakaavassa esitetään Kainuun maakuntakaavaa 2020 monipuolisemmin haja-asutusluonteiset kylät kylän tai paikannimet (esim. Jonkeri) pohjakarttamerkinnällä. Niillä on merkitystä kyläverkoston vapaa-ajan asumisen tai identiteetin kannalta.

Kainuun kylät maakuntakaavoituksessa (2017) selvityksen mukaan kylän merkitsemisperusteet ovat muuttuneet maakuntakaavan voimassaolo aikana. Maakuntakaavassa osoitettavien kylien merkitsemisperusteessa on esimerkiksi tarkoituksenmukaista korostaa palvelujen saavutettavuutta olemassa olevien/suunniteltujen peruspalvelujen sijasta. Selvityksen perusteella kylien osoittamisessa käytetään viittä perustetta: Luokan A kylät ovat taajaman läheisiä kyliä (työssäkäyntialue). Luokan B kylät ovat asutukseltaan ja palvelujen saavutettavuudeltaan kehittyviä kyliä (väestörakenne ja -määrä, liikenteellisesti edullinen sijainti). Luokan C kylät ovat vapaa-ajan ja matkailun kyliä (esim. loma-asutus tai matkailuelinkeino). Luokan D alkutuotannon tai muiden elinkeinojen kannalta merkittävä kylä. Luokan E kylät omaavat poikkeuksellisen arvokkaan kyläalueen (esim. valtakunnallisesti tai maakunnallisesti merkittävä maisema-alue ja/tai arvokas luontokohde). Maakuntakaavassa osoitetut kylät merkitsemisperusteineen on esitetty liitetaulukossa 1 ja niiden sijainti liitekartalla 2.

Merkitsemisperusteiden muuttuminen ei ole aiheuttanut merkittäviä muutoksia maakuntakaavassa osoitettavaan kyläverkostoon.

Kainuun maakuntakaavan kyliä koskeva suunnittelumääräys on ajantasaistettu vastaamaan nykyistä asumisen ja palvelujen rakennetta. Suunnittelumääräyksellä on tarkoitus edistää viihtyisän, vetovoimaisen ja toimivan kyläverkoston kehitystä.

Lähteet: Kainuun liitto (2017). *Kainuun kylät maakuntakaavoituksessa*.

YHDYSKUNTARAKENTEN LAAJENEMISSUUNTA

Kainuun maakuntakaavassa 2030 kumotaan Vuokatin yhdyskuntarakenteen päälaajenemissuunnat toteutuneena ja alueet osoitetaan osana taajamatoimintojen aluetta. Muilta osin yhdyskuntarakenteen päälaajenemissuunta merkintä perustuu Kainuun voimassa olevaan maakuntakaavaan 2020.

Yhdyskuntarakenteen päälaajenemissuunta merkinnällä osoitetaan Suomussalmen keskustaajaman yhdyskuntarakenteen päälaajenemissuunta Haukiperän suuntaan. Suomussalmen taajama on maakunnallisesti merkittävä taajama, jonka laajeneminen pyritään ohjaamaan yhdyskuntarakenteellisesti edulliseen suuntaan. Päälaajenemissuunta perustuu kunnan esittämiin tavoitteisiin yhdyskuntarakenteen laajenemisen suunnasta.

Kainuun maakuntakaavassa on annettu yhdyskuntarakenteen laajenemissuuntia koskeva suunnittelumääräys:

Yhdyskuntarakenteen laajenemista suunniteltaessa tulee turvata seudulliset virkistystarpeet ja alueiden maisema-arvot sekä liikenteelliset edellytykset uusien rakentamisalueiden toteuttamiselle.

MELUALUE

Merkinnällä osoitetaan laskennallinen Kajaanin lentoaseman Lden 55 dbA:n lentomelualue.

Suunnittelumääräys:

Alueelle ei tule suunnitella tai osoittaa meluhaitoille herkkiä toimintoja. Yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa ja suunnittelussa tulee ottaa huomioon valtioneuvoston melulle antamien ohjearvojen vaatimukset.

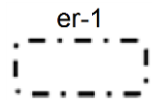
Maakuntakaavassa osoitettava Kajaanin lentoaseman kokonaislentokonemelualue Lden 55 dBA perustuu Finavia Oyj:n vuodelle 2040 laatimaan ennusteeseen. Lentomelualue sisältää Lden 55 dBA:n ylittävän siviili- ja sotilaslentoliikenteen.

Lähde: Finavia Oyj.

AMPUMA- JA HARJOITUSALUE

Kainuun maakuntakaavassa 2030 on osoitettu Suomussalmella sijaitseva Kuivassalmen ampuma- ja harjoitusalue maakuntakaavassa 2020 osoitettua pienempänä toteutuneen alueen mukaisesti. Maakuntakaavassa osoitetaan teknisenä korjauksena merkinnällä SL-1 Kainuun maakuntakaava 2020:n ja Kainuun 1. vaihemaakuntakaavan Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueen kaavaratkaisujen vaikutuksesta EAH-alueen ympäröimäksi tullut Hevosshuuhdinpuron ja Honkivaaran Natura-alue (FI1200207). Pellinkankaan Natura-alueen itäosa osoitetaan maakuntakaavassa SL-kaavamerkinnällä. Muilta osin merkintä ei muutu.

RAJAVYÖHYKE

Merkinnällä ER osoitetaan rajavartiolaitaisissa 578/2005 säädetty rajavyöhyke.

Rajavyöhykkeen kulusta on säädetty tarkemmin asetuksessa (60/2014). Merkintätapamuutoksen lisäksi rajavyöhykkeen sijainti Kuhmossa ja Suomussalmella on ajantasaistettu voimassa olevien säädösten mukaiseksi. Kainuun rajavartioston toimialueeseen kuuluu Kainuun maakunnan alue.

TEOLLISUUS JA VARASTOALUE, JOLLA ON MERKITTÄVÄ, VAARALLISIA KEMIKAALEJA VALMISTAVA TAI VARASTOIVA LAITOS

Merkinnällä **t/kem** osoitetaan alueet, joille saa sijoittaa merkittäviä, vaarallisia kemikaaleja valmistavia tai varastoivia laitoksia.

Kainuun maakuntakaava 2020:ssa on osoitettu tällaisina UPM-Kymmene Oy Kajaanin tehtaat (nykyisin Renforsin ranta), Oy Forcit Ab:n ja Neste Oil Oyj:n varastot sekä Mondo Minerals Oy, joita koskee EU:n direktiivi 96/82/EY vaarallisten aineiden aiheuttamien suuronnnettomuuksien torjunnasta. Osoitetut t/kem -alueet säilyvät ennallaan.

Maakuntakaavassa osoitetaan uusina t/kem -alueina Terrafame Oy:n ja Sotkamo Silver Oy:n kaivosalueet Paltamoon suunnitteilla oleva KaiCell Fibers Oy:n tehdasalue sekä Kajaanissa

Parkinniemen teollisuusalue. Maakuntakaavamerkintä perustuu yritysten meneillään oleviin kehittämissuunnitelmiin ja ympäristövaikutusten arviointiprosesseihin sekä Kajaanin kaupungin yleiskaavasunnitelmiin.

VIRKISTYS

Uudet merkinnät ja määräykset

AMPUMARATA

Merkinnällä osoitetaan merkittäviä siviilikäytössä olevia ampumaratoja, joihin kohdistuu vähintään seudullisesti tai maakunnallisesti tärkeitä kehittämistarpeita sekä maankäytöllisten edellytysten turvaamis- ja yhteensovittamistarpeita muun maankäytön kanssa.

Kainuun maakuntakaavassa on annettu ampumaratoja koskeva suunnittelumääräys:

Ampumaradan suunnittelussa on otettava huomioon vaikutukset asutukseen (mm. melu) sekä pinta- ja pohjavesien laatuun sekä pyrittävä ehkäisemään haitallisia vaikutuksia.

Ampumaradat ovat ominaisuuksiltaan sellaisia alueita, jotka soveltuvat ammunnan harrastamiseen sekä ampumakokeiden ja -kilpailujen järjestämiseen pieni- ja metsästyskaliiberisilla ruutiaseilla. Alueille on jo rakennettu ammunnan harrastamista palvelevia rakenteita.

Maakuntakaavamerkinnän ja suunnittelumääräyksen vaikutukset kohdistuvat yksityiskohtaisempaan kaavoitukseen ja muuhun viranomaisen harjoittamaan alueiden käyttöä koskevaan suunnitteluun ja päätöksentekoon. Vaikutukset eivät kohdistu suoraan yksityisiin maanomistajiin tai muihin tahoihin.

Maakuntakaavassa ampumaradoiksi osoitetaan:

- Hyrnsalmi, Multiharju, seudullinen
- Kajaani, Hoikanportti, maakunnallinen
- Kajaani, Otanmäen Paukkupirtti, seudullinen
- Kuhmo, Multikankaan molemmat radat (RHY), seudullinen
- Kuhmo, Kalevala, seudullinen
- Paltamo, Laajakangas (jousiammunta, RHY), seudullinen
- Puolanka, Soidinkangas (practical), seudullinen
- Puolanka, Ruho (RHY), seudullinen
- Ristijärvi, Ristilampi, seudullinen
- Sotkamo, Huhtikangas, seudullinen
- Sotkamo, Vuokatti, maakunnallinen

Suomussalmi, Aittokoski (practical), seudullinen
Suomussalmi, Käärme kangas (RHY, SRVA), seudullinen
Suomussalmi, Haverinen, seudullinen

Maakuntakaavassa osoitettavat ampumaradat on esitetty liitekartalla 3.

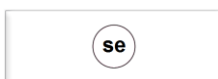
Aluevaraukset perustuvat maakuntakaavan valmistelun yhteydessä esille tulleisiin tarpeisiin ja laadittuihin selvityksiin.

Kainuun liitto on laatinut v. 2013 maakuntakaavoitusta varten selvityksen seudullisesti merkittävistä ampumaradoista, minkä tavoitteena oli inventoida Kainuussa sijaitsevien ampumaratojen nykyinen tilanne sekä uudet ratasuunnitelmat ja arvioida ratojen kehitystarpeet ja -mahdollisuudet. Tavoitteena oli antaa valmiudet ampumaratojen aluevarausten osoittamiseen maakuntakaavassa ja saada hyödyllistä yleistietoa Kainuun ampumaradoista jatkokäyttöä varten.

Vuonna 2013 tehtyä selvitystä on täydennetty v. 2017 tehdyllä selvityksellä, jolloin ampumaratojen aiempia tietoja päivitettiin kyselyllä, kuulemistilaisuudella sekä paikkatietohauilla. Kysely osoitettiin Kainuun kunnille, ampumaurheiluseuroille, metsästysseuroille, riistanhoitoyhdistyksille, ELY-keskukselle, puolustusvoimille, rajavartiostolle, poliisille ja reserviläisjärjestöille. Paikkatiedoista käytössä olivat muun muassa Kainuun ampumaratojen sijaintitiedot, Maanmittauslaitoksen kartta-aineistot, SYKE:n pohjavesialuetiedot sekä Kainuun alueelliset väkilukutiedot (YKR 2015). Selvityksen aikana (2.3.2017) järjestettiin viranomaisten ja sidosryhmien kuulemistilaisuus. Tilaisuudessa käytiin läpi kyselyn tulokset sekä keskusteltiin ampumaratojen ja ampumarataverkoston kehittämistarpeista sekä maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävien ampumaratojen valintakriteereistä.

Maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävistä ampumaradoista tehtiin melumallinnukset, jotka on esitetty Kainuun seudullisten ampumaratojen melualueiden laskenta (Ramboll Finland Oy, 19.6.2017) -raportissa. Työ perustuu vuoden 2013 selvitykseen, jota on päivitetty uusien tietojen pohjalta. Ampumaratojen kohdekortit on päivitetty ja niihin on lisätty tässä selvityksessä saadut lisätiedot. Maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävät ampumaradat on valittu päivitettyjen tietojen ja työn aikana selvitettyjen valintakriteerien perusteella.

Lähde: Kainuun seudullisesti ja maakunnallisesti merkittävien ampumaratojen kehittämiselvitys 2017, Ramboll Finland Oy 2017 Kainuun seudullisesti merkittävät ampumaradat 2013, Kainuun liitto 2013

AMPUMARATA JOHON LIITTYY SELVITYSTARPEITA

Merkinnällä osoitetaan merkittäviä siviilikäytössä olevia ampumaratoja, joihin kohdistuu vähintään seudullisesti tai maakunnallisesti tärkeitä kehittämistarpeita, mutta alueen nykyiseen ja tulevaan käyttöön liittyy epävarmuustekijöitä.

Suunnittelumääräys:

Ennen alueen käytön ratkaisemista on selvitettävä, millaisia edellytyksiä on alueen käyttämiseksi ampumaratana. Ampumaradan suunnittelussa on otettava huomioon vaikutukset asutukseen (mm. melu) sekä pinta- ja pohjavesien laatuun sekä pyrittävä ehkäisemään haitallisia vaikutuksia.

Vuolijoen aluelautakunnalta on saapunut aloite (27.4.2017) ja siihen kuuluva karttaliite koskien maakuntakaavan ampumaratavaruksen tekemistä Vuolijoen Hautakankaan alueelle. Aloitteen perusteella ampumaradan kehittäminen liittyy Otanmäki Mine Oy:n kaivostoiminnan jälkikäyttöön louhintatoiminnan päätyttyä alueella. Maakuntakaavassa osoitetaan aluelautakunnalta saadun aloitteen perusteella erillisellä maakuntakaavamerkinnällä Kajaanin Vuolijoen Honkamäen alueelle ampumarata, johon liittyy selvitystarpeita.

Honkamäen lähelle on osoitettu maakuntakaavassa Iso-Junnonsuon turvetuotantoon soveltuva alue (tu-2). Otanmäki Mine Oy suunnittelee Honkamäen lähelle kaivostoimintaa. Alueen tarkemmassa suunnittelussa on hyvä ottaa huomioon eri maankäyttömuotojen toteutus vaihtettain.

Muuttuvat merkinnät ja määräykset

VIRKISTYSALUE

Merkinnällä V osoitetaan vähintään seudullisia virkistysalueita ja seudullisesti merkittäviä virkistysalueita ja virkistyskäytön kehittämisalueita taajama-alueiden ulkopuolella. Maakuntakaavassa virkistysalueeksi osoitetulla alueella on voimassa MRL 33.1 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus.

Suunnittelumääräys:

*Alueen maankäyttöä suunniteltaessa tulee kiinnittää erityistä huomiota alueen virkistyskäytön kehittämiseen sekä luonnon ja ympäristöarvojen säilymiseen. Alueen toteuttaminen ei saa vaarantaa alueella sijaitsevan tai siihen rajoittuvan Natura-alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja. Rakennuslupahakemuksesta tulee pyytää MRL 133 §:n mukaisesti alueellisen **ELY-keskuksen tai vastaavan toimivaltaisen viranomaisen lausunto.***

Rakentamismääräys:

Alueelle saa rakentaa yleistä virkistyskäyttöä varten tarkoitettuja rakennuksia.
~~*Valtion retkoilyalueille sallitaan niiden yleisen virkistystoiminnan kannalta tarpeellinen rakentaminen.*~~

Maakuntakaavassa 2020 osoitetut virkistysalueet säilyvät pääasiassa muuttumattomina. Maakuntakaavassa osoitetaan voimassa olevassa Kainuun maakuntakaava 2020:ssa virkistysalueeksi V osoitettu Hossan kansallispuiston alue kaavamerkinnällä SL. Kaavaprosessin aikana pidetyissä viranomaisneuvotteluissa on esitetty muutoksia Hyrynsalmen Multimäen ja Vuorilammen, Ristijärven Lahtasen sekä Kajaanin Vimpelinvaaran virkistysaluemerkintään tai rajaukseen. Sotkamon Vuokatin alueen virkistysalueisiin on tehty rajaustarkistuksia käytyjen neuvottelujen ja alueen yleiskaavoituksen suunnitteluaineistojen perusteella.

Maakuntakaavassa osoitettavien virkistysalueiden rajaukset tarkentuvat alueiden yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä. Hyrynsalmen Vuorilammen alue sisältyy lähes kokonaan Pöyhövaaran Natura-alueeseen ((FI1200057) ja on toteutunut luonnonsuojelualueena. Kainuun maakuntakaava 2020:ssa on osoitettu vähäinen osa Vuorilammen alueesta virkistysalueeksi V-merkinnällä. Keskeiset virkistyskäyttöarvot sijaitsevat kuitenkin Pöyhövaaran Natura-alueella ja maakuntakaavassa osoitetulla V-alueella ei näin ollen ole seudullista merkitystä. Voimassa olevan maakuntakaavan Vuorilammen V-merkintä kumotaan tarkistettavassa maakuntakaavassa.

Toteutuneen tilanteen ja Metsähallituksen esityksen perusteella on osoitettu rajausmuutos Hyrynsalmen Multimäen virkistysalueelle.

Metsähallitus on esittänyt Ristijärven Lahtanen virkistysalueen maakuntakaavamerkinnän kumoamista, sillä aluetta ei ole tarkoitus kehittää seudullisesti merkittävänä virkistysalueena. Alueen läheisyydessä kulkevan maantie- ja rautatieliikenteen melu- ja värinävaikutukset vaikeuttavat erityisesti alueen pohjoisosan virkistystoiminnan kehittämistä. Lahtasen alueella on ulkoilua ja virkistystä palvelevia rakenteita, joten aluetta on mahdollista ylläpitää ja kehittää paikallisena ulkoilu- ja virkistysalueena. Lahtasen alueen ulkoilukäyttömahdollisuuksien turvaamiseksi alue osoitetaan maa- ja metsätalousvaltaisena alueena, jolla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta (MU). Samalla kumotaan Lahtasen aluetta koskeva virkistysalue (V) maakuntakaavamerkintä.

Kajaanin Vimpelinvaaran virkistysalueen rajausta on mahdollista tarkentaa yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä. Maakuntakaavassa osoitetaan muutoksia Vimpelinvaaran virkistysalueen rajaukseen siten, että virkistysalue kaventuu Vimpelinlammen eteläiseltä puolelta radan varresta sekä Palokankaan läheiseltä nurkalta ja Sotkamon tien varresta. Muutokset perustuvat Kajaanin meneillään olevan yleiskaavoituksen suunnitteluaineistoon.

Maakuntakaavassa osoitetaan virkistysalueen laajennus Kaarreniemessä (maakuntakaavassa 2020 M-alue), hyppyrimäen läheisyydessä (maakuntakaavassa 2020 MU-alue) sekä ampumahiihtoradan ja Rauramonlammen välissä (maakuntakaavassa 2020 M- ja MU-alue) Vuokatissa Sotkamossa. Pitkälammen ja Sopalanlammen välissä Sotkamossa virkistysalue korvautuu taajamatoimintojen alue merkinnällä. Rajaustarkistukset perustuvat käytyihin neuvotteluihin ja alueen yleiskaavoituksen suunnitteluaineistoon.

ULKOILUREITTI

Merkinnällä osoitetaan vähintään ylikunnalliset ja maakunnallisesti merkittävät yleisen liikumisen kannalta tärkeät ohjeelliset ulkoilureitit. Reitit voidaan perustaa sopimuksilla tai ulkoilulain mukaisesti.

Maakuntakaavassa osoitetaan yleisen ulkoilun kannalta merkittävimmät ulkoilureittien yhteystarpeet. Maakuntakaavassa osoitettu ulkoilureitistö on ohjeena ulkoilureittejä perustettaessa. Ulkoilureittien jatkuvuuden ja ylläpidon kannalta on tärkeää, että reittien perustaminen toteutetaan joko ulkoilulain nojalla tai riittävän pitkiin sopimuksiin perustuen.

Kainuun maakuntakaavassa 2030 on osoitettu uutena ohjeellisena ulkoilureittinä Kuhmon eteläosassa sijaitseva Jongunjoen ja Nuottivaaran välinen yhteys. Kuhmossa Kainuun ja Pohjois-Karjalan maakuntien rajalla Oritvaaran lähellä sijaitsevalla ulkoilureitillä on osoitettu sijaintimuutos. Kainuun maakuntakaavassa 2030 kumotaan Oulujärven retkeilyreitti, Kajaani-Laakajärvi -ulkoilureitti sekä itäisempi ulkoilureittiyhteys Sotkamon taajamasta Hiidenportin kansallispuistoon. Maakuntakaavassa kumoutuvia ulkoilureittejä on mahdollista kehittää paikallisesti merkittävinä yhteyksinä. Muutokset perustuvat Kainuun kuntien ja Metsähallituksen kanssa käytyihin neuvotteluihin sekä maakuntakaavan tarkistamiselle asetettuihin tavoitteisiin osoittaa seudullisesti merkittävät reitistöt ottaen huomioon kysyntä ja ylläpidon varmistaminen. Kaavaratkaisun valmistelussa on otettu huomioon ulkoilureittien jatkuvuus maakuntakaavoituksessa maakuntarajojen yli. Muilta osin ulkoilureitistö perustuu Kainuun maakuntakaavassa 2020 osoitettuun ulkoilureitistöön. Ulkoilureitistö ja sen muutokset on esitetty liitekartalla 4.

Kainuun maakuntakaavassa 2020 osoitetun ulkoilureitistön lähtökohtana on ollut Euroopan kaukovaellusreitti E 10, joka kulkee Kainuussa pohjois-etelä suunnassa kahtena eri reittinä. Läntinen E 10 -reitti noudattaa kansallista UKK-reittiä kulkien Pohjois-Karjalasta Sotkamon, Ristijärven, Hyrynsalmen ja Puolangan kautta Pohjois-Pohjanmaalle. Itäinen E 10 -reitti kulkee itärajan tuntumassa Pohjois-Karjalasta Kuhmon ja Suomussalmen kautta Koillismaalle. Maakunnallisesti tai seudullisesti tärkeinä ulkoilureitteinä on osoitettu Paljakka-Ukkohalla -alueen Kõngäskierros, Ukkohalla-Suomussalmi -ulkoilureitti sekä Kajaani-Sotkamo-Kuhmo ulkoilureitti sekä Suomussalmi-Veihtivaara-ulkoilureitti.

Maakuntakaavassa ei ole osoitettu pyöräily-, mönkijä-, ratsastus- tai koiravaljakkoreittejä. Ratsastus- ja mönkijäreitit ovat lähtökohtaisesti paikallisia reittejä ja siten kuntakaavoituksessa huomioon otettavia asioita. Muiden liikkumuotojen osalta tulisi yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa selvittää mahdollisuudet käyttää olemassa olevia ulkoilu- ja moottorikelkkailureitistöjä sekä alemman asteista tieverkkoa (metsäauto- ja yksityistiet).

MOOTTORIKELKKAILUREITTI

Merkinnällä osoitetaan valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät yleisen liikkumisen kannalta tärkeät ohjeelliset moottorikelkkailureitit.

Maakuntakaavassa osoitetut ohjeelliset moottorikelkkailureitit perustuvat pääosin jo rakennettuun, rakenteilla olevaan tai suunniteltuun moottorikelkkailureitistöön (nykyisiin ns. ajouriin). Valtakunnallisesti merkittävät moottorikelkkailureitit ovat osa valtakunnallista reittiverkostoa ja mahdollistavat kulkuyhteydet Kainuun alueen kautta Pohjois-Karjalaan, Pohjois-Pohjanmaalle ja Pohjois-Savoon. Maakunnallisesti merkittävät moottorikelkkailureitit täydentävät valtakunnallista moottorikelkkailureitistöä sekä mahdollistavat yhteydet kaikkiin kuntakeskuksiin ja merkittäviin matkailukeskuksiin. Lisäksi voi olla myös muita edellä mainittuja täydentäviä moottorikelkkailun tarkoitettuja reitistöjä, ns. ajouria, jotka perustuvat maanomistajien kanssa tehtäviin käyttö sopimuksiin. Maakuntakaavassa osoitettu moottorikelkkailureitistö on esitetty liitekartalla 5.

Maakuntakaavassa osoitetut kelkkailureitit ovat pääsääntöisesti linjattu pois vesistöalueilta. Maakunnan alueella sijaitsevien kelkkailureittien vesistöillä sijaitsevia osia ei ole todennäköisesti mahdollista siirtää pitkälläkään aikataululla pois vesistöiltä. Vesistöalueilla sijaitsevat kelkkailureitit tulisi lähtökohtaisesti kuitenkin pyrkiä siirtämään maa-alueille erityisesti turvallisuussyistä ja myös reittien käytettävyyden turvaamiseksi.

Maakuntakaavan tavoitteena on, että valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävistä ohjeellisista kelkkailureiteistä (nykyisistä ajourista) perustetaan maastoliikennelain mukaiset moottorikelkkailureitit. Moottorikelkkailureitin perustaminen edellyttää reittisuunnitelmaa, jonka hyväksymisestä päättää kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Moottorikelkkailureitti perustetaan lainvoimaisen reittisuunnitelman perusteella joko reittitoimituksessa tai maanomistajan ja reitin pitäjän välisellä kirjallisella sopimuksella.

Maakuntakaavassa osoitettu moottorikelkkailureitistö on ohjeena moottorikelkkailureittejä perustettaessa. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee huomioida, ettei moottorikelkkailureittejä varten tulla hyväksymään rautatien ylittäviä tasoristeyksiä. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee ottaa huomioon moottorikelkkailun ja metsätalouden kuljetusten kannalta keskeisten metsäautoteiden tarkoituksenmukainen yhteensovittaminen.

Moottorikelkkailureitit on maakuntakaavassa linjattu pois suojelualueilta ja Natura-alueilta lukuun ottamatta Hyrynsalmen Vorlokin Natura-aluetta, Kuhmon Issakan Natura-aluetta, Mäntypuron, Iso Vaskenvaaran, Karttimojoen ja Tormuan Pohjanvaaran luonnonsuojelualueita Suomussalmella. Maakuntakaavan moottorikelkkailureitti on osoitettu kulkevaksi luonnonsuojelulla toteutettavien soidensuojelun täydennysohjelmaan kuuluvien Hyrynsalmen Ryöttisuoan ja Suomussalmen Isosuo-Särkkälätvansuoan kautta. Moottorikelkkailun nykyinen ajoyhteys on toteutettu edellä mainittujen alueiden kautta maanomistajan Metsähallituksen päätöksellä.

Lähde: Nykyiset moottorikelkkailun ajourat, kuntien suunnitelmat.

6.1.2 Tehokas liikennejärjestelmä

TIELIIKENNE

Uudet merkinnät ja määräykset

ELINKEINOELÄMÄN KANNALTA ERITYISEN MERKITTÄVÄ SEUTUTIE TAI PÄÄKATU (st-e)

Merkinnällä osoitetaan elinkeinoelämän kannalta tärkeät seututiet ja Kajaanin pääkadut, joiden liikenteellinen merkitys edellyttää mm. tien leveyteen ja geometriaan liittyviä kehittämistoimenpiteitä. Tieyhteyksien määrittely perustuu elinkeinoelämän toimijoilta saatuun aineistoon ja palautteeseen. Seututie 837 Utajärvi – Puolanka on Ylä-Kainuun elinkeinoelämän kannalta tärkeä tieyhteys Oulun suuntaan.

Seututie 870 Kajaani – Rautavaara on turvetuotannon ja kaivostoiminnan kannalta tärkeä raskaan liikenteen tieyhteys.

Seututie 888 Puolanka – Ristijärvi – Sotkamo on matkailun ja turvetuotannon kannalta tärkeä tieyhteys, jossa turvetuotannon kuljetukset keskittyvät välille Ristijärvi – Sotkamo.

Seututie 891 on välillä Hyrynsalmi – Väisälä – Kytömäki matkailun ja turvetuotannon kannalta tärkeä tieyhteys.

Seututie 904 välillä st 900 – Härmänkylä on Kuhmossa toimivan mekaanisen puunjalostuksen keskittymän raaka-aine ja tuotekuljetusten kannalta tärkeä tieyhteys. Yhteysväli toimii yhdessä kantatien 89 kanssa raskaan liikenteen vaihtoehtoisena yhteytenä Kuhmon ja Oulun välillä. Seututie 904 on lisäksi välillä Hyrynsalmi - Luvankylä turvetuotannon kannalta merkittävä tieyhteys.

Lähde: Suomussalmen kunta, Kuhmo Oy, Vapo Oy

Muuttuvat merkinnät ja määräykset

ERITYISEN TÄRKEÄ VALTATIE / RUNKOTIE

Kainuun maakuntakaavassa 2020 on osoitettu osana valtakunnallista runkotieverkkoa kehitettävänä, erityisen tärkeänä valtatieenä vt 5 välillä Pohjois-Savon maakuntaraja – Kajaani. Merkintä säilyy voimassa olevan kaavan mukaisena. Valtakunnallinen runkotieverkkoa koskeva päätösprosessi on valmisteltavana yhdessä Maantielakiuudistuksen kanssa. Valmisteluun liittyen Kainuun tavoitteena on keskeisten valtateiden ja rajaliikenneyhteysien osoittaminen osana valtakunnallista runkotieverkkoa. Maakuntakaavassa osoitetaan uusina erityisen tärkeä valtatie/runkotie -yhteyksinä:

- vt 5 Kajaani – Suomussalmi – maakuntaraja (Kuusamo)
- vt 6 välillä Pohjois-Karjalan maakuntaraja – Kajaani – Pohjois-Pohjanmaan maakuntaraja
- vt 22 välillä vt 6- Vartius

Tieyhteyksiin vt 6 ja vt 22 liittyy lisäksi tienumerointiin ja tieluokitukseen kohdistuvia muutoksia. Tavoitteena on muuttaa tienumerointia siten, että valtatie 6 Joensuu - Kajaani jatkuu Kajaanista Ouluun valtatieenä 6 nykyisen valtatieen 22 Kajaani - Oulu sijaan. Tällöin vt 22 on tulevaisuudessa Vartiuksen Rajanylityspaikalle johtava tieyhteys käsittäen yhteyden valtatie 6 – Vartius.

Kainuun maakuntakaavassa on annettu suunnittelumääräys:

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee varautua tien kehittämiseen valtakunnallisena runkotienä.

VALTATIE/KANTATIE

Kainuun maakuntakaavassa on annettu suunnittelumääräys:

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on pyrittävä edistämään kevyen liikenteen väylien toteuttamista erityisesti kyläkeskusten ja koulujen läheisyydessä.

Kanta- ja seututeiden luokituksessa noudatetaan pääosin Tiehallinnon käyttämää toiminnallista luokitusta. Maakuntakaava osoittaa joiltakin osin muutosta nykyiseen tieluokitukseen. Kantatie 89 Paltamo – Vartius osoitetaan valtatieenä. Seututie mt 912 Kuhmo – Suomussalmi osoitetaan

kantatienä. Vuonna 2009 vahvistetussa kokonaismaakuntakaavassa tieyhteys on osoitettu kantatienä välillä Kuhmo – Vartius. Tieluokituksen muutos on edelleen toteutumatta. Kuhmo – Vartius – Suomussalmi tieyhteys palvelee kansainvälistä rajaliikennettä ja toimii osana Itä-Suomen matkailutienä kehitettävää Via Karelia väylää. Tieluokituksen muutos edistää seudullisina keskuksina kehitettävien Kuhmon ja Suomussalmen välisen sujuvan liikkumisen ja kuntien välisen yhteistyön kehittymistä sekä tukee kolmeen vahvaan keskukseen perustuvaa Kainuun rakennemallia. Seututien mt 912 kehittäminen kantatietasoisesti parantaa Kainuun itäosan liikenteen palvelutasoa ja tukee Kainuun itäosan kehittämistä vetovoimaiseksi luonto- ja kulttuurimatkailualueeksi. Samalla tieluokituksen muutos täydentää olemassa olevien valta- ja kantateiden verkostoa osoittaen valtateiltä 5 ja 6 kantatietasoisien yhteyden Vartiuksen kansainväliselle raja-asemalle.

vt 22 -> vt 6 tienumerointia koskeva muutos

kt 89 -> vt 22

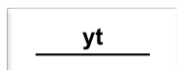
Valtateiden yhteysväliä kuvaavaa numerointia muutetaan valtateiden 6 ja 22 osalta siten, että valtatie 6 käsittää yhteysvälin Helsinki - Joensuu – Kajaani – Oulu sekä valtatie 22 yhteysvälin vt 6 – Vartius. Jälkimmäinen muutos edellyttää numeroinnin ohella tien (kt 89) toiminnallisen luokan muuttamista kantatiestä valtatieksi välillä vt 22 – Vartius. Valtateiden numerointia ja kt 89 tieluokitusta koskevat muutokset selkeyttävät valtatieverkon rakennetta sekä kehittämistoimenpiteiden suunnittelua ja vaikuttavuuden arviointia.

SEUTUTIE TAI PÄÄKATU

Merkinnällä osoitetaan Kainuun seututiet sekä liikenneverkon kannalta tärkeät Kajaanin pääkadut. Seututeiden luokituksessa noudatetaan pääosin Tiehallinnon käyttämää toiminnallista luokitusta. Maakuntakaava osoittaa joiltakin osin muutoksia nykyiseen seututieverkoston. Kainuun maakuntakaavassa osoitetaan seututien mt 912 Kuhmo – Suomussalmi tieluokan muuttaminen kantatieksi.

Kainuun maakuntakaava 2020:ssa yhdystie 9000, Taivalkangas - Kaitainsalmi on osoitettu seututienä. Tieluokituksen muutos on edelleen toteutumatta. Maakuntakaavamerkintä säilyy. Tieluokituksen muutos täydentää Kuhmosta Oulun suuntaan johtavan seututieverkon liikenteellisesti toimivaksi kokonaisuudeksi.

YHDYSTIE

Merkinnällä osoitetaan seudullisesti tai matkailun kannalta erityisen merkittävät yhdystiet. Maakuntakaavassa 2020 osoitettuja seudullisesti tärkeitä yhdystieitä Kajaanin taajaman alueella ovat Mainuantie, Pohjolan katu, Lönnrotinkatu sekä Vanha Viitostie, Puutavaratie ja Paltaniementie.

Mainuantie toimii kaupungin eteläisenä sisääntuloväylänä. Vanha Viitostie ja sen jatkeena Puutavaratie toimivat kaupungin pohjoisena sisääntuloväylänä. Paltaniementie toimii yhdystienä Kajaanin lentoasemalle. Maakuntakaavan 2020 kaavamerkinnot säilyvät.

Kainuun maakuntakaava 2020:ssa yhdystie mt 9160 Hallasenaho - Roninrinne on osoitettu seudullisesti tärkeänä yhdystienä. Tieyhteys palvelee Suomussalmen vuolukiviteollisuuden sekä Juntusrannan ja vt:n 5 välistä liikennettä. Pohjois-Savosta Kainuuseen johtava yhdystie mt 8770, Saaresmäki - Vuolijoki on osoitettu Oulujärven matkailuliikenteen kannalta merkittävänä yhdystienä. Matkailuliikenteen kannalta merkittävänä yhdystienä on osoitettu lisäksi yhdysteiden mt 19109 ja mt 19227 muodostama tieyhteys Paljakan ja Ukkohallan matkailukeskuksiin. Paljakan ja Ukkohallan matkailukeskukset ovat merkittäviä talvimatkailun keskuksia. Ne toimivat tiiviissä yhteistyössä. Niiden kehittäminen edellyttää korkeatasoisia ja etenkin talvella turvallisia tieyhteyksiä sekä sujuvaa liikenneyhteyttä matkailukeskusten välillä. Maakuntakaavassa 2020 osoitetut kaavamerkinnot säilyvät.

Uusina seudullisesti merkittävänä yhdysteinä osoitetaan yhdystiet mt 8980 Näljänkä - Peranka sekä mt 9190 Peranka – Hossa, jotka muodostavat tärkeän matkailuliikenteen yhteyden Hossan kansallispuistoon.

Maakuntakaavassa osoitetaan lisäksi yhdystiet mt 9005 Tipasoja – Kissaniemi ja mt 19217 Salokylä, jotka ovat turvetuotannon ja kaivostoiminnan kannalta tärkeitä tieyhteyksiä.

TIELIIKENTEEN YHTEYSTARVE

Merkinnällä osoitetaan uusia tieyhteyksiä, joiden tarve on todettu, mutta joiden sijaintiin ja toteuttamiseen liittyy huomattavaa epävarmuutta. Merkinnällä osoitetaan tieliikenteen yhteystarve välille Kajaani - Toukansaari - Petäjälahti (valtatie 22).

Kainuun maakuntakaavassa on annettu suunnittelumääräys:

Kajaani – Toukansaari – Petäjälahti tien yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota Koutaniemen pohjavesialueen turvaamiseen, Sokajärven ja Toukanlammin veden laadun säilymiseen sekä Oulujärven vesistöalueelle kantautuvan liikennemelun hillitsemiseen ja maisema-arvoihin.

Kajaani – Toukansaari – Petäjälahti

Valtatien 22 kehittämistarpeita, on arvioitu v. 2011 valmistuneessa Pohjois-Pohjanmaan ELY -keskuksen laatimassa esiselvityksessä. Selvityksessä on arvioitu Oulu – Kajaani -tieyhteyden erilaisia kehittämismahdollisuuksia sekä kehittämisen aikataulua. Selvityksen mukaan pääosa nykyisen väylän kehittämistoimenpiteistä kohdistuu Pohjois-Pohjanmaan alueelle. Lähitulevaisuuden kehittämistoimenpiteet on perusteltua kohdentaa nykyisen tieyhteyden kehittämiseen. Pitkän aikavälin

tarpeita varten selvityksessä suositellaan maakuntakaavassa osoitettavalla yhteystarve – merkinnällä varautumaan Kajaani – Toukansaari – Petäjälahti tieyhteyden (Oulujärven maisematie) rakentamiseen. Yhteystarvemerkinä on tarpeen ohjaamaan yksityiskohtaisempaa maankäytön suunnittelua Oulujärven ranta-alueilla alueella siten, että Oulun ja Kajaanin välistä tieyhteyttä oikaisevan valtatieyhteyden rakentamiseen Kajaanista Toukansaaren kautta Oulujärven länsipuolelle ja edelleen valtatielle 22 on tarvittaessa mahdollista osoittaa riittävät liikennealuevaraukset.

Uusi tieyhteys Kajaanista Toukansaaren kautta Petäjälahteen, valtatielle 22 on ollut esillä 1960-luvulta lähtien. Vuonna 1979 laaditussa yleissuunnitelmassa on esitetty Kajaani – Toukansaari – Petäjälahti tieyhteyden ohjeellinen linjaus. Esitettyyn linjaukseen oli päädytty useiden tieyhteyden kehittämistä koskevien vaihtoehtotarkastelujen jälkeen. Uusi tieyhteys lyhentää Oulun ja Kajaanin välisiä matkoja Kajaanin keskustasta mitattuna noin 25 km. Samalla tieyhteys avaa uusia mahdollisuuksia liikenteellisesti vaikeasti saavutettavissa olevan Oulujärven matkailulliselle kehittämiselle. Vuonna 2011 valmistuneessa selvityksessä arvioitiin yleissuunnitelmassa esitetyn linjauksen vaihtoehtoja. Oulujärven geometria huomioon ottaen tieyhteyden todennäköisin tielinjaus kulkee Kajaanin kaupungin omistuksessa olevan Toukansaaren kautta. Toukansaari on osoitettu voimassa olevassa maakuntakaavassa Oulujärven matkailun kehittämiseen liittyvänä virkistys- ja matkailu-kohteena. Toteutuessaan uusi tieyhteys mahdollistaa Toukansaaren kehittämisen merkittäväksi Oulujärven matkailua palvelevaksi keskuksiksi. Uuden tieyhteyden toteutuessa liikenteen kasvupaineet vähenevät mm. valtatiellä 5 välillä Kajaani – Kontiomäki ja valtatiellä 22 välillä Kontiomäki – Petäjälahti. Alueen yksityiskohtaisempaa maankäyttöä on tutkittu Kajaanin kaupunkialueen ja Oulujärven itärannan osalta Kajaanin kaupungin yleiskaavassa. Oulujärven länsirannan osalta alueen maankäyttöä on tutkittu Paltamon kunnan laatimassa Oulujärven rantaosayleiskaavassa.

Kajaani – Toukansaari – Petäjälahti -tieyhteyden toteuttamisen aikataulu on nykyisellään epävarma pelkästään liikennetaloudellisen kannattavuuden perusteella. Uuden tieyhteyden toteuttamisen kannalta tärkeä tekijä liikennetaloudellisen kannattavuuden ohella tulevat olemaan sen mahdolliset positiiviset vaikutukset seudun aluetalouteen ja elinkeinoelämän kehittymiseen suhteessa hankkeesta koituviin ympäristömuutoksiin. Tien aluetaloudellisia ja ympäristövaikutuksia koskevat vaikutus selvitykset tulee saattaa ajan tasalle viimeistään tien yleissuunnitelman tarkistamisen yhteydessä.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus on laatinut tiesuunnitelman maantien 8714 Lehtovaara-Viinämäki lakkauttaminen välillä Lahnasjärvi-maantie 870 (Tuhkalantie). Tien lakkauttaminen tulisi heikentämään Sotkamon suuntaan kohdistuvia paikallisten asukkaiden asiointi- ja työmatkoja, loma-asukkaiden liikkumista sekä elinkeinoelämän kuljetuksia. Kainuun maakuntakaavassa 2030 osoitetaan lakkautettavaa tieyhteyttä korvaava tieliikenteen yhteystarve ko. välille.

Muutokset tieliikenteen yhteystarve merkintään perustuvat Kainuun liikennejärjestelmäsuunnitelmassa tehtyihin linjauksiin.

Lähde: Kainuun liitto, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus & Liikennevirasto (2018) Kainuun liikennejärjestelmäsuunnitelma, raporttiluonnos 2018

RATALIIKENNE

Uudet merkinnät ja määräykset

PARANNETTAVA YHDYSRATA/SIVURATA

Merkinnällä osoitetaan Kontiomäki – Suomussalmi rataosuus, jota tulee ylläpitää ja kehittää erityisesti tavaraliikenteen kuljetusyhteytenä. Kontiomäki–Taivalkoski -rata tarjoaa raideliikenteen hyödyntämis- ja kehittämismahdollisuuksia tavarankuljetuksiin sekä Kainuuseen ja Koillismaalle suuntautuvaan matkailuliikenteeseen ja maakunnan sisäiseen joukkoliikenteeseen. Pitkän aikavälin suunnitelmissa ratayhteys on potentiaalinen osa mahdollisia tulevia Jäämeren ratayhteyksiä.

Muuttuvat merkinnät ja määräykset

YHDYSRATA / SIVURATA

Maakuntakaavassa osoitetaan yhdysrata/sivurata merkinnällä uutena ratayhteytenä toteutunut Murtomäki – Terrafame (Talivaara) ratayhteys. Samalla kumoutuu yhteysvälillä ollut ohjeellinen ratayhteys -kaavamerkintä.

UUSI RATALINJA JA LIIKENNEPAIKKA

Merkinnällä osoitetaan KaiCell Fibers Oy, Paltamon biotuotetehtaan tarpeisiin varattu uusi sivurata ja liikennepaikka. Muutos perustuu laadittuihin liikennesuunnitelmiin.

MUUT LIIKENNEJÄRJESTELMÄÄ KOSKEVAT VARAUKSET

Uudet merkinnät ja määräykset

MAALIIKENTEEN TERMINAALIALUE

Merkinnällä lm osoitetaan vähintään seudullisesti merkittävät maaliikenteen terminaalit.

Suunnittelumääräys:

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota alueen toimintojen ympäristölle aiheuttamien melu- ym. haittojen ehkäisemiseen. Alueen läheisyyteen ei tule sijoittaa uusia asuinrakennuksia tai muuta melulle herkkää toimintaa.

Puuraaka-aineen kuljetukset edellyttävät kustannustehokkuutta niin kuljetusketjulta kuin kuormauspaikka- ja terminaaliverkolta.

Kainuun maakuntakaava 2020:ssa on osoitettu logistiikka-alue Kontiomäen rautatieaseman alueelle. Alueelle on valmistunut raakapuuterminaali v. 2013 ja se on Kainuun raakapuun kuormauspaikoista merkittävin. Maakuntakaavan tarkistamisen yhteydessä ei esitetä tähän muutosta.

Maakuntakaavassa osoitetaan kohdemerkinnällä Im rataverkon raakapuun kuormauspaikat Kuhmon Arolaan, Hyrynsalmen rautatieaseman alueelle, Suomussalmen Pesiökylän aseman alueelle ja Vähälän alueelle sekä Sotkamon Vuokattiin. Suomussalmen nykyinen kuormauspaikka sijaitsee kuntakeskuksessa ja sen kehittämiseksi ei ole edellytyksiä toiminnan aiheuttamien ympäristöhaittojen ja alueen pienuuden vuoksi. Korvaavaa kuormauspaikkavaihtoehtoa on selvitetty Pesiökylän aseman alueelle sekä nykyisen kuormauspaikan ja Pesiökylän aseman välissä sijaitsevalle Vähälän alueelle. Maakuntakaavan kaavaluonnoksessa osoitetaan nämä molemmat kuormauspaikkavaihtoehdot. Tarkistettavassa maakuntakaavassa on tarkoitus osoittaa Suomussalmelle kaavaprosessin lopputuloksena yksi kuormauspaikka.

Lähde: Liikennevirasto 11/2018, Rataverkon raakapuun kuormauspaikkaverkon päivitys, Esitys tavoitetilän edellyttämiksi toimenpiteiksi
Annosol Oy 2015, Loppuraportti, PuukeS – Puuteollisuuden kehittäminen Suomussalmella

RAJANYLITYSPAIKKA

Kainuun maakuntakaavassa 2030 kumotaan Suomussalmen kartimon rajanylityspaikka. Muilta osin merkintä perustuu Kainuun voimassa olevaan maakuntakaavaan 2020, jossa on osoitettu Kuhmon Vartiuksen kansainvälinen rajanylityspaikka.

Vartiuksen kansainvälinen rajanylityspaikka on olennainen osa Oulu–Kajaani–Arkangel-käytävää. Rajanylityspaikkaa ja sen lähiympäristöä kehitetään kokonaisvaltaisesti. Tavoitteena ovat rajan ylittävän liikenteen joustavuuden ja toimivuuden parantaminen sekä rautateitse tapahtuvan kaksisuuntaisen tavaraliikenteen kehittäminen. Lisäksi tavoitteena on alueen matkailuun ja tavaraliikenteeseen liittyvien palvelujen ja yritystoiminnan monipuolistaminen sekä toimintaedellytysten

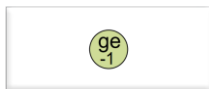
parantaminen. Vartiuksen raja-aseman tavaraliikennetoimintojen kehittämistä varten alueelle on osoitettu maakunnallisesti merkittävä tavaraliikenteen terminaalialue erillisellä logistiikka-alue merkinnällä.

6.1.3 Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö

LUONNONYMPÄRISTÖ

Uudet merkinnät ja määräykset

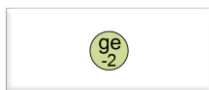
ARVOKAS GEOLOGINEN MUODOSTUMA

MOREENIMUODOSTUMA

Suunnittelumääräys:

Alueen käyttöä suunniteltaessa tulee erityisesti ottaa huomioon moreenimuodostuman geologiset, biologiset tai maisemalliset arvot.

TUULI- JA RANTAKERROSTUMA

Suunnittelumääräys:

Alueen käyttöä suunniteltaessa tulee erityisesti ottaa huomioon tuuli- tai rantakerrostuman geologiset, biologiset tai maisemalliset arvot.

Merkinnällä osoitetaan luonnon- ja maisemansuojelun kannalta valtakunnallisesti arvokkaat geologiset muodostumat. Merkintään ei liity MRL 33 §:n mukaista ehdollista rakentamisrajoitusta.

Kainuun maakuntakaavassa osoitetaan uusina alueina, alueen erityisominaisuutta ilmaisevalla merkinnällä, valtakunnallisesti merkittävät moreenialueet merkinnällä ge-1 ja tuuli- ja rantakerrostumat merkinnällä ge-2. Alueiden kohdeluettelot ovat esitettyinä selostuksen liitetaulukkoina 3 ja 4 sekä liitekartalla 7.

Kainuun maakuntakaava 2020:ssa on osoitettu valtakunnalliseen harjijensuojeluohjelmaan kuuluvat harjualueet alueen erityisominaisuutta ilmaisevalla osa-aluemerkinnällä sekä muut arvokkaat harjualueet ge -kohdemerkinnällä. Aluevarauksiin tai kohdemerkintöihin ei esitetä muutoksia maakuntakaavan tarkistamisen yhteydessä.

Valtakunnallisesti arvokkaista moreenimuodostumista on valmistunut vuonna 2007 Geologian tutkimus-keskuksen ja Suomen ympäristökeskuksen toimesta tutkimus. Moreenimuodostumat on arvotettu niiden geologisten, maisemallisten ja biologisten ominaisuuksien perusteella. Arvotukseen on vaikuttanut lisäksi muodostumien luonnontilaisuus, kulttuurihistoriallinen arvo sekä niiden merkitys virkistyskäytölle ja vesihuollolle. Muodostumat on jaettu viiteen arvoluokkaan, joista arvoluokkiin 1-4 kuuluvat alueet on arvioitu olevan maa-aineslain (555/1981) tarkoittamalla tavalla valtakunnallisesti merkittäviä.

Moreenimuodostumat ovat pääosin moreeniaineksesta koostuvia kumpuja ja seläniteitä, jotka erottuvat maanpinnan korkokuvassa omina itsenäisinä kohomuotoina. Kainuun alueelta em. tutkimuksessa on esitetty 39 luokkaan 2-4 kuluva moreenimuodostumaa ja niiden kokonaispinta-ala on yhteensä 2978 ha.

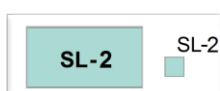
Valtakunnallisesti arvokkaista tuuli- ja rantakerrostumista on laadittu Geologian tutkimuskeskuksen ja Suomen ympäristökeskuksen yhteistyönä vuonna 2011 valmistunut selvitys. Tuuli- ja rantakerrostumat on arvotettu niiden geologisten, maisemallisten ja biologisten ominaisuuksien perusteella. Lisäksi myös muut tekijät kuten virkistyskäyttö, kulttuurihistoria, pohjavesi, luonnontilaisuus ja lähiympäristö ovat saattaneet joissakin tapauksissa vaikuttaa kohteen arvoon. Muodostumat on jaettu viiteen arvoluokkaan, joista arvoluokkiin 1-4 kuuluvat alueet on arvioitu olevan maa-aineslain (555/1981) tarkoittamalla tavalla valtakunnallisesti merkittäviä. Luokkaan 5 kuuluvilla kohteilla on pääsääntöisesti vain seudullista merkitystä.

Kainuusta tuuli- ja rantakerrostumien yhdistelmämuodostumista valtakunnallisesti erittäin arvokkaaksi alueeksi on arvotettu Ärjänsaari.

Valtakunnallisesti arvokkaita luokkiin 1-4 kuuluvia tuuli- ja rantakerrostumia on Kainuussa yhteensä 44 kpl. Näiden alueiden kokonaispinta-ala on yhteensä 4040 ha.

Maakuntakaavassa osoitetuilla moreenimuodostumilla sekä tuuli- ja rantakerrostumilla saattaa olla maa-aineslain 3 §:n tarkoittamia ominaisuuksia ja niistä maa-ainesten otolle aiheutuvia rajoituksia. Näille alueille kohdistuvat maa-ainestenottoluvat ratkaistaan maa-aineslain mukaisessa lupamenettelyssä. Maakuntakaavan ge-1 ja ge-2 merkintä ei estä alueiden maa- ja metsätalouskäyttöä ja normaalia rakennuslupamenettelyn mukaista rakentamista.

Lähde: SY 14/2007 Valtakunnallisesti arvokkaat moreenimuodostumat, SY 32/2011 Valtakunnallisesti arvokkaat tuuli- ja rantakerrostumat, SYKE/Latauspalvelu Lapio.

LUONNONSUOJELUALUE TAI -KOHDE

Merkinnällä **SL-2** osoitetaan luonnonsuojelulain nojalla suojeltavaksi tarkoitettuja suoalueita. Alueella on voimassa MRL 33.1 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus. Määräys on tarpeen alueen suojeleuarvojen säilyttämiseksi.

Soidensuojelun täydennysohjelmaan sisältyy Kainuun alueella luonnonsuojelulla toteutettavia aluekokonaisuuksia tai niiden osia yhteensä 14 ja niiden kokonaispinta-ala on noin 1846 ha. Maakuntakaavassa on osoitettu merkinnällä SL-2 lakisääteisesti suojeltujen soidensuojelun täydennys ehdotuksen valtionmaan kohteiden lopulliset aluerajaukset.

Luonnonsuojelulla suojeltavaksi tarkoitettut suoalueet on esitetty liitetaulukossa 5 ja liitekartalla 8.

Suojelumääräys (MRL 30.2 §):

Alueella saa suorittaa sellaisia toimenpiteitä, jotka ovat tarpeen alueen suojeleuarvon säilyttämiseksi tai palauttamiseksi.

Suojelumääräys on voimassa siihen saakka kunnes alueesta perustetaan luonnonsuojelualue, kuitenkin enintään 5 vuotta tämän maakuntakaavan lainvoimaiseksi tulosta.

Suunnittelumääräys:

Alueen maankäyttö tulee suunnitella ja toteuttaa siten, ettei toimenpiteillä vaaranneta alueen suojeleun tarkoitusta ja suojeleuarvoja.

Lähde: SYKE/Latauspalvelu Lapio.

SUOJELUALUE TAI –KOHDE

Merkinnällä **S-1** osoitetaan valtion maalla sijaitsevia Metsähallituksen omalla päätöksellä perustettavia soidensuojelualueita. Alueella on voimassa MRL 33.1 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus. Määräys on tarpeen alueen suojeleuarvojen säilyttämiseksi.

Soidensuojelun täydennysohjelmaan sisältyy Kainuun alueella Metsähallituksen omalla päätöksellä toteutettavia aluekokonaisuuksia tai niiden osia yhteensä 33 ja niiden kokonaispinta-ala on noin 4999 ha. Maakuntakaavassa on osoitettu merkinnällä S-1 Metsähallituksen pysyvällä päätöksellä suojeltujen soidensuojelun täydennys ehdotuksen valtionmaan kohteiden lopulliset aluerajaukset.

Metsähallituksen omalla päätöksellä suojeltavaksi tarkoitetut suoalueet on esitetty liitetaulukossa 5 ja liitekartalla 8.

Suojelumääräys (MRL 30.2 §):

Alueella saa suorittaa sellaisia toimenpiteitä, jotka ovat tarpeen alueen suojelevarvon säilyttämiseksi tai palauttamiseksi.

Lähde: SYKE/Latauspalvelu Lapio.

Ympäristöministeriö (2015). Soidensuojelutyöryhmän ehdotus soidensuojelun täydentämiseksi.

Ympäristöministeriön raportteja 26/2015.

SUOJELUALUE TAI –KOHDE

Merkinnällä **S-2** osoitetaan maakunnallisesti tai seudullisesti merkittävät maankäyttö- ja rakennuslain tai vesilain nojalla suojellut tai suojeltavaksi tarkoitetut alueet sekä valtion maalla olevat Metsähallituksen päätöksellä muodostetut tai muodostettavat virkistys-, suojelu- tai ympäristöarvometsät, joille yleisön pääsy voi olla rajoitettu. Alueilla on voimassa MRL 33.1 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus.

Suojelumääräys (MRL 30.2 §):

Alueella saa suorittaa sellaisia toimenpiteitä, jotka ovat tarpeen alueen suojelevarvon säilyttämiseksi tai palauttamiseksi. Rakennuslupahakemuksesta tulee pyytää MRL 133 §:n alueellisen ELY-keskuksen tai vastaavan toimivaltaisen viranomaisen lausunto.

Suunnittelumääräys:

Alueen maankäyttöä suunniteltaessa tulee kiinnittää erityistä huomiota alueen suojelevarvojen säilymiseen.

Maakuntakaavassa osoitetaan merkinnällä S-2 Kainuun maakuntakaava 2020:ssa S-aluevaraus-merkinnällä osoitettu Ristijärven Kivijärven alue lähiympäristöineen ja Kainuun 1. vaihemaakuntakaavassa S-kohdemerkinnällä osoitettu Kivijoen alue. Kivijärven ja Kivijoen alueet ovat Kainuun maakuntakaava 2020:n ja Kainuun 1. vaihemaakuntakaavan kaavaratkaisujen vaikutuksesta tulleet molemmat puolustusvoimien Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueen (EAH-kaavamerkintä) ympäröimäksi. Kivijärven ja Kivijoen suojelealueilla yleinen liikkuminen saattaa olla puolustusvoimien ampuma- ja harjoitustoiminnan vuoksi turvallisuussyistä rajoitettua.

Lähde: SYKE/Latauspalvelu Lapio.

Ympäristöministeriö (2015). Soidensuojelutyöryhmän ehdotus soidensuojelun täydentämiseksi.

Ympäristöministeriön raportteja 26/2015.

Muuttuvat merkinnät ja määräykset

LUONNONSUOJELUALUE TAI -KOHDE

Merkinnällä **SL** osoitetaan luonnonsuojelulain nojalla suojeltuja tai suojeltaviksi tarkoitettuja alueita. Alueella on voimassa MRL 33.1 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus. Määräys on tarpeen alueen suojeluarvojen säilyttämiseksi.

Suojelumääräys (MRL 30.2 §):

Alueella saa suorittaa sellaisia toimenpiteitä, jotka ovat tarpeen alueen suojeluarvon säilyttämiseksi tai palauttamiseksi. Rakennuslupahakemuksesta tulee pyytää MRL 133 §:n mukaisesti alueellisen ELY-keskuksen tai vastaavan toimivaltaisen viranomaisen lausunto.

Suunnittelumääräys:

Alueen maankäyttö tulee suunnitella ja toteuttaa siten, ettei toimenpiteillä vaaranneta alueen suojelun tarkoitusta ja suojeluarvoja.

Maakuntakaavassa osoitetaan voimassa olevassa Kainuun maakuntakaava 2020:ssa virkistysalueeksi V osoitettu Hossan kansallispuiston alue kaavamerkinnällä SL.

Hossan kansallispuiston perustamisen yhteydessä osa Hossan järvet rantojensuojeluohjelmaan sisältyvistä alueista jäi kansallispuiston rajauksen ulkopuolelle. Nämä alueet on osoitettu maakuntakaavassa SL-alueiksi. Rantojensuojeluohjelman alueiden rajausta tarkentuu yksityiskohtaisemman kaavoituksen ja luonnonsuojelulain mukaisten suojelualueiden perustamisen yhteydessä sekä mahdolliset rajoitukset luonnonsuojelualueiden rauhoitussäännöksissä.

Kainuun maakuntakaava 2020:n vahvistuspäätöksen toteamus Natura 2000-verkoston kuuluvien Kuhmon Natura-alueiden osoittamisesta SL-merkinnällä on otettu huomioon osoittamalla Valkeisjärven Natura-alue (FI1200 213) maakuntakaavassa SL-merkinnällä. Toteamuksessa mainitut muut alueet (Hevoshuuhdinpuro ja Honkivaara sekä Pellinkangas) on otettu huomioon jäljempänä kerrotulla tavalla.

Voimassa olevassa maakuntakaavassa Sotkamon Vuokatinvaaran S-merkinnällä osoitettu suojelualue on osoitetaan maakuntakaavassa luonnonsuojelualueeksi SL-merkinnällä. Alue on kunnan omistuksessa ja on osoitettu valmisteilla olevassa Vuokatin yleiskaavassa luonnonsuojelualueeksi SL-merkinnällä. Alue on tarkoitettu toteutettavaksi valtion toimesta.

Maakuntakaavassa osoitetaan uusina luonnonsuojelualueina SL-merkinnällä luonnonsuojelulain 24 §:n ja 47 §:n nojalla suojellut yksityismaiden luonnonsuojelualueet. Maakuntakaavan yleispiirteisyyden vuoksi aluevarauksena osoitetaan vähintään 30 hehtaarin kokoiset alueet, yhteensä 13 aluetta ja niiden kokonaispinta-ala on noin 839 ha. Kohdemerkinnällä osoitetaan vähintään 10 hehtaarin, mutta alle 30 hehtaarin kokoiset alueet, yhteensä 31 aluetta ja niiden kokonaispinta-ala on noin 444 ha. Maakuntakaavassa ei osoiteta alle 10 hehtaarin kokoisia alueita.

Lähde: SYKE/Latauspalvelu Lapio.

LUONNONSUOJELUALUE TAI -KOHDE

Merkinnällä **SL-1** osoitetaan luonnonsuojelulain nojalla suojeltuja tai suojeltaviksi tarkoitettuja alueita, joille yleisön pääsy voi olla rajoitettu. Alueella on voimassa MRL 33.1 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus. Määräys on tarpeen alueen suojeluarvojen säilyttämiseksi.

Suojelumääräys (MRL 30.2 §):

Alueella saa suorittaa sellaisia toimenpiteitä, jotka ovat tarpeen alueen suojeluarvon säilyttämiseksi tai palauttamiseksi. Rakennuslupahakemuksesta tulee pyytää MRL 133 §:n mukaisesti alueellisen ELY-keskuksen tai vastaavan toimivaltaisen viranomaisen lausunto.

Suunnittelumääräys:

Alueen maankäyttö tulee suunnitella ja toteuttaa siten, ettei toimenpiteillä vaaranneta alueen suojelun tarkoitusta ja suojeluarvoja.

Maakuntakaavassa osoitetaan merkinnällä SL-1 Kainuun maakuntakaava 2020:ssa osoitetun Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueen (EAH) ympäröimä Rimpisuon luonnonsuojelualue ja Kainuun maakuntakaava 2020:n ja Kainuun 1. vaihemaakuntakaavan Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueen kaavaratkaisujen vaikutuksesta EAH-alueen ympäröimäksi tullut Hevoshuuhdinpuron ja Honkivaaran Natura-alue (FI1200207). Kainuun 1. vaihemaakuntakaavassa osoitetun Pellinkankaan Natura-alueen (FI1200214) SL-1 aluevaraukseen ja kaavamerkintään ei maakuntakaavassa osoiteta muutosta. Pellinkankaan Natura-alueen itäosa osoitetaan maakuntakaavassa SL-kaavamerkinnällä.

SL-1 aluevarausmerkinnällä osoitetuilla Rimpisuon luonnonsuojelualueella, Hevoshuuhdinpuron ja Honkivaaran sekä Pellinkankaan Natura-alueilla yleinen liikkuminen saattaa olla puolustusvoimien ampuma- ja harjoitustoiminnan vuoksi turvallisuussyistä rajoitettua.

Lähde: SYKE/Latauspalvelu Lapio.

LUONNON MONIMUOTOISUUDEN KANNALTA ERITYISEN TÄRKEÄ ALUE

Kohdemerkinnällä osoitetaan suojelualueiden ulkopuolella olevat merkittävimmät uhanalaisten kasvien ja hyönteisten esiintymisalueet. LUO-merkinnöillä voidaan varmistaa uhanalaisten lajien huomioiminen erilaisissa toimenpiteissä. Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeiden alueiden kaavamerkintään sisältyvät sekä tärkeimmät suojelualueiden ulkopuoliset uhanalaisten kasvien ja hyönteisten esiintymät.

Kainuun maakuntakaavassa on annettu luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä alueita koskeva suunnittelumääräys:

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee varmistaa, että suunniteltu maankäyttö ei vaaranna uhanalaisten kasvien tai hyönteisten elinoloja.

Kainuun maakuntakaavassa 2030 osoitetaan uutena 48 luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeää aluetta ja kumotaan 38 aluetta selvityksissä esille nousseiden tietojen mukaisesti. Muilta osin kohteet perustuvat voimassa olevassa Kainuun maakuntakaavassa 2020 osoitettuihin merkintöihin ja määräyksiin (yht. 23 kpl). Luettelo alueista on esitetty erillisenä liitetaulukkona 6 ja -karttana 9.

Maakuntakaavan kohdemerkintä perustuu Kainuun liiton julkaisuun, ”Kainuun uhanalaisimmat lajit 2017”, jonka ensisijaisena lähteenä on käytetty Suomen ympäristökeskuksen Hertta-tietokannan esiintymätietoja. Tietoja on saatu myös Metsähallituksen LajiGis- ja SATJ(suojelualue-tietojärjestelmä)-järjestelmistä. Uhanalaisuuden osalta on tarkasteltu erityisesti suojelualueiden ulkopuoliset Kansainvälisen luonnonsuojeluliiton IUCN:n uhanalaisuusluokittelun mukaiset erittäin uhanalaisten (EN, Endangered) ja äärimmäisen uhanalaisten (CR, Critically Endangered) lajien havainnot sekä Luonnonsuojelulain ja -asetuksen mukaiset erityisesti suojeltavien lajien havainnot.

Lähde: Kainuun liitto & Kainuun Ely-keskus. Kainuun uhanalaisimmat lajit 2017.

KULTTUURIYMPÄRISTÖ

Säilyvät Kainuun maakuntakaava 2020:n mukaisina

MAISEMAN VAALIMISEN KANNALTA VALTAKUNNALLISESTI TAI MAAKUNNALLISESTI ARVOKAS ALUE

Kainuun maakuntakaavassa 2020 osoitettu maiseman vaalimisen kannalta valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokas alue -merkintä perustuu Valtioneuvoston 5.1.1995 tekemään periaatepäätökseen. Uudessa vuosina 2010-2014 laaditussa invennoinnissa (ns. MARU-hanke) on esitetty muutoksia maisema-alueisiin, mutta niitä koskeva Valtioneuvoston periaatepäätös on tekemättä, joten merkintään ei ole osoitettu muutoksia.

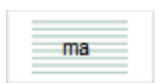
Voimassa olevassa Kainuun maakuntakaavassa 2020 on osoitettu Valtioneuvoston 5.1.1995 tekemän periaatepäätöksen mukaiset viisi valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta: 1. Kajaanin Paltaniemi, 2. Paltamon Melalahti-Vaarankylä, 3. Puolangan Joukokylä-Kempasvaara sekä 4. Sotkamon Naapurivaara ja 5. Vuokatti. Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet on inventoitu uudestaan vuosina 2010–2014. Inventoinnissa ehdotetaan muutoksia valtakunnallisesti merkittävien maisema-alueiden rajauksiin ja uutena 6. Suomussalmen vienalaiskylien kulttuuri- ja eränkäyntimaisemat Suomussalmella. Inventoinnin ehdotuksiin uusiksi valtakunnallisesti arvokkaiksi maisemakokonaisuuksiksi sekä voimassa oleviin maisemakokonaisuuksiin on mahdollista tutustua liitekartalla 11. Uutta inventointia koskevan Valtioneuvoston periaatepäätöksen puuttuessa maakuntakaavan tarkistamisessa edetään voimassa olevien päätösten mukaisesti. Mahdollinen uusi asiaa koskeva päätös voidaan ottaa huomioon kaavaprosessin edetessä.

Kunta	Alueen nimi	VN 5.1.1995	MARU inventointi ehdotus
Kajaani	1 Paltaniemen kulttuurimaisema ja Oulujärven rantaluhdat	V, RKY1993/2009	V
Paltamo	2 Melalahden kulttuurimaisema	V, RKY1993	V
Puolanka	3 Joukokylä ja Kempasvaara	V	V
Sotkamo	4 Naapurivaaran vaara-asutus	V	V
Sotkamo	5 Vuokatin vaarajono ja rantakylät	V, RKY2009	V
Suomussalmi	6 Suomussalmen vienalaiskylien kulttuuri- ja eränkäyntimaisemat	M, RKY2009	V

V = valtakunnallisesti arvokas maisema-alue
M = maakunnallisesti arvokas maisema-alue
RKY = valtakunnallisesti merkittävä rakennettu ympäristö

Lähde: Ympäristöhallinto

Uudet merkinnät ja määräykset

MAISEMAN VAALIMISEN KANNALTA MAAKUNNALLISESTI ARVOKAS ALUE

Kainuun maakuntakaavassa 2030 osoitetaan uudella merkinnällä maakunnallisesti arvokkaat maisemakokonaisuudet. Maisema-alueiden suunnittelussa keskeisenä tavoitteena on maisemallisten

arvojen turvaaminen. Maisema-alueilla tarvittava uusi rakentaminen ja maankäyttö pyritään sopeuttamaan ympäristöönsä suunnittelun keinoin. Suunnittelussa on mahdollista hyödyntää kehittyvää visualisointitekniologiaa havainnollistamaan maankäytön muutosta maiseman kannalta haitallisten vaikutusten lieventämiseksi.

Kainuun maakuntakaavassa on annettu maakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita koskeva suunnittelumääräys:

Alueiden suunnittelussa ja rakentamisessa tulee ottaa huomioon maisema-alueiden kokonaisuudet ja ominaispiirteet sekä turvata merkittävien maisemallisten arvojen säilyminen.

Maisema-alueiden ominaispiirteet ja merkittävät maisemalliset arvot on esitetty Kainuun kulttuurimaisemat ja maisemanähtävyydet, Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitys- ja täydennysinventoinnissa 2011–2013. Merkinnällä on osoitettu Kainuussa 19 uutta maakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta. Valtakunnallisesti arvokkaaksi maisema-alueeksi ehdolla oleva Suomussalmen vienalaiskylien kulttuuri- ja eränkäyntimaisemat säilyy voimassa olevan Kainuun maakuntakaavan 2020 mukaisesti:

Alueen nimi/kunta	MARU inventointi ehdotus	Aikaisempi arvo/ inventointi
1 Aittokylä / Puolanka	M	RKY1993
2 Hepoköngäs/ Puolanka	M	-
3 Hiisijärvi / Ristijärvi	M	RKY1993
4 Hossa / Suomussalmi	M	RKY1993
5 Juntusranta/ Suomussalmi	M	RKY1993
6 Karhulankylä / Ristijärvi	M	-
7 Kiehimänvaara / Paltamo	M	V
8 Latva / Puolanka	M	-
9 Lehtovaara / Kajaani	M	M
10 Moiovaara / Hyrynsalmi	M	M, RKY1993
11 Nivan kylä- ja koski/ Kuhmo	M	-
12 Pyykkölänvaara / Suomussalmi	M	-
13 Räätäkylä, Tipasoja ja Herttuankylä /Sotkamo	M	-
14 Saarikylä / Suomussalmi	M	-
15 Sapsoranta, Riekinranta, Juholankylä ja Pöllyvaaran harju/ Sotkamo	M	Sapsoranta RKY1993/2009
16 Saukkovaara (Kivikylä) / Ristijärvi	M	RKY1993
17 Suolijärvi / Puolanka	M	M, RKY1993
18 Timoniemi / Kuhmo	M	M, RKY1993
19 Vartius / Kuhmo	M	-
20 Suomussalmen vienalaiskylien kulttuuri- ja eränkäyntimaisemat	V	M, RKY2009

V = valtakunnallisesti arvokas maisema-alue

M = maakunnallisesti arvokas maisema-alue

RKY = valtakunnallisesti merkittävä rakennettu ympäristö

Alueiden tarkempi rajaus on esitetty liitekartalla, liite 11.

Lähde: Ympäristöhallinto

SOTAHISTORIAKOHDE

Kainuun maakuntakaavassa 2030 osoitetaan uudella sotahistoriakohdemerkinnällä valtakunnallisesti, maakunnallisesti tai seudullisesti tärkeitä sotahistorian kohdealueita, joilla pyritään ottamaan huomioon merkittävien arvojen säilyminen. Alueiden pääkäyttötarkoitus ei ole suojelu, mutta alueen kulttuuriympäristöarvojen säilyttäminen saattaa edellyttää yhteensovittamistarpeita muun maankäytön kanssa. *(Kohteiden tiedot tarkentuvat Kainuun sotahistoriakohdeet maakuntakaavoituksessa - selvityksen edetessä.)*

Kainuun maakuntakaavassa on annettu sotahistoriakohdeita koskeva suunnittelumääräys:

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava alueen tai kohteen merkittävien sotahistoriallisten arvojen säilyminen. Valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaisiin kohteisiin merkittävästi vaikuttavissa hankkeissa on varattava museoviranomaiselle tilaisuus antaa lausunto.

Suunnittelumääräys koskee sotahistoriakohdeiden kokonaisuuksia (ks. Liitekartta 14). Kohteita koskeva ajantasainen tieto on Museoviraston ylläpitämässä kulttuuriympäristön palveluikkunassa (www.kyppi.fi). Kokonaisuuksiin kuuluu muun muassa jäänteet kenttäradasta ja saksalaisleireistä, joita on useampia Hyrynsalmen asemalta Suomussalmen Leinon asemalle jatkuvan kenttäradan pohjan varrella.

Sotahistoriakohdeet ovat osa kainuulaista kulttuuriperintöä ja rajamaakunnan historiaa ja niitä on mahdollista hyödyntää matkailun kehittämisessä. Osalla alueilla on jo rakennettu matkailua palvelevia rakenteita. Maakuntakaavamerkinnän ja suunnittelumääräyksen vaikutukset kohdistuvat yksityiskohtaisempaan kaavoitukseen ja muuhun viranomaisen harjoittamaan alueiden käyttöä koskevaan suunnitteluun ja päätöksentekoon. Vaikutukset eivät kohdistu suoraan yksityisiin maanomistajiin tai muihin tahoihin.

Maakuntakaavassa sotahistoriakohdeiksi osoitetaan:

Kunta	Alue
Hyrynsalmi	1 Kenttärata ja saksalaisleirit*)
Kuhmo	1 Salpalinja: Hanhilampi 2 Salpalinja: Hirsikangas ja Kiekinkoski 3 Salpalinja: Isonjoensuu ja Pienenjoenperä 4 Salpalinja: Lähteväkoski 5 Salpalinja: Mäntymäki 6 Salpalinja: Niskasuo 7 Salpalinja: Tukkimurronkangas 8 Taistelupaikat: Kilpelänkangas
Suomussalmi	

- 1 Kenttärata ja saksalaisleirit *)
- 2 Karhunaron komentokeskus
- 3 Salpalinja: Alajärvi
- 4 Salpalinja: Kuivassalmi ja Vuokkijärvi
- 5 Salpalinja: Kuurtojoki
- 6 Salpalinja: Linnansalmi/Kaapinsalmi
- 7 Salpalinja: Peranka
- 8 Salpalinja: Puras
- 9 Salpalinja: Värjänsalmi ja Vaamanniemi
- 10 Taistelupaikat: Hulkonniemen taistelualue

*) Kenttärata on saksalaisten rakennuttama kapearaiteinen rautatie Hyrynsalmelta Kuusamoon vuosina 1942–1944. Rata on purettu välittömästi sodan jälkeen ja kiskomateriaali luovutettiin Neuvostoliittoon osana sotakorvauksia. Kenttäradan pohja on nähtävissä vielä maastossa ja sen sijainti on kuvattu liitekartalla x. Kenttärata ja saksalaisleirit kokonaisuuteen kuuluvat merkittävimmät saksalaisleirit ja tukikohdat ovat Leino, Vääkiö, Syrjä, Sarvikangas, Kukkarovaara, Pesiönkylä ja Laaja Suomussalmella sekä Hyrynkangas, Vonkka ja Hyrynsalmen asema Hyrynsalmella.

Kohteet perustuvat maakuntakaavan valmistelun yhteydessä esille tulleisiin tarpeisiin sekä tietokantoihin ja selvityksiin. Inventointeja jatketaan kesällä 2018. Ensisijaisena lähteenä on Museoviraston ylläpitämä kulttuuriympäristön palveluikkuna (www.kyppi.fi). Salpalinjan linnoitteet ja muut toisen maailmansodan kohteet on tallennettu Museoviraston muinaisjäännösrekisteriin statuksella ”muu kulttuuriperintökohde”. Toisen maailmansodan aikaiset sotahistorialliset kohteet eivät toistaiseksi ole muinaismuistolain määrittelemiä muinaisjäännöksiä. Edellä mainittujen lisäksi Kainuussa on sotahistoriallisia arvoja sisältäviä kohteita, jotka kohteiden monipuolisten arvojen takia on osoitettu jollakin muulla kaavamerkinnällä Kainuun maakuntakaavassa (Taulukko 2).

Taulukko 2. Sotahistoriallisia arvoja sisältäviä kohteita, jotka on osoitettu jollakin muulla merkinnällä Kainuun maakuntakaavassa.

Kunta	Kohde	Kaavamerkintä
Hyrynsalmi	Hyrynsalmen rautatieasema	Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö
Kuhmo	Salpalinja: Jyrkänkosken ja Saunajärven kenttälinoitteet	Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö
Kuhmo	Talvisodan taistelupaikat: Saunajärven kannas	Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö
Kuhmo	Jämäksen vanha rajavartiosto	Maakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen kohde
Suomussalmi	Salpalinja: Purasjokilinjan kenttälinoitteet	Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö
Suomussalmi	Talvisodan taistelupaikat: Raateen tie	Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö
Suomussalmi	Hallan jääkäripirtti	Rakennussuojelukohde (sr).
Suomussalmi	Raateet vanha vartioasema	Maakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen kohde

Raateen tie muodostaa sotahistoriallisen väylän Suomussalmen keskustasta Venäjän rajalle. Merkittävimmät alueet sijoittuvat tien itäosiin, jotka on osoitettu Kainuun maakuntakaavassa osana valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä (RKY2009).

Lähde: Kainuun sotahistoriakohteet maakuntakaavoituksessa, Kainuun liitto & Kainuun Museo (valmistuu vuoden 2018 aikana)

Muuttuvat merkinnät ja määräykset

PERINNEMAISEMAKOHDE (Käsittely kesken)

Merkinnällä osoitetaan valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittäviä perinnemaisema- ja perinnebiotooppikohteita. Kainuun maakuntakaavassa 2030 osoitetaan **xx** uutta perinnemaisema- ja perinnebiotooppikohteita (ks. Liitetaulukko ja -kartta). Muilta osin perinnemaisemakohteet perustuvat voimassa olevan Kainuun maakuntakaavan 2020 merkintöihin ja määräyksiin.

Kainuun maakuntakaavassa on annettu perinnemaisemakohteita koskeva suunnittelumääräys:

Alueiden suunnittelussa tulee turvata kohteen kulttuuri- ja luonnonperintöarvojen säilyminen.

(Tarkentuu kaavaprosessin edetessä)

Lähde:

Kainuun ELY-keskus, 2018.

Kainuun perinnemaisemat; Kainuun ympäristökeskus, 2000.

VALTAKUNNALLISESTI ARVOKAS KULTTUURIHISTORIALLINEN KOHDE TAI ALUE

Merkinnällä osoitetaan valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt. Alueiden tarkempi rajaus tapahtuu yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä. Kohdeluettelo perustuu Museoviraston laatimaan inventointiin, joka on valtioneuvoston päätöksellä 22.12.2009 otettu valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamaksi inventoinniksi rakennetun kulttuuriympäristön osalta 1.1.2010 alkaen. Tämä korvasi aiemmin voimassa olleen inventoinnin, valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt (RKY 1993). Kohteet ja niissä tapahtuneet maakuntakaavaa koskevat muutokset on lueteltu kaavaselostuksen liitetaulukossa 8. Kohteet on esitetty liitekartalla 12.

Kainuun maakuntakaavassa on annettu kulttuuriympäristön vaalimisen kannalta valtakunnallisesti merkittäviä kohteita ja rakennettuja kulttuuriympäristöjä koskeva suunnittelumääräys:

Alueiden suunnittelussa tulee ottaa huomioon rakennettujen kulttuuriympäristöjen kokonaisuudet sekä ominaispiirteet ja turvata merkittävien kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilyminen. Valtakunnallisesti arvokkaisiin kohteisiin merkittävästi vaikuttavissa hankkeissa on varattava museoviranomaiselle tilaisuus antaa lausunto.

Kainuun maakuntakaavassa 2020 valtakunnallisesti arvokkaana kulttuurihistoriallisena alueena osoitettu Pohjavaaran vaara-asutus kumotaan Kainuun maakuntakaavassa 2030 selvityksissä esille nousseiden tietojen perusteella.

Lähde: Museovirasto, www.rky.fi

VALTAKUNNALLISESTI TAI MAAKUNNALLISESTI ARVOKAS KULTTUURIHISTORIALLINEN VÄYLÄ

Merkinnällä osoitetaan valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaat kulttuurihistorialliset väylät. Uutena valtakunnallisesti arvokkaana kulkureittinä osoitetaan Kainuun seitsemäs kekkostie Kuhmossa (RKY2009). Valtakunnallisesti arvokas kulkureitti Raatteentie Suomussalmella sekä Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakunnan rajalle sijoittuva maakunnallisesti arvokas vanha Oulu-Kajaani maantie perustuvat voimassa olevassa Kainuun maakuntakaavassa 2020 osoitettuihin merkintöihin ja määräyksiin. Oulu-Kajaani maantie sijaitsee Kainuussa Koutaniemessä Kajaanissa.

Kainuun maakuntakaavassa on annettu valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokasta kulttuurihistoriallista väylää koskeva suunnittelumääräys:

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava kohteen merkittävien kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilyminen. Valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaisiin kohteisiin merkittävästi vaikuttavissa hankkeissa on varattava museoviranomaiselle tilaisuus antaa lausunto.

Lähteet:

Museovirasto

Pohjois-Pohjanmaan liitto ym. (2006) Vanha Oulu-Kajaani-maantie. Tieinventointi Utajärveltä Kajaaniin.

sr RAKENNUSSUOJELUKOHDE (sr)

Merkinnällä sr osoitetaan rakennussuojelulain ja rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain nojalla suojeltuja sekä asetuksessa valtion omistamien rakennusten suojelusta (480/1985) tarkoitettuja alueita tai kohteita.

Kainuun maakuntakaavassa on annettu rakennussuojelukohteita koskeva suunnittelumääräys:

Alueen suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota alueen kulttuuriperintöön

ja erityispiirteisiin sekä edistää niiden säilymistä.

Kainuun maakuntakaavassa 2030 on osoitettu uutena rakennussuojelukohteena (sr) Ratapiha-tilan rakennukset (Kajaani), joka on suojeltu lailla rakennusperinnön suojelemisesta. Muilta osin rakennussuojelukohteet perustuvat voimassa olevan Kainuun maakuntakaavassa 2020 osoitettuihin kohteisiin. Rakennussuojelulain ja rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain nojalla suojeltuja sekä asetuksessa valtion omistamien rakennusten suojelusta (480/1985) tarkoitettuja alueita tai kohteita ovat (ks. liitekartta 12):

Kunta	Alue	Suojelu
Kajaani		
	Kajaanin seminaari	Asetus 480/85
	Osuuskauppa Maakunnan liikerakennus	Rakennussuojelulaki
	Raatihuone	Rakennussuojelulaki
	Ratapiha-tilan rakennukset	Laki rakennusperinnön suojelemisesta
	Seppälän maatalousoppilaitos	Asetus 480/85
Kuhmo		
	Romuvaaran metsäsauna	Asetus 480/85
Suomussalmi		
	Hallan pirtti	Asetus 480/85

Lähde: Museovirasto, www.kyppi.fi

MAAKUNNALLISESTI MERKITTÄVÄ KULTTUURIHISTORIALLINEN KOHDE TAI ALUE

Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt. Maakuntakaavan mittakaava ja tarkoitus huomioon ottaen myös aluemaiset kulttuuriympäristöt osoitetaan kohdemerkinnällä. Alueiden tarkempi rajaus tapahtuu yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä.

Suunnittelumääräys:

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava alueen tai kohteen merkittävien kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilyminen. Arvokkaisiin kohteisiin merkittävästi vaikuttavissa hankkeissa on varattava museoviranomaiselle tilaisuus antaa lausunto.

Kulttuurihistoriallisten kohteiden ja alueiden merkittävät kulttuurihistorialliset arvot on esitetty Kainuun maakunnallisesti arvokkaat rakennushistorialliset kohteet -päivytys selvityksessä kootussa aineistossa.

Kainuun maakuntakaavassa 2030 on osoitettu 37 uutta ja 14 muuttuvaa maakunnallisesti merkittävää kulttuurihistoriallista kohdetta tai aluetta. Yhteensä 45 Kainuun maakuntakaavassa 2020 osoitettua

maakunnallisesti merkittävää kohdetta on valtakunnallisessa päivitysinventoinnissa (RKY2009) todettu valtakunnallisesti merkittäväksi. Nämä kohteen on osoitettu Kainuun maakuntakaavassa 2030 valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö -merkinnällä. Yhdeksän Kainuun maakuntakaavassa 2020 osoitettua maakunnallisesti merkittävää kohdetta on käsitelty osana sotahistoriaa tai maisema-alueita. Maakuntakaavassa kumotaan 10 maakunnallisesti merkittävää kulttuurihistoriallista kohdetta selvitysten perusteella. Muilta osin kohteet perustuvat voimassa olevaan Kainuun maakuntakaavaan 2020:aan. Kokonaisuudessaan kohdeluettelo perusteineen ja muutoksineen on esitetty kaavaselostuksen liitetaulukossa 9. Kohteet on esitetty liitekartalla 13.

Kainuun maakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen kohdeluettelo perustuu Kainuun kuntakohtaisten kulttuuriympäristöohjelmien kohdetietoihin, joita on täydennetty yhteistyössä Kainuun Museon, Kainuun ELY-keskuksen, Metsähallituksen ja Kainuun kuntien kanssa. Vienen reitti on esitetty maakuntakaavassa muinaismuistoväylänä.

Lähde: Kainuun maakunnallisesti arvokkaat rakennushistorialliset kohteet, Kainuun liitto ja Kainuun ELY-keskus, B:12, 2018

6.1.4 Luonnonvarat ja elinkeinojen toimintaedellytykset

MAA- JA METSÄTALOUS

Muuttuvat merkinnät ja määräykset

MAA- JA METSÄTALOUSVALTAISET ALUEET

(Tarkentuu kaavaprosessin edetessä)

Merkinnällä **M** osoitetaan pääasiassa maa- ja metsätalouskäyttöön tarkoitettuja alueita.

Kainuun maakuntakaavassa on annettu pääasiassa maa- ja metsätalouskäyttöön tarkoitettuja alueita koskeva suunnittelumääräys:

Maa- ja metsätalouskäyttöön tarkoitettuja alueita voidaan käyttää alueen pääasiallista käyttötarkoitusta sanottavasti haittaamatta ja luonnetta muuttamatta myös erityislainsäädännön ohjaamana muihin tarkoituksiin, kuten luontais- tai muuhun elinkeinotoimintaan, turvetuotantoon, maa- ja kiviainesten ottoon, haja-asutusluonteiseen pysyvään ja loma-asumiseen sekä jokamiehen oikeuden rajoissa ulkoiluun ja retkeilyyn. Alueille voidaan perustaa yksityisiä suojelualueita. Ilman erityisiä perusteita hyviä ja yhtenäisiä peltoalueita ei tule ottaa taajamatoimintojen käyttöön. Maankäyttöä suunniteltaessa on tuettava metsätalousalueiden yhtenäisyyttä ja toimivuutta.

Kainuun maakuntakaavan alueesta on pääosa maa- ja metsätalouskäyttöön tarkoitettua aluetta (M). Maa- ja metsätalouskäyttöön tarkoitetuille alueille voidaan perustaa yksityisiä suojelualueita ja erityisestä syystä voidaan osoittaa muuta elinkeinotoimintaa palvelevaa maankäyttöä. Elinkeinotoiminnan sijoittumisella on kuitenkin ensisijaisesti pyrittävä tukemaan olemassa olevaa alue- ja yhdyskuntarakennetta. Mahdolliset uudet turpeen ja maa- tai kiviainesten ottamisalueet voivat sijoittua maa- ja metsätalousalueelle. Kainuun maakuntakaavassa ei ole osoitettu peltoalueita aluevarauksena, mutta maa- ja metsätalouskäyttöön tarkoitetuille alueille on annettu yleinen maakuntakaavamääräys, jonka tarkoituksena on turvata hyvien ja yhtenäisten pelto- ja metsätalousalueiden säilyminen maa- ja metsätalouskäytössä. Maa- ja metsätalousvaltaisille alueille on osoitettu päällekkäismerkintänä kehittämisvyöhykkeitä sekä maiseman, luonnon ja kulttuuriympäristön vaalimisen kannalta tärkeitä osa-alueita.

Maa- ja metsätalouskäyttöön tarkoitettulla alueella maankäyttöä ohjaa erityislainsäädäntö, kuten maa-aineslaki, kaivoslaki, ympäristönsuojelulaki, luonnonsuojelulaki, metsälaki ja poronhoitolaki. Maakuntakaavassa osoitetuilla maa- ja metsätalouskäyttöön tarkoitetuilla alueilla metsien käyttöä ohjaa metsälaki (1093/1996). Metsälain tavoitteena on edistää metsien taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä hoitoa ja käyttöä siten, että metsät antavat kestävästi hyvän tuoton samalla kun niiden biologinen monimuotoisuus säilytetään metsälaissa mainittujen erityisen tärkeiden elinympäristöjen ja muiden arvokkaiden luontokohteiden säilyttämisellä. Matkailualueilla ja niiden lähialueilla metsien hoidossa ja käytössä tulee ottaa huomioon matkailun tarpeet.

Maakuntakaavassa osoitetaan maa- ja metsätalousvaltaiset alueet (M) pääosin Kainuun maakuntakaava 2020 mukaisesti. Paikallisia muutoksia M -alueisiin aiheutuu uusista mm. turvetuotantoa, soidensuojelua, ampumaratoja ja kaivostoimintaa varten osoitetuista alueista, joiden kohdalla M -alue kumoutuu. Uusia M- alueita osoitetaan puolestaan kumottavien aluevarausten paikalle.

Maa- ja metsätalousvaltaisiin alueisiin (M) liittyviä muutoksia ei osoiteta erikseen maakuntakaavakartalla eikä kumoutuvia kaavamerkintöjä koskevalla kartalla. M -alueissa tapahtuvat muutokset liittyvä uusiin M- alueille osoitettuihin maankäyttövarauksiin tai kumoutuviin maakuntakaavan aluevarauksiin, joita osoitetaan uusina M -alueina.

MAA- JA METSÄTALOUSVALTAISET ALUEET, JOLLA ON ERITYISTÄ ULKOILUN OHJAAMISTARVETTA

Merkinnällä **MU** osoitetaan sellaisia alueita, jotka on tarkoitettu pääasiassa maa- ja metsätalouden harjoittamiseen, joille suuntautuu ulkoilupainetta ja joille on tarkoitus sijoittaa ulkoilun ohjaamistarpeen vuoksi polkuja tai ulkoilureittejä levähdys- ja muine tukialueineen.

Kainuun maakuntakaavassa 2030 osoitetaan kohdemerkinnällä uusi MU-aluevaraus Suomussalmen Hossan matkailun kehittämisen ydinalueelle. Merkintä perustuu alueen suunnitelmiin ja yleiskaavoitukseen. Tarkoituksena on korostaa Hossan matkailullisen kehittämisen näkökulmaa.

POHJAVEDET

TÄRKEÄ POHJAVESIALUE (*Käsittely kesken*)

Tärkeä pohjavesialue merkintä perustuu Kainuun maakuntakaavan 2020 merkintöihin ja määräyksiin, jotka prosessin edetessä tarkentuvat.

Kainuussa on 252 luokiteltua pohjavesialuetta, joista 53 on vedenhankintaa varten tärkeitä (luokka I) pohjavesialueita, 159 vedenhankintaan soveltuvia (luokka II) pohjavesialueita ja 40 muita pohjavesialueita (luokka III) (Lähde: www.ymparisto.fi 23.4.2018). Pohjavesien luokittelutapa on uudistettu kokonaismaakuntakaavan 2020 laadinnan jälkeen ja pohjavesialueiden luokittelu on muuttunut Kainuussa. Jatkossa luokan I pohjavesillä tarkoitetaan 1. luokkaa ja II luokan pohjavesillä 2.luokkaa. Lisäksi on tullut uusi E-luokan alue, jonka pohjavedestä pintavesi- tai maaekosysteemi on suoraan riippuvainen. Maakuntakaavassa käsitellään lähtökohtaisesti 1. ja 2. luokan pohjavesialueita. Pohjavesiä koskeva selvitys on käynnissä ja sen arvioitu valmistumisaika on loppuvuonna 2018. Mahdolliset selvityksen perusteella esille nousevat muutokset pohjavesialueissa käsitellään maakuntakaavan ehdotusvaiheessa, kun selvityksen tiedot tarkentuvat. Keväällä 2018 Kainuun 252 pohjavesialueesta on uudelleenmääritetty 70, jotka sijaitsevat Hyrynsalmella, Kajaanissa, Puolangalla, Ristijärvellä ja Sotkamossa. Näiden alueiden pohjavesialueluokitukset ja -rajaukset pysyvät pääasiassa ennallaan. Kuhmossa, Paltamossa ja Suomussalmella selvitys on kesken.

Kainuun maakuntakaavassa 2020 osoitetun tärkeän pohjavesialueen sisältö ja perusteet:

Merkinnällä osoitetaan vedenhankinnan kannalta tärkeät (1. luokan) ja vedenhankintaan soveltuvat (2. luokan) pohjavesialueet. Pohjavesialueiden luokittelulla korostetaan pohjavesialueiden erityisasemaa yhdyskuntien vedenhankinnassa muihin maankäyttömuotoihin nähden.

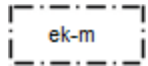
Kainuun maakuntakaavassa on annettu tärkeitä vedenhankintaan soveltuvia pohjavesialueita koskeva suunnittelumääräys:

Pohjavesien pilaantumis- ja muuttumisriskejä aiheuttavat laitokset ja toiminnot on sijoitettava riittävän etäälle pohjavesialueista tai suojattava niin, että pohjavesialueen käyttökelpoisuus vedenhankintaan ei vaarannu. Alueella tulee huolehtia pohjavesien suojelun ja maa-ainesten ottotarpeiden yhteensovittamisesta.

Pohjavesien laatu Kainuussa on yleisesti katsoen hyvä. Kokonaisuudessaan Kainuun pohjavesialueita tarkastellessa voidaan havaita pohjavesiä pilaavien uhkatekijöiden olevan varsin vähäisiä. Riskejä pohjavedenpuhtaudelle aiheuttavat kuitenkin maa-ainesten otto ja siihen liittyvät oheistoiminnot, maaja metsätalous, liikenne, teollisuus ja asutus.

MAA- JA KIVIAINES

Uudet merkinnät ja määräykset

KAIVOSMINERAALIALUE

Osa-aluemerkinnällä **ek-m** osoitetaan alueita, joilla on todettu olevan merkittäviä ja/tai hyödyntämiskelpoisia malmi- ja mineraaliesiintymiä. Näillä alueilla kaivostoiminta on tulevaisuudessa todennäköistä. Maakuntakaavassa näille alueen erityisominaisuutta ilmaisevalla osa-aluemerkinnällä osoitetuille alueille on vireillä kaivospiiri tai kaivoslupahakemus.

Maakuntakaavassa on osoitettu kaivosmineraalialueena Kajaanin ja Sotkamon alueella sijaitsevan Terrafame Oy:n kaivoksen laajennuksen kaivospiirihakemuksen mukainen alue, Paltamon Leppikankaan ja Maailmankorven kaivospiirihakemusten alueet sekä Suomussalmen Kuikankulta - kaivoslupahakemuksen alue. Paltamon Mieslahden kaivospiirihakemuksen alueet liittyvät nykyiseen Mieslahden kaivospiirin alueeseen, eikä niitä osoiteta uutena alueena maakuntakaavassa.

Suunnittelumääräys:

Alueen käyttöönottoa suunniteltaessa on otettava huomioon mahdollisen kaivostoiminnan aiheuttamat ympäristövaikutukset tuotannon aikana ja sen päätyttyä.

Lähde: TUKES Karttatiedostot 13.4.2018.

Muuttuvat merkinnät ja määräykset

EK, ek KAIVOS TAI KAIVOSTOIMINTAAN TARKOITETTU ALUE

Merkinnällä EK, ek osoitetaan kaivoslain piiriin kuuluvien kaivoskivennäisten hyödyntämiseen tarpeellisia alueita.

Merkinnällä on osoitettu kaivostoiminnassa olevia alueita ja alueita, joilla kaivostoiminnan edellytykset on selvitetty (ympäristölupa, kaivoslupa, kaivospiiri). Alueet sisältävät myös kaivostoiminnan kannalta tarpeelliset rikastuslaitokset, läjitys- ja rikastushiekka-alueet sekä liikenneväylät ja -alueet.

Alueella on voimassa MRL:n 33 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus.

Maakuntakaavan tarkistamisen yhteydessä muutetaan Sotkamon Alasen kaivospiirin ek -kohde-merkinnällä osoitettu alue aluevarausmerkinnäksi EK. Maakuntakaavassa on osoitettu uutena alueena Tyvisuon kaivospiirin alue. Nämä toisiinsa rajoittuvat alueet on osoitettu maakuntakaavassa yhtenä aluevarausmerkintäkokonaisuutena.

Maakuntakaavan tarkistamisen yhteydessä muutetaan Sotkamon Lahnaslammen kaivospiirin ect -kohde-merkinnällä osoitettu alue aluevarausmerkinnäksi EK. Maakuntakaavassa on osoitettu uutena alueena Punasuon kaivospiirin alue. Nämä toisiinsa rajoittuvat alueet on osoitettu maakuntakaavassa yhtenä aluevarausmerkintäkokonaisuutena.

Maakuntakaavan tarkistamisen yhteydessä muutetaan Suomussalmen Kivikankaan kaivospiirin ect -kohde-merkinnällä osoitettu alue aluevarausmerkinnäksi EK. Maakuntakaavassa on osoitettu uutena alueena Kivikankaan kaivoslupa-alue. Nämä toisiinsa rajoittuvat alueet on osoitettu maakuntakaavassa yhtenä aluevarausmerkintäkokonaisuutena.

Maakuntakaavan tarkistamisen yhteydessä muutetaan toiminnassa olevien kaivosalueiden kohde-merkintä ect muotoon ek. Muutos koskee Paltamon Reetiniemen ect -kohde-merkintää. Maakuntakaavan tarkistamisen yhteydessä kumotaan Hyrynsalmen Hyryläinen kaivospiirin ek -kohde-merkinnällä osoitettu alue sekä Kuhmon Verikallion kaivospiirin ect -kohde-merkinnällä osoitettu alue.

Maakuntakaavan tarkistamisen yhteydessä kumotaan em. Sotkamon Alasen ja Lahnaslammen kaivospiirien sekä Kivikankaan ect -kohde-merkinnät.

Maakuntakaavassa on osoitettu uutena kaivostoimintaan tarkoitettuna alueena aluevarausmerkinnällä EK Sotkamon Taivalhopean kaivospiirin alue.

Maakuntakaavassa on osoitettu uusina kaivostoimintaan tarkoitettuina alueina kohde-merkinnällä ek Puolangan Pihlajan kaivoslupa-alue sekä Suomussalmen Peura-ahon ja Hietaharjun kaivospiirien alueet.

Maakuntakaavassa 2030 korjataan maakuntakaavassa 2020 osoitettu virheellinen kuntamerkintä Jormua ja Tyynelän alueille Kajaanissa. Alueet osoitetaan maakuntakaavassa selkeyden vuoksi, mutta niihin ei osoiteta sisältömuutoksia.

Suunnittelumääräys:

Alueen käyttöönottoa suunniteltaessa on otettava huomioon toiminnan aiheuttamat ympäristövaikutukset tuotannon aikana ja sen päätyttyä.

Lähde: TUKES Karttatiedostot 13.4.2018.

MAA-AINESTEN OTTOALUE

(asian käsittely kesken pohjavesialueiden ja soranottoalueiden osalta)

Merkinnällä **eo** osoitetaan vähintään seudullisesti merkittävät kalliokiviainesten ottoalueet. Samalla kumotaan Kainuun maakuntakaava 2020:n maa-ainesten ottoaluetta koskevat kaavamerkinnot ja määräys. Maa-ainesten ottotoiminnan turvaamiseksi ja yhteen sovittamiseksi muun maankäytön kanssa maakuntakaavassa annetaan maa-ainesten ottoalueita koskeva yleismääräys.

Kainuun maakuntakaavassa on annettu maa-ainesten ottoalueita koskeva yleinen suunnittelumääräys:

Maa- ja kalliokiviainesten otto tulee sovittaa alueen luonto-, kulttuuri- ja ympäristöarvoihin. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on huolehdittava maa-ainesten ottamisen tarkoituksenmukaisesta etenemisestä ja alueelle soveltuvasta maisemoinnista sekä jälkikäytöstä sekä otettava huomioon toiminnan liikenteelliset vaikutukset ja vaikutukset lähiasutukseen.

Merkinnällä **eo** osoitetaan yhteensä 14 kalliokiviainesten ottoaluetta (ks. liitetaulukko 11 ja -kartta 16). Alueet ovat Kainuun Poski-projektin yhteydessä tutkittuja alueita sekä seudullisen kiviaineshuollon kannalta merkittäviä olemassa olevia ottoalueita.

Kainuussa pohjavesien suojelun ja kiviaineshuollon yhteensovittaminen on tärkeää. Maakunta on harvaan asuttu laaja maakunta. Maakunnassa on kohtuullisen runsaat pohjavesivarat, mutta osa niistä sijaitsee kaukana väestökeskittymistä, jolloin niiden hyödyntäminen on hankalaa ja kallista. Hyödynnettävät harjumaa-ainekset ovat vähentyneet maakuntakeskuksen Kajaanin läheisyydessä, jonka vuoksi Kajaaniin tuodaan kiviaineksia mm. Paltamon kunnan alueelta. Maakunnan laajat suojelualueet vaikuttavat myös maa- ja kiviaineksien saatavuuteen. Maakunnan kiviainesarvojen arvioidaan riittävän tuleviin tarpeisiin ensi vuosikymmenellä. Kalliokiviaineksen käyttöä luonnonsoran korvaajana tulisi kuitenkin lisätä ja hyvälaatuisen soran käyttöä tulisi ohjata sellaisiin tarkoituksiin, joissa sen saatavuus on keskeistä. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää myös kiviainesten kierrätykseen

ja ylijäämämateriaalien hyödyntämiseen (esim. rakennuskivilouhimoiden sivukivi, teollisuuden sivutuotteet, polttolaitosten tuhkat).

Kainuussa toteutettiin vuosina 2010–2013 valtakunnallisen POSKI-projektin periaatteita noudattava Kainuun erityispiirteet huomioon ottava selvitysprojekti, jonka tavoitteena oli turvata laadukkaiden kiviainesten sekä hyvälaatuisen pohjaveden saanti yhdyskuntien tarpeisiin sekä osoittaa kiviainesten ottoon soveltuvia maa-ainesten ottoalueita pitkällä aikavälillä. Selvitysprojektin yhteydessä laadittiin myös alueellinen kulutusennuste. Alueellisista tutkimuksista vastasi GTK.

Kulutusennusteen mukaan Kainuun arvioitu kiviainesten kulutus vuoteen 2025 on noin 4,7 milj. k-m³. Lukuun sisältyy Vaalan kunnan tiedot.

Alueet luokiteltiin selvityksessä maa-aineksen ottoon soveltumattomiksi alueiksi, maa-ainesten ottoon osittain soveltuviksi alueiksi ja maa-aineksen ottoon soveltuviksi alueiksi. Ottoon soveltumattomiksi alueiksi luokiteltiin 52 aluetta, joka vastaa maa-ainesten kokonaismäärästä lähes 70 %:a Kainuussa. Osittain soveltuviksi alueiksi luokiteltiin 25 aluetta, joista 16 on kalliokiviainesalueita. Ottoon soveltuviksi alueiksi luokiteltiin 25 aluetta, joista 16 on kalliokiviainesalueita. Kalliokiviainesalueista 11 katsottiin laadultaan ja ainesmäärältään seudullisen kiviaineshuollon kannalta merkittäviksi ainesvarannoiksi.

Maakuntakaava 2020:ssa on osoitettu informatiivisesti maa-ainesten ottoon soveltuvia alueita, joiden osalta on selvitetty, että maa-ainesten otto ei ole ristiriidassa harjujen-, pohjavesien- ja luonnonsuojelua koskevien tavoitteiden kanssa. Kainuun pohjavesialueiden luokittelua koskeva uudistus on meneillään. Maakuntakaavan tarkistamisen yhteydessä ei ole voitu riittävästi selvittää em. alueiden ottamistoiminnan mahdollisuutta ja yhteensovittamista pohjavesien suojelutavoitteen kanssa, joten Kainuun maakuntakaava 2020:ssa osoitetut maa-ainesten ottoalueita koskevat merkinnät kumotaan.

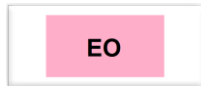
Täydentyä kaavaprosessin aikana... Maakuntakaavaprosessin edetessä ja Kainuun pohjavesivaroja koskevan luokittelun valmistuttua on mahdollista arvioida uudelleen mahdollisuuksia seudullisesti merkittävien soranottoalueiden osoittamiseen maakuntakaavassa.

Maakuntakaavaan merkittyjen alueiden lisäksi maa- ja kalliokiviainesten otto on sallittua myös maakuntakaavan M -merkinnällä osoitetuilla maa- ja metsätalousvaltaisilla alueilla, mikäli maa-ainesten ottoon liittyvät lupaehdot täyttyvät.

Maakuntakaavassa maa-ainesten ottoa ohjataan lisäksi osoittamalla alueita, (suojelualueet, arvokkaat geologiset muodostelmat) joissa maa-ainesten ottoon kohdistuu rajoituksia ja kieltoja. Alueiden soveltuvuus maa-ainesten ottoon ratkaistaan maa-aineslain mukaisen lupamenettelyn yhteydessä.

TURVE

Uudet merkinnät ja määräykset

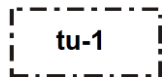

TURVETUOTANTOALUE

Merkinnällä EO osoitetaan energiahuollon kannalta tärkeitä turvetuotannossa olevat suoalueet, joiden osalta turvetuotanto on käynnistynyt tai jotka on kunnostettu turvetuotantoa varten tai joilla on turvetuotantoa varten voimassa oleva ympäristölupa.

Suunnittelumääräys:

Turvetuotantoalueiden käyttöönoton suunnittelussa on otettava huomioon tuotantoalueiden yhteisvaikutus vesistöihin sekä tuotantopinta-alan poistumat ja poistumien uusi maankäyttömuoto.

TURVETUOTANTOON SOVELTUVA ALUE tu-1

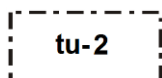
Alueen erityisominaisuutta kuvaavalla merkinnällä (osa-aluemerkintä) tu-1 osoitetaan energiahuollon kannalta tärkeitä turvetuotantoon soveltuvat suoalueet, joiden luonnontilaisuusluokka on 0 tai 1 ja joiden osalta on tutkittu, että muut maankäytön tarpeet eivät ole esteenä turvetuotannolle.

Maakuntakaavan mittakaavasta johtuen alle 100 ha alueet on osoitettu kohdamerkinnällä. Turvetuotantoalueiden tarkempi rajaus tapahtuu yksityiskohtaisemman suunnittelun ja lupamenettelyn yhteydessä. Turvetuotannon käynnistäminen kaikilla uusilla tuotantoalueilla edellyttää turvetuotannon käynnistämistä koskevien yleisten määräysten mukaisia suunnitelmia ja niihin liittyviä vaikutusten arviointeja.

Suunnittelumääräys:

Alueen käyttöönoton suunnittelussa on otettava huomioon vaikutukset asutukseen, kulttuuriympäristöön, tuotantoalueiden yhteisvaikutus vesistöihin sekä poronhoitoalueilla turvattava poronhoidon edellytykset. Tarpeen vaatiessa samanaikaisesti käytössä olevien alueiden määrää on porrastettava niin, että vesien tilaa koskevat tavoitteet voidaan saavuttaa.

Alueiden jälkikäytön suunnittelussa tulee ottaa huomioon paikalliset maankäyttötarpeet.

TURVETUOTANTOON SOVELTUVA ALUE tu-2

Alueen erityisominaisuutta kuvaavalla merkinnällä (osa-aluemerkintä) tu-2 osoitetaan energiahuollon kannalta tärkeitä turvetuotantoon teknisesti soveltuvat suoalueet, joiden luonnontilaisuusluokka on 2 tai

joiden osalta turvetuotannon käynnistäminen edellyttää aluekohtaisia lisäselvityksiä. Maakuntakaavan mittakaavasta johtuen alle 100 ha alueet on osoitettu kohdemerkinnällä. Turvetuotantoalueiden tarkempi rajaus tapahtuu yksityiskohtaisemman suunnittelun ja lupamenettelyn yhteydessä.

Turvetuotannon käynnistäminen kaikilla uusilla tuotantoalueilla edellyttää turvetuotannon käynnistämistä koskevien yleisten määräysten mukaisia suunnitelmia ja niihin liittyviä vaikutusten arviointeja.

Suunnittelumääräys:

Alueen käyttöönoton suunnittelussa on otettava huomioon luonnonarvot, vaikutukset asutukseen, kulttuuriympäristöön, tuotantoalueiden yhteisvaikutus vesistöihin sekä poronhoitoalueilla turvattava poronhoidon edellytykset. Tarpeen vaatiessa samanaikaisesti käytössä olevien alueiden määrää on porrastettava niin, että vesien tilaa koskevat tavoitteet voidaan saavuttaa.

Alueiden jälkikäytön suunnittelussa tulee ottaa huomioon paikalliset maankäyttötarpeet.

Kainuun maakuntakaavassa on osoitettu energiahuollon kannalta tärkeinä turvetuotantoon soveltuvina alueina yhteensä 5891 ha. Muut mahdolliset paikallisesti merkittävät turvetuotantoon soveltuvat suoluomat sisältyvät maakuntakaavan M-merkinnällä osoitettuihin alueisiin. M-merkintä ei estä paikallisesti merkittävän turvetuotannon käynnistämistä alueilla, mikäli turvetuotannon edellytykset muutoin täyttyvät. Turvetuotantoalueet on esitetty kaavaselostuksen liitetaulukossa 12 ja -kartassa 17.

Turvetuotantoon soveltuvat alueet			
Merkintä	kpl	Kaava-merkintä (ha)	Suon yli 1,5 metrin syvyisen alueen pinta-ala (ha)
tu-1	25	3 277	3024
tu-2	5	634	392
Yhteensä	30	3 911	3 416

Lähtökohtana maakuntakaavassa turvetuotantoon ositettaville aluevarauksille on ollut energiahuollon polttoainevarojen turvaaminen. Arvio vuoteen 2035 mennessä tarvittavien uusien turvetuotantoalueiden määrästä perustuu vuonna 2014 laadittuun Kainuun energiaselvitykseen. Pohjana turvesoiden valinnalle ovat olleet turvetuotannossa olevat tai tuotantoon kunnostetut alueet, turvetuottajien tuotantoa varten hankkimat alueet sekä maakuntakaavan tarkistamista varten laaditut suoluontoa ja turvetuotantoa koskevat selvitykset. Turvetuotantoon soveltuvien alueiden (tu-1 ja tu-2) valintakriteereinä on käytetty mm. suon teknistä tuotantokelpoisuutta, luonnontilaisuusluokkaa sekä etäisyyttä suojelualueisiin, vesistöihin, asutukseen ja arvokkaisiin kulttuuriympäristökohteisiin (ks. Taulukko alla). Etäisyyksiä koskevissa poikkeamisissa on otettu huomioon vesistöissä jo tapahtuneet muutokset, valumasuunta sekä alueella jo olemassa oleva turvetuotanto. Maakuntakaavassa osoitetaan turvetuotantoalueina kaikki turvetuotannossa olevat tai tuotantoon kunnostetut suot sekä pääosin suot, joissa on tuotantovaraus. Tällaisia alueita (EO) on osoitettu yhteensä 1980 ha. Kainuun turvetuotanto-
varauksista osoitetaan maakuntakaavan turvetuotantoalueina lähtökohtaisesti vähintään 50 ha olevia,

ojitettuja ja käyttöpaikkaan nähden edullisesti sijaitsevia suoalueita, joiden soveltumista tuotantoon on selvitetty GTK:n ja turvetuottajien toimesta. Niiden yhteenlaskettu pinta-ala on 3911 ha.

Turvetuotantoon soveltuvien alueiden(tu-1 ja tu-2) valintakriteerit	
Kriteeri	Ehto
1 Tekninen tuotantokelpoisuus	Turvetuottajien arvion mukaan alue on tuotantoon soveltuva TAI alue väh. 50 ha JA GTK:n arvion mukaan suo on teknisesti tuotantoon soveltuva TAI suon yli 1,5 metrin syvyisen alueen pinta-ala on yli 50 ha
2 Luonnontilaisuusluokka (sis. Ojitustilanne)	Suoalueille, joiden luonnontilaisuusluokka on 3-5, ei osoiteta turvetuotantoa
3 Natura- ja soidensuojelun täydennysohjelma-alueet	Natura- ja soidensuojelun täydennysohjelma-alueiden etäisyys väh.500m
4 Uhanalaisten lajien esiintyminen	Suoalueilta, joilla on olemassa ajantasainen havainto uhanalaisesta lajista, ei osoiteta tuotantoa.
5 Pohjavesi-alueet	Etäisyys pohjavesialueeseen väh. 500m (poikkeuksena Pitämänsuon kompleksi tu-2)
6 Vesistöt	Etäisyys vesistöön väh. 500m (poikkeuksena Papsuo (Hyrnsalmi), Vaajasuo (Hyrnsalmi), Riekkisensuo (Hyrnsalmi), Lahnassuo (Kajaani), Pohjolansuo (Kajaani) ja Likasuo (Paltamo))
7 Asutus ja vapaa-ajanasutus	Etäisyys vakituisen ja vapaa-ajan asumiseen väh. 500m (poikkeuksena Simakasuo (Kajaani) ja Laattaansuo (Paltamo))
8 Muinaisjäännökset, valtakunnallisesti / maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt, valtakunnallisesti / maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet	Alueille ei osoiteta turvetuotantoa.
9 Pintavesien tila	Turvetuotanto ei saa heikentää valuma-alueen vesistöjen ekologisen tilan luokitusta.

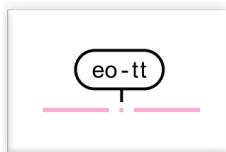
Turvetuotantoalueiden sijaintia on tarkasteltu valuma-alueittain. Valuma-alueetarkastelu on kaavaselvityksen liitteenä. Tarkastelussa todetaan, että eräitä tuotantokeskittymiä lukuun ottamatta turvetuotantoon osoitetut alueet sijoittuvat suhteellisen tasaisesti eri valuma-alueille. Suurimpia tuotantokeskittymiä ovat Kajaanissa Sonkajärven reitin ja Laakajärven vesistön valuma-alueet sekä Vuolijoen Vuolijoen valuma-alue. Turvetuotantoa käynnistettäessä tulisi etenkin tuotantokeskittymien alueilla porrastaa tuotannon käynnistämistä siten, että valuma-alueeseen kohdistuvat vesistövaikutukset eivät heikennä vesistöjen veden laatua.

Kainuun turvetuotantoalueista on tuotannossa tai tuotantokunnossa yhteensä 1816 ha. Vuonna 2012 Kainuussa käytettiin primäärienergiana turvetta noin 453 GWh/v. Vuonna 2014 laaditussa Kainuun energiaselvityksessä on arvioitu, että vuoteen 2035 mennessä turvetuotannossa tarvittava kokonais-suoala on n. 2300 ha, mikäli nykyisin käytettävää raskasta polttoöljyä korvataan tulevaisuudessa turpeella. Toisessa skenaariossa on otettu huomioon edellisen lisäksi mahdollisten uusien kaavailtujen turvelämpölaitosten rakentaminen. Turvetuotannossa tarvittava kokonaisala on tällöin n. 3100 ha tuotantokunnossa olevaa suota. Työneuvottelussa 13.12.2017 on päädytty asiantuntija-arviona turpeen minimikäyttötavoitteeseen 900 GWh/v vuodelle 2035. Asetettu tavoite edellyttää turvetuotannossa olevaksi kokonaispinta-alaksi 2250 ha.

Turvetuotannon toteutuminen jollekin suoalueelle edellyttää alueiden yksityiskohtaista suunnittelua sekä turvetuottajan ja maanomistajan välistä sopimusta tai maakauppaa. Maakuntakaavan laatimisen yhteydessä ei ole mahdollista eikä tarkoituksenmukaista ratkaista alueiden yksityiskohtaiseen suunnitteluun eikä maanomistukseen ja -hankintaan liittyviä kysymyksiä. Riittävän turvetuotantoon soveltuvan suoalan varmistamiseksi maakuntakaavan laatimisessa käytetään kaavoitusvarana kerrointa 1,5 ja korjuuosuhteista johtuvana korjuuvarana kerrointa 1,4. Vuoden 2035 turpeen käyttötavoitteen turvaamiseksi kaavoitettavan turvetuotantopinta-alan tarve on 4725–6300 ha.

Suomen luonnonsuojeluliitto ry on jättänyt SuoMaan suojelu- ja ennallistamialoitteen (12.10.2016) Kainuun liittoon ja Kainuun ELY-keskukseen. Suomenselän ja Maanselän suojelu- ja ennallistamialoite käsittää Kainuun alueella yhteensä 45 metsä- ja suoaluetta, joita Suomen luonnonsuojeluliitto ry on ehdottanut suojeltaviksi, säästettäväksi tai ennallistettaviksi. Aloite on otettu huomioon soiden maankäytön suunnittelussa (mm. turvetuotantoalueet), eikä maakuntakaavassa ole osoitettu aloitteessa esitetyille alueille uutta maankäyttöä.

Muuttuvat merkinnät ja määräykset (Kumoutuu kokonaan)

TURVETUOTANNON ERITYISVYÖHYKE

Osa-aluemerkinnällä **eo-tt** osoitetaan turvetuotannon erityisvyöhykkeitä, joiden raja-alue perustuu valuma-alueiden rajauksiin. Turvetuotannon erityisvyöhykkeet on osoitettu Kainuun järvien ja jokien käyttökelpoisuusluokituksen perusteella. Niitä valuma-alueita, jotka eivät sisälly turvetuotannon erityisvyöhykkeisiin koskee ainoastaan koko maakuntakaava-alueita koskeva suunnittelumääräys.

Kainuun maakuntakaavassa 2030 kumotaan kokonaan maakuntakaavassa 2020 osoitettu turvetuotannon erityisvyöhyke suokohtaiseen kaavaratkaisuun siirtymisen perusteella.

PORONHOITO

Uudet merkinnät ja määräykset

PORONHOIDON KANNALTA TÄRKEÄ KOHDE TAI AITA

Merkinnällä osoitetaan poronhoidon kannalta erityisen tärkeitä kohteita tai aitoja.

Kainuun maakuntakaavassa on annettu poronhoidon kannalta tärkeää kohdetta tai aita koskeva suunnittelumääräys:

Alueen suunnittelussa on turvattava poronhoidolle merkittävien rakenteiden ja

alueiden säilyminen.

Kainuun maakuntakaavassa osoitetaan poronhoidon kannalta erityisen tärkeitä kohteita kaikkiaan 14, jotka ovat kaikki erotusaitoja. Maakuntakaavassa osoitettavat erotusaidat ovat valtion mailla sijaitsevia olemassa olevia rakenteita. Kohteiden sijainti perustuu poronhoitoalueen toimijoiden paikkatietoyhteistyön edistämiseksi toteutetun TOKAT -hankkeen (2018) yhteydessä saatuun aineistoon. Kiinteiden erotusaitojen ohella poronhoidon kannalta tärkeitä alueita ovat mm. kuljetusreitit, kevät- ja kesälaidunalueet, talviruokinta-alueet ja porojen kokoamisalueet. Poronhoidon kannalta tärkeät alueet Kainuun alueen paliskunnissa esitetään erillisellä teemakartalla (Liite 18).

Muuttuvat merkinnät ja määräykset

PORONHOITOALUEEN RAJA

Merkinnällä osoitetaan poronhoitoalueen rajan sijainti Kainuussa. Maakuntakaavassa osoitettava poronhoitoalueen raja perustuu Maakuntakaava 2020 ratkaisuun lukuun ottamatta Puolangan keskustaajaman länsipuolta, jossa raja on korjattu Poronhoitolain 2 §:n mukaiseksi siten, että poronhoitoalue rajoittuu Kiiminkijoen pohjoispuolelle (Liite 17).

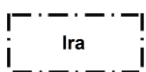
Kainuun pohjoisosa kuuluu poronhoitoalueeseen. Porotaloutta ohjaa poronhoitolaki porotalouden toiminta- ja kehittämisedellytyksien turvaamiseksi.

Kainuun maakuntakaavassa on annettu poronhoitoaluetta koskeva suunnittelumääräys:

Maankäytön suunnittelussa on turvattava porotalouden toiminta- ja kehittämisedellytykset. Matkailutoimintojen sijoittamisessa on otettava huomioon porotalouden tärkeät kohteet, kuten erotus- ja ruokintapaikat sekä pyyntiaidat.

MATKAILU

Uudet merkinnät ja määräykset

MATKAILUN KANNALTA MERKITTÄVÄ LUONNONRAUHA-ALUE

Kainuun maakuntakaavassa 2030 osoitetaan uudella osa-aluemerkinnällä Ira luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun kannalta merkittävät luonnonrauha-alueet. Merkintä on maakuntakaavassa alueen

erityisominaisuutta kuvaava informatiivinen merkintä. Kaavamerkintä ei aseta luonnonrauhaan tai hiljaisuuteen perustuen rajoituksia metsätaloudelle, metsien hoidolle ja käytölle, virkistyskäytölle tai luontomatkailulle. Kaavan oikeusvaikutukset eivät kohdistu suoraan yksityisiin maanomistajiin.

Suunnittelumääräys:

Pysyviä toimintoja alueelle ja sen ympäristöön suunniteltaessa tulee kiinnittää huomiota alueen säilymiseen hiljaisena siten, että luonnon äänistä nauttiminen on mahdollista.

Maakuntakaavan luonnonrauha-alueilla luonnonäänet ovat äänimaisemassa vallitsevia ja ihmisen toiminnasta aiheutuvat äänet ovat satunnaisia ja vähäisiä. Kuuluvat äänet ovat tyypillisesti luonnon virkistyskäytöstä ja luontomatkailusta, sekä metsätalouden harjoittamisesta tai veneilystä syntyneitä. Kainuun maakuntakaavassa on osoitettu yhteensä kuusi matkailun kannalta merkittävää luonnonrauha-alueita, jotka ovat maakunnan reuna-alueella sijaitsevia luonnonsuojeluohjelmien alueita:

Kunta	Luonnonrauha-alue	Suojeluperuste tai -ohjelma
Kajaani	Talaskangas	LS, YSA, FI1200901
Kuhmo	Elimyssalo	YP, SSO, AMO, FI1200220
Puolanka	Siikavaara	ESA, AMO, RSO, FI1200465
Sotkamo	Hiidenportti	KPU, AMO, FI1200600
Suomussalmi	Martinselkonen	LS, SSO, FI1200719
Suomussalmi	Murhisalo	SSA, AMO, FI1200742

Maakuntakaavan valmistelun yhteydessä voimassa olevien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden ja kaavan laadinnalle asetettujen tavoitteiden perusteella on selvitetty Kainuun potentiaaliset hiljaiset alueet ja matkailun kannalta merkittävät luonnonrauha-alueet. Suomen ympäristökeskus on laatinut selvityksen, Ekologiset yhteydet, luontomatkailu ja hiljaiset alueet Kainuun aluekehityksessä ja maakuntakaavoituksessa (2016), jonka mukaan Kainuun maakunnan alueella on potentiaalisia hiljaisia alueita 13802 km² ja luonnonrauha-alueita 8044 km² (Liitekartta 18). Luonnonrauha-alueet ovat laajoja yhtenäisiä metsäalueita, jotka voidaan luokitella hiljaisiksi alueiksi. Potentiaalisia luonnonrauha-alueita on arvioitu suhteessa jo toteutuneisiin suojelualueisiin, joiden luontomatkailullinen merkitys on tunnistettu (Kainuun matkailustrategia, 2018). Maakuntakaavassa on osoitettu luontomatkailun kannalta merkittävimmät potentiaaliset luonnonrauha-alueet. Ne sijaitsevat jo toteutuneilla matkailun kannalta merkittävillä suojelualueilla. Suojelualueverkosto on tärkeä osa luontomatkailua ja luonnon virkistyskäyttöä tarjoten mahdollisuuden luonnosta nauttimiseen. Suojelustatus turvaa luonnonrauhan säilymistä alueilla.

Maakuntakaavassa osoitettujen alueiden lisäksi merkittäviä potentiaalisia luonnonrauha-alueita ovat Ulvinsalon suojelualue ja Teerisuon-Ulvinsuon suojelualue Kuhmossa, Paljakan luonnonpuisto Puolangalla sekä Riuskanselkosen ja Sydänmaanaron suojelualueet Suomussalmella.

Lähteet: Suomen ympäristökeskus: Ekologiset yhteydet, luontomatkailu ja hiljaiset alueet Kainuun aluekehityksessä ja maakuntakaavoituksessa. ELMA -hankkeen loppuraportti, Kainuun liitto 2016, B:11.

Muuttuvat merkinnät ja määräykset

LUONTOMATKAILUN KEHITTÄMISKOHDE

Merkinnällä osoitetaan merkittäviä luontomatkailun kehittämiskohdealueita, joihin kohdistuu vähintään maakunnallisesti tai seudullisesti tärkeitä luonnon virkistyskäytön tai luontomatkailun kehittämistarpeita ja kehittämisresurssien kohdentamista, luonnon virkistyskäytön ja luonnonsuojelun yhteensovittamistarpeita, ulkoilu- ym. reitistöjen kehittämistarpeita, matkailuelinkeinojen maankäytöllisten edellytysten turvaamistarpeita sekä mahdollisesti maa- ja metsätalouden edellytysten turvaamis- ja yhteensovittamistarpeita muun maankäytön kanssa.

Kainuun maakuntakaavassa on annettu luontomatkailun kehittämiskohteita koskeva suunnittelumääräys:

Alueita kehitetään luonnon virkistyskäyttö- ja luontomatkailualueina. Alueilla tulee varautua merkittä- viin matkailijamäärien kasvuun. Alueen maankäyttöä suunniteltaessa tulee kiinnittää erityistä huomiota luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun edistämiseen sekä luonnon- ja kulttuuriarvojen säilymiseen. Alueen toteuttaminen ei saa vaarantaa alueella sijaitsevan tai siihen rajoittuvan Natura-alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja.

Luontomatkailun kehittämiskohteet ovat ominaisuuksiltaan sellaisia alueita, jotka soveltuvat luontomatkailun kehittämiseen. Alueille on jo rakennettu luontomatkailua palvelevia rakenteita. Maakuntakaavamerkinnän ja suunnittelumääräyksen vaikutukset kohdistuvat yksityiskohtaisempaan kaavoitukseen ja muuhun viranomaisen harjoittamaan alueiden käyttöä koskevaan suunnitteluun ja päätöksentekoon. Vaikutukset eivät kohdistu suoraan yksityisiin maanomistajiin tai muihin tahoihin.

Maakuntakaavassa luontomatkailun kehittämiskohteiksi osoitetaan uusina Kajaanissa Ärjänsaari ja Sotkamossa Tiilikkejärvi Metsähallituksen kanssa käytyjen neuvottelujen perusteella. Muilta osin luontomatkailun kehittämiskohteet perustuvat Kainuun voimassa olevaan maakuntakaavaan 2020.

Lähde: Metsähallitus

MATKAILUPALVELUJEN ALUE RM

Merkinnällä RM osoitetaan kansainvälisesti ja valtakunnallisesti merkittäviä matkailupalvelujen ydinalueita, kuten matkailu- ja lomakeskuksia, lomakyliä, lomahotelleja, leirintäalueita tai muita vastaavia matkailua palvelevia toimintoja.

Kainuun maakuntakaavassa 2020 RM-alueena osoitettujen valtakunnallisesti merkittävien Paljakan ja Ukkohallan matkailukeskusten ydinalueiden merkintätapa muuttuu. Kainuun maakuntakaava 2020:ssa osoitettu aluevaraus merkitään maakuntakaavassa 2030 RM-kohdemerkinnällä ja aluevarausmerkintä kumotaan. Kohdemerkintä korostaa maakuntakaavan yleispiirteisyyttä ja yksityiskohtaisemman suunnittelun merkitystä alueen määrittelyssä. Kainuun maakuntakaavassa 2030 osoitetaan uusina RM-kohteina Suomussalmen Hossan matkailukeskuksen ydinalueet. Muilta osin matkailupalvelujen alueet perustuvat voimassa olevaan Kainuun maakuntakaavaan 2020.

RM -merkinnällä osoitetut alueet sisältävät myös alueen toiminnoille tarpeellisia liikenneväyliä ja -alueita, palvelu- ja virkistysalueita sekä maa- ja metsätalousalueita, joten alueen tarkempi rajausta ja yksityiskohtaisempi alueidenkäyttö ratkaistaan kuntakaavoituksessa. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa matkailupalvelujen alueiden lähiympäristö vaatii tarkempaa suunnittelua.

Kainuun maakuntakaavassa on annettu matkailupalvelujen aluetta koskeva suunnittelumääräys:

Matkailupalvelujen alueiden yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota alueiden toiminnallisuuteen ja tarkoituksenmukaiseen rajaukseen.

RA

LOMA- JA MATKAILUALUE RA

Merkinnällä RA osoitetaan matkailupalvelujen alueiden välittömässä läheisyydessä sijaitsevat loma-asumiselle ja matkailua palveleville toiminnoille varatut seudullisesti merkittävät alueet. Kainuun maakuntakaavassa 2020 R-alueena osoitettujen Paljakan ja Ukkohallan loma-asuntoalueiden merkintätapa muuttuu. Kainuun maakuntakaava 2020:ssa osoitettu aluevaraus merkitään maakuntakaavassa 2030 RA-kohdemerkinnällä ja aluevarausmerkintä kumotaan. Kohdemerkintä korostaa maakuntakaavan yleispiirteisyyttä ja yksityiskohtaisemman suunnittelun merkitystä alueen määrittelyssä. Muilta osin R-alueet perustuvat voimassa olevaan Kainuun maakuntakaavaan 2020.

Kainuun maakuntakaavassa on annettu loma- ja matkailualuetta koskeva suunnittelumääräys:

Loma- ja matkailualueiden yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota alueen tarkoituksenmukaiseen käyttöön loma-asunto- ja

matkailutoimintojen kannalta, toimintojen mitoitukseen sekä aluevarausten yhteensovittamiseen.

ENERGIAHUOLTO

Täydentyy kaavaprosessin kuluessa

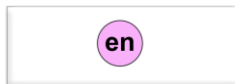
Uudet merkinnät ja määräykset

PÄÄSÄHKÖJOHTON YHTEYSTARVE

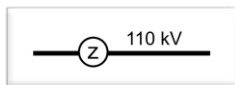
Merkinnällä osoitetaan uuden 400 kV pääsähkijohdon yhteystarve Vaalan rajalta Oulujärven eteläpuolitse Vuolijoen kautta Pohjois-Savo. Merkintä perustuu Fingridin esittämiin suunnitelmiin ja on osa laajempaa Nuojua (Vaala)- Huutokoski 400 kV:n hanketta. Toteutuessaan uusi pääsähkijohdot sijoittuu olemassa olevaan johtokäytävään.

Muuttuvat merkinnät ja määräykset

ENERGIAHUOLLON ALUE

Merkinnällä en osoitetaan maakunnan energihuollon kannalta tärkeät voimalat sekä erityisen tärkeät suurmuuntamoalueet. Alueella on voimassa MRL:n 33.1 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus. Merkinnällä on osoitettu uusina energihuollon alueina Kajaanin Vuolijoella ja Otamäessä, Paltamossa, Kuhmon Härmänkylällä sekä Suomussalmen Peuravaaralla sijaitsevat muuntamoalueet. Teknisenä sijaintikorjauksena on osoitettu valtakunnallisesti merkittävä Vuolijoen suurmuuntamoalue. Muilta osin merkintä ja määräys perustuvat voimassa olevaan Kainuun maakuntakaavaan 2020.

PÄÄSÄHKÖJOHTO 400 KV, 220 KV, 110 KV

Maakuntakaavassa osoitetaan uutena pääsähkijohdona toteutuneet Murtomäki – Terrafame (Talvivaara) 110 kV johto sekä Seitenoikea –Kivivaara - Peuravaara 110 kV johto. Samalla kumotaan ohjeellinen pääsähkijohdot 110 kV koskeva merkintä ko. väleillä.

OHJEELLINEN PÄÄSÄHKÖJOHTO 110 KV

Alueilla on voimassa MRL:n 33.1 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus.

Maakuntakaavassa osoitetaan uusi ohjeellinen 110 kV:n pääsähköjohto Kajaanin sähköasemalta Paltamon teollisuusalueelle. Ohjeellinen linjaus sijaitsee samassa käytävässä olemassa olevan 110 kV:n pääsähköjohdon kanssa ja perustuu KaiCell Fibers yhtiön tekemiin selvityksiin sekä ympäristövaikutusten arviointiin. Toteutuneet Murtomäki – Terrafame sekä Seitenoikea – Kivivaara – Peuravaara ohjeelliset pääsähköjohdot osoitetaan pääsähköjohtona. Muilta osin ohjeelliset pääsähköjohdot osoitetaan Kainuun maakuntakaava 2020:n ja Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan mukaisina.

Maakuntakaavassa 2020 on osoitettu ohjeellisia 110 kV:n pääsähköjohtovaroituksia väleille Ristijärvi-Uva ja Ristijärvi-Leppikoski. Pääsähköjohtovaroituksia on osoitettu lisäksi Kajaanin kaupungin taajaman eteläosaan sekä väleille Kajaani-Parkua, Lahnaslampi – Terrafame (Talvivaara) ja Ämmänsaari - Kiannanniemi. Tuulivoimamaakuntakaavassa on osoitettu ohjeellisia pääsähköjohtovaroituksia eri sähköasemilta tuulivoima-alueille.

Pääsähköjohtojen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja toteuttamisessa tulee ottaa huomioon linnuston merkittävät pesimäalueet ja muuttoreitit sekä vähentää mahdollisuuksien mukaan linjoista linnuille aiheutuvia haittoja esimerkiksi merkitsemällä törmäysaltille alueella sijaitsevat johdot. Sähköverkoston alempiasteisia jakelujohtoja uudistettaessa ja suunniteltaessa tulee kiinnittää huomiota johtojen huoltovarmuuteen. Uudet johdot pyritään ensisijaisesti sijoittamaan olemassa olevan tieverkoston läheisyyteen.

6.1.5 Maakuntakaava-aluetta koskevat yleismääräykset

Uudet yleismääräykset

MUINAISJÄÄNNÖKSET

MUINAISMUISTOKOHDE (kaavamerkintä poistuu)

Kainuun maakuntakaava 2020:ssa on osoitettu tiedossa olevat valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät muinaismuistolailla (295/1963) rauhoitetut kiinteät muinaisjäännökset. Muinaisjäännöksiä koskevat maakuntakaavamerkinnät ja -määräys kumotaan sillä niiden ajantasaisuus muuttuu eikä muinaisjäännösten arvoluokitteluun ole selkeää valtakunnallista ohjeistusta.

Maakuntakaavamerkinnän kumoaminen ei vaikuta kohteiden suojelustatukseen, sillä Muinaismuistolaki suojelee kiinteät muinaisjäännökset automaattisesti ilman erillistä päätöstä. Vaikka muinaisjäännöstä ei ole merkitty maakuntakaavaan tai muihin kaavoihin on muinaismuistolain mukainen suojelu voimassa. Maakuntakaavassa annetaan muinaismuistokohteita koskeva yleismääräys, jolla pyritään turvaamaan muinaisjäännösten huomioon ottaminen suunnittelussa.

Maakuntakaavassa on annettu muinaismuistokohteita koskeva yleinen suunnittelumääräys:

Yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa ja muussa alueidenkäyttöä koskevassa suunnittelussa tulee tarkistaa ajantasainen tieto kiinteistä muinaisjäänöksistä Museoviraston ylläpitämästä muinaisjäänösrekisteristä ja arvioida yhteistyössä museoviranomaisten kanssa mahdollisten aluetta/ kohdetta koskevien selvitysten tai tutkimusten tarve.

Kainuussa on tiedossa kaikkiaan noin 2150 yksittäistä muinaisjäänöskohdetta. Tunnettujen muinaisjäänösten lukumäärä lisääntyy vuosittain tapahtuvien löytöjen ja inventointien perusteella. Muinaisjäänösten suuri lukumäärä ja niitä koskevan tiedon ajantasaisuuteen liittyvät haasteet huomioon ottaen yksittäisten muinaismuistokohteiden osoittaminen maakuntakaavassa ei ole tarkoituksenmukaista. Kainuun maakunnan alueella sijaitsevat ja kaavan laatimishetkellä tiedossa olevat muinaisjäänökset esitetään kaavaselostuksen liitekartassa (Liitekartta 10). Kiinteät muinaisjäänökset ovat rauhoitettuja muinaismuistolailla (295/1963) muistona Suomen aikaisemmasta asutuksesta ja historiasta. Muinaismuistolaki suojelee kiinteät muinaisjäänökset automaattisesti ilman erillistä päätöstä. Ajankohtaiset tiedot kiinteistä muinaisjäänöksistä on saatavissa Museoviraston ylläpitämästä muinaisjäänösrekisteristä.

Muuttuvat yleismääräykset

Liito-oravan esiintymispaikat

Liito-oravan esiintymispaikkoja koskeva yleinen suunnittelumääräys:

~~Liito-oravien esiintymisaluiden yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa ja metsien käsittelyssä tulee turvata liito-oraville tärkeiden pesäpuiden ja niitä suojaavien puiden sekä liikkumisen kannalta riittävän puuston säilyminen.~~

Maakuntakaavan toteuttamisessa ja yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon luontoarvot ja erityisesti LSL 49 § 1 mom. mukaisesti luontodirektiivin liitteen IV (a) laji (liito-orava), jonka lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen ei saa tapahtua ilman LSL 49 §:n 3 mom. mukaista menettelyä.

Liito-oravan esiintymispaikkoja koskeva yleismääräys on ajantasaistettu koko maakuntakaava-alueelle vastaamaan Kainuun 1. vaihemaakuntakaavassa annettua määräystä.

Rantojen käyttö

Rantojen käyttöä koskeva yleinen suunnittelumääräys:

~~Yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa tulee ottaa huomioon luonnon- ja maisema-arvot, vesihuollon järjestäminen sekä maanomistajien välinen tasapuolisuus. Rantarakentaminen tulee mitoittaa siten, että suunnittelussa turvataan riittävä vapaan rantaviivan määrä, viihtyisyys sekä yleisen virkistyskäytön tarpeet ja vesille pääsyn mahdollisuudet.~~

Ranta-alueita tulee kehittää viihtyisinä asumisen ja virkistysalueina huomioon ottaen vapaa-ajan, osa-aika- tai pysyvän asumisen tarpeet. Alueiden suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota sähköisten palvelujen saatavuuteen, olemassa olevaan infrastruktuuriin sekä ympärivuotisen käytön edellytyksiin. Yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa tulee ottaa huomioon yleisen virkistyskäytön tarpeet ja vesille pääsyn mahdollisuudet, luonnon- ja maisema-arvot sekä vesi- ja energihuollon järjestäminen.

Rantojen käyttöä koskeva yleismääräys on ajantasaistettu Kainuun kunnista saadun palautteen ja käytyjen neuvottelujen perusteella. Määräyksessä on otettu huomioon 1.4.2018 voimaan tulleet valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet.

Vähittäiskaupan suuryksiköt

Vähittäiskaupan suuryksiköitä koskeva yleismääräys:

Merkitykseltään seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön tai myymäläkeskittymän koon alaraja keskustatoimintojen alueen ulkopuolella:

Päivittäistavarakauppa:

Kajaanin taajamatoimintojen alueella 4000 k-m²

Taajamatoimintojen alueella ~~3000 k-m²~~ 4000 k-m²

Muualla Kainuussa ~~2000 k-m²~~ 4000 k-m²

Tilaa vaativa erikoistavarakauppa:

Kajaanin taajamatoimintojen alueella 10000 k-m²

Kuhmon, Paltamon, Sotkamon ja Suomussalmen

taajamatoimintojen alueilla 5000 k-m²

Muualla Kainuussa ~~3000 k-m²~~ 4000 k-m²

Muu erikoistavarakauppa:

Kajaanin taajamatoimintojen alueella 5000 k-m²

Muualla Kainuussa ~~3000 k-m²~~ 4000 k-m²

Taajamatoimintojen alueella tarkoitetaan Kainuun maakuntakaava 2020:n 2030:n taajamatoimintojen alueita (A -aluevarausmerkintä ja A -kohdemerkintä).

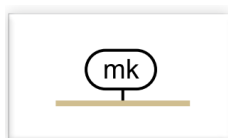
Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan maakuntakaavassa tulee määritellä merkitykseltään seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön koon alaraja. Maankäyttö- ja rakennuslain muutoksen myötä (HE 24/11.2016, 230/2017, voimaan 1.5.2017) vähittäiskaupan suuryksikön kokoraja nousi 2 000 k-m²:stä 4 000 k-m²:iin. Lisäksi luovuttiin velvoitteesta ottaa huomioon kaupan laatu sijoitettaessa vähittäiskaupan suuryksikkö muualle kuin keskusta-alueelle, ja maakuntakaavan keskustatoimintojen alueelta poistettiin velvoite osoittaa enimmäismitoitus.

Vuonna 2016 vahvistetussa Kainuun kaupan vaihemaakuntakaavassa on asetettu seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön koon alarajaksi päivittäistavarakaupassa taajamatoimintojen alueella 3000 k-m² ja muualla Kainuussa 2000 k-m², tilaa vaativassa erikoistavarankaupassa muualla Kainuussa (pl. Kajaani, Kuhmo, Paltamo, Sotkamo ja Suomussalmen taajamatoimintojen alueet) 3000 k-m² sekä muussa erikoistavarankaupassa muualla Kainuussa (pl. Kajaanin taajamatoimintojen alue) 3000 k-m². Lakimuutoksessa (MRL 230/2017, voimaan 1.5.2017) vähittäiskaupan suuryksikön kokoraja muuttui 2 000 k-m²:stä 4 000 k-m²:iin, joten *seudullisesti* merkittävän vähittäiskaupan suuryksikön koon alaraja ei voi olla tätä alempi. Maakuntakaavan maakuntakaava-alueita koskevan yleismääräyksen seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön koon alaraja on tarkistettu muuttuneet lainsäädännön mukaiseksi eli vähintään 4000 k-m².

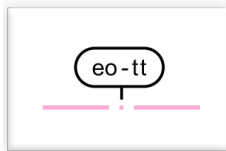
Vuonna 2016 vahvistettua Kainuun kaupan vaihemaakuntakaavaa varten on laadittu Kainuun kaupan palveluverkkoselvitys (2013). Kaupan palveluverkkoselvitys perustuu vähittäiskaupan ja yhdyskuntarakenteen yleisten kehittämistavoitteiden tunnistamisen lisäksi olemassa olevan kaupan palveluverkon kokonaistarkasteluihin sekä väestöennusteperusteisiin ostovoimatarkasteluihin. Väestömäärän kehityksessä ja kaupan toimintaympäristössä ei ole tapahtunut sellaisia merkittäviä muutoksia, jotka edellyttäisivät asian uudelleen selvittämistä maakuntakaavamääräyksen ajantasaistamisen takia uudistuneen lainsäädännön mukaiseksi.

6.2 Kokonaan kumoutuvat merkinnät ja määräykset

Seuraavat merkinnät ja määräykset kumoutuvat kokonaan Kainuun maakuntakaavassa 2030:

MAASEUTUMAISEN KEHITTÄMISEN YHTEISTYÖALUE
Kehittämismerkinnällä **mk** esitetään keskeisten liikenneväylien ja maaseutuasu-
tuksen alueita, joiden kehittämisessä on tarvetta kuntien väliseen yhteistyöhön.

TURVETUOTANNON ERITYISVYÖHYKE

Osa-aluemerkinnällä **eo-tt** osoitetaan turvetuotannon erityisvyöhykkeitä, joiden rajaus perustuu valuma-alueiden rajauksiin. Turvetuotannon erityisvyöhykkeet on osoitettu Kainuun järvien ja jokien käyttökelpoisuusluokituksen perusteella. Niitä valuma-alueita, jotka eivät sisälly turvetuotannon erityisvyöhykkeisiin koskee ainoastaan koko maakuntakaava-alueella koskeva suunnittelumääräys.

6.3 Yhteenveto maankäyttöluokkien muutoksista

Kainuun maakuntakaavassa 2030 osoitetut maankäyttöluokkiin tulevat keskeiset muutokset lyhyesti:

TOIMIVAT, TERVEELLISET JA TURVALLISET YHDYSKUNNAT		Keskeinen muutos lyhyesti
KEHITTÄMISKÄYTTÄVÄT		
<i>Säilyvät</i>	Oulu-Kajaani-Vartius -käytävä Kajaani-Kuhmo-Vartius -käytävä	ei muutosta ei muutosta
<i>Uudet</i>	Liikenteen yhteistyökäytävä (Vt5 ja NIIKA)	Uusi
<i>Muuttuvat</i>	Maaseutumaisen kehittämisen yhteistyöalue	Maankäyttöluokka poistuu kokonaan
YHDYSKUNNAT		
<i>Säilyvät</i>	Kajaanin keskustatoimintojen alue c Kajaanin keskustatoimintojen alue c-1 Keskustatoimintojen alue c (kohdemerkintä) Tilaa vaativan vähittäiskaupan suuryksikkö km-tv Kaupunkikehittämisen kohdealue Jätteenkäsittelyalue Puolustusvoimien lähiharjoitusalue Suojavyöhyke Puolustusvoimien alue Teollisuus- ja varastoalue	ei muutosta ei muutosta Määräysmuutos Sisältö ja määräysmuutos ei muutosta ei muutosta ei muutosta ei muutosta ei muutosta ei muutosta
<i>Muuttuvat</i>	Yhdyskuntarakenteen laajenemissuunta Taajamatoimintojen alue Taajaman alakeskus Kylä Melualue Ampuma- ja harjoitusalue Rajavyöhyke Teol. ja var.alue, vaarallisia kemikaaleja valmistava tai varastoiva laitos	Osittain poistuu Laajentuu Yksi kyläksi Uusia kaksi Ajantasaistettu Kuivassalmi pienenee Ajantasaistettu Neljä uutta
VIRKISTYS		
<i>Uudet</i>	Ampumarata Ampumarata johon liittyy selvitystarpeita	Uusia Yksi uusi
<i>Muuttuvat</i>	Virkistysalue V Ulkoilureitti Moottorikelkkailureitti	Ajantasaistettu Ajantasaistettu Ajantasaistettu
TEHOKAS LIIKENNEJÄRJESTELMÄ		Keskeinen muutos lyhyesti
TIELIIKENNE		
<i>Säilyvät</i>	Eritasoliittymä Uusi eritasoliittymä Ajoharjoittelualue Ohjeellinen tielinjaus	ei muutosta ei muutosta ei muutosta ei muutosta
<i>Uudet</i>	Elinkeinoelämän kannalta erityisen merkittävä seututie tai pääkatu	Uusi
<i>Muuttuvat</i>	Erytisen tärkeä valtatie / runkotie Valtatie / kantatie Seututie tai pääkatu Yhdystie Tieliikenteen yhteystarve	Uusia tieluokkamuutoksia Yksi seututie kantatieksi Uusia 2 uutta ja 1 poistuva
LENTOLIIKENNE		
<i>Säilyvät</i>	Lentoliikenteen alue Pienlentokenttä	ei muutosta ei muutosta

RATALIIKENNE		
<i>Säilyvät</i>	Päärata ja liikennepaikka	ei muutosta
<i>Uudet</i>	Parannettava yhdysrata/sivurata	uusia
<i>Muuttuvat</i>	Yhdysrata / sivurata	muutos
	Uusi ratalinja ja liikennepaikka	yksi lisäys
	Ohjeellinen ratalinjaus	yksi poistuva
VESILIIKENNE		
<i>Säilyvät</i>	Veneväylä	ei muutosta
	Venesatama	ei muutosta
	Vesiliikenteen yhteystarve	ei muutosta
MUUT LIIKENNEJÄRJESTELMÄÄ KOSKEVAT VARAUKSET		
<i>Säilyvät</i>	Logistiikka-alue	ei muutosta
<i>Uudet</i>	Maaliikenteen terminaali-alue	Uusia
<i>Muuttuvat</i>	Rajanylityspaikka	Toinen poistuu
ELINVOIMAINEN LUONTO- JA KULTTUURIYMPÄRISTÖ		Keskeinen muutos lyhyesti
LUONNONYMPÄRISTÖ		
<i>Säilyvät</i>	Natura 2000 -verkostoon kuuluva tai ehdotettu alue	ei muutosta
	Valtakunnallisen harjajensuojeluohjelman harjualue	ei muutosta
	Arvokas harjualue	ei muutosta
	Arvokas kallioalue	ei muutosta
<i>Uudet</i>	Valtakunnallisesti arvokkaat moreenimuodostumat	Uusia
	Valtakunnallisesti arvokkaat tuuli- ja rantakerrostumat	Uusia
	Luonnonsuojelualue tai -kohde SL-2	Uusia
	Suojelualue tai -kohde S-1	Uusia
	Suojelualue tai -kohde S-2	Merkintämuutos
<i>Muuttuvat</i>	Luonnonsuojelualue tai -kohde SL	Ajantasaistettu
	Luonnonsuojelualue tai -kohde SL-1	Ajantasaistettu, merkintämuutos
	Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue, Luo	Ajantasaistettu
KULTTUURIYMPÄRISTÖ		
<i>Säilyvät</i>	Muinaismuistoväylä	ei muutosta
	Maiseman vaalimisen kannalta valtakunn. tai maak. arvokas alue	ei muutosta
<i>Uudet</i>	Maiseman vaalimisen kannalta maakunnallisesti arvokas alue	Uusia
	Sotahistoriakohde	Uusia
<i>Muuttuvat</i>	Muinaismuistot	Merkintämuutos
	Perinnemaisemakohde	käsittely kesken
	Valtakunn. arvokas kulttuurihistoriallinen kohde tai alue	Ajantasaistettu
	Valtakunn. tai maakunnallisesti arvokas kulttuurihistoriallinen väylä	Yksi uusi
	Rakennussuojelukohde	Yksi uusi
	Maakunnall. arvokas kulttuurihistoriallinen kohde tai alue	Ajantasaistettu
LUONNONVARAT JA ELINKEINOJEN TOIMINTAEDELLYTYKSET		Keskeinen muutos lyhyesti
MAA- JA METSÄTALOUS		
<i>Muuttuvat</i>	Maa- ja metsätalousvaltaiset alueet M	Ajantasaistettu, käsittely kesken
	Maa- ja metsät.valt. alue, jolla on eritt. ulkoilun ohjaamistarv. MU	Uusia, osa poistuu, merkintämuutos
POHJAVEDET		
<i>Säilyvät</i>	Tärkeä pohjavesialue	käsittely kesken
MAA- JA KIVIAINES		
<i>Uudet</i>	Kaivosmineraali-alue ek-m	Uusia
<i>Muuttuvat</i>	Kaivos tai kaivostoimintaan tarkoitettu alue EK, ek	Uusia, osa poistuu, merkintämuutos
	Maa-ainesten ottoalue	Uusia ja poistuvia
TURVE		
<i>Uudet</i>	Turvetuotantoalue EO	Uusia
	Turvetuotantoon soveltuva alue tu-1	Uusia
	Turvetuotantoon soveltuva alue tu-2	Uusia
<i>Muuttuvat</i>	Turvetuotannon erityisvyöhyke	Maankäyttöluokka poistuu kokonaan
PORONHOITO		
<i>Uudet</i>	Poronhoidon kannalta tärkeä kohde tai aita	Uusia
<i>Muuttuvat</i>	Poronhoitoalueen raja	Tarkistettu
MATKAILU		
<i>Säilyvät</i>	Palvelujen alue P	ei muutoksia

	Matkailun vetovoima-alue	ei muutoksia
	Luontomatkailun kehittämisalue	ei muutoksia
	Luontomatkailun yhteystarve	ei muutoksia
	Luontomatkailun kehittämisalue	ei muutoksia
	Virkistys- ja matkailukohde	ei muutoksia
<i>Uudet</i>	Matkailun kannalta merkittävät luonnonrauha-alueet	Uusia
<i>Muuttuvat</i>	Luontomatkailun kehittämisalue	kaksi uutta
	Matkailupalvelujen alue RM	Osassa merkintämuutos ja 2 uutta
	Loma- ja matkailualue RA	Merkintätapamuutos
ENERGIAHUOLTO		
<i>Säilyvät</i>	Ohjeellinen pääsähköjohto 110 kV	ei muutoksia
<i>Uudet</i>	Pääsähköjohto, yhteystarve 400 kV	Yksi uusi 400 kV
<i>Muuttuvat</i>	Energiahuollon alue	5 uutta ja 1 sijaintikorjaus
	Pääsähköjohto 400 kV, 220 kV, 110 kV	kaksi uutta toteutuneena
	Pääsähköjohto, yhteystarve 110 kV	2 poistuu
MAAKUNTAKAAVA-ALUETTA KOSKEVAT YLEISMÄÄRÄYKSET		Keskeinen muutos lyhyesti
<i>Säilyvät</i>	Liikenneturvallisuus	ei muutoksia
	Turvetuotanto	ei muutoksia
<i>Uudet</i>	Muinaisjäännökset	Uusi
<i>Muuttuvat</i>	Vähittäiskauppa	Ajantasaistettu
	Liito-oravan esiintymispaikat	Ajantasaistettu
	Rantojen käyttö	Ajantasaistettu

7 Vaikutusten arviointi

(Vaikutusten arviointi täsmentyy kaavaprosessin edetessä)

7.1 Menettely vaikutusten selvittämiseksi

Vaikutusten arviointi on jatkuva prosessi, jota tehtiin koko kaavan laatimisen ajan. Suunnittelutyön ohessa arvioitiin kaavan osaratkaisujen vaikutuksia. Kainuun maakuntakaavan 2030 vaikutusten arviointi suoritettiin kahdessa tasossa, jotta suunniteltavat alueidenkäyttömuodot ja näiden yhteisvaikutukset tulisivat mahdollisimman systemaattisesti ja kattavasti huomioon otetuiksi. Arviointi suoritettiin:

1. maankäyttöluokittain sekä
2. arvioimalla kaavan kokonaisvaikutukset.

Vaikutusten arvioinnissa keskityttiin arvioimaan kaavan merkittäviä vaikutuksia. Kainuun maakuntakaavan vaikutusten arvioinnin ytimen muodostaa maankäyttöluokittainen arviointi (Liite 1). Se suoritettiin arvioimalla maankäyttöluokien maankäyttö- ja rakennusasetuksen 1§ mukaiset vaikutukset. Kaavan kokonaisvaikutusten arvioinnissa puolestaan tarkasteltiin koko vaikutusaluetta, kaavaa ja sen eri tekijöitä kokonaisuutena sekä keskittyen arvioimaan tavoitteiden toteutumista sekä suhdetta muihin maakunnallisiin tavoitteisiin ja ohjelmiin. Maakuntakaavan kokonaisvaikutukset on arvioitu Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 10 §:ssä esitettyjen sisältövaatimusten mukaisesti.

Kainuun maakuntakaavan vaikutusten arviointi perustui Kainuun liiton sisäiseen valmistelutyöhön sekä sidosryhmistä koostetun Kainuun suunnitelmien ja ohjelmien vaikutusten arviointi -työryhmän (SOVA-työryhmän) työskentelyyn. Kainuun SOVA-työryhmään kuuluu edustajat Kainuun kunnista, Kainuun museolta, Oulun yliopistosta, Jyväskylän yliopistolta, Metsäkeskukselta, Metsähallitukselta, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukselta Liikenne ja infrastruktuuri -vastuualueelta, Kainuun ELY-keskuksen Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelta sekä Elinkeinot, työvoima, osaaminen ja kulttuuri -vastuualueelta. Lisäksi vaikutusten arviointiin osallistui eri asiantuntijatahoja ja sidosryhmiä erillisissä työneuvotteluissa ja lausuntokierroksilla.

Yhdessä tekemisellä tuettiin sitä, että ne joiden olosuhteisiin tehtävät alueidenkäyttöratkaisut todennäköisesti vaikuttavat, pystyivät arvioimaan eri vaihtoehtojen vaikutuksia omasta näkökulmastaan ennen kaavaratkaisujen valintaa. Vaikutusten arvioinnissa pyrittiin sovittamaan yhteen eri näkemyksiä.

Maakuntakaavatyössä on pyritty estämään kaavan toteuttamisen aiheuttamien mahdollisten haitallisten ympäristövaikutusten syntyminen. Haitallisten ympäristövaikutusten syntymistä on pyritty ehkäisemään maakuntakaavan kaavamääräyksillä ja muulla ohjeistuksella.

Maakuntakaavan vaikutusten arviointia on tehty samassa prosessissa kaavaratkaisuja valmisteltaessa. Vaikutusten arviointi on ohjannut kaavaratkaisujen muodostumista. Eräiden maankäyttömuotojen alustavaan suunnitteluun on liittynyt ulkopuolisten tahojen toimesta tehtyä kohdekohtaista vaikutusten arviointia, kuten esimerkiksi Taivalhopean kaivostoimintaan tarkoitettu alue EK. Tällaisten kaavamerkintöjen osalta maakuntakaavaratkaisu perustuu pääosin olemassa oleviin hankekohtaisiin vaikutusten arviointeihin joka on yleispiirteisen maakuntakaavan edellyttämää tarkkuustasoa yksityiskohtaisempaa.

7.2 Vaikutusten tarkastelu maankäyttöluokittain

Maankäyttöluokittainen vaikutusten arviointi esitetään erillisessä liitteessä 1.

7.3 Maakuntakaavan kokonaisvaikutukset

(Kokonaisvaikutusten arviointi tarkentuu kaavaprosessin edetessä)

7.3.1 Vaikutukset alue- ja yhdyskuntarakenteeseen

Tulevaisuudessa alue- ja yhdyskuntarakenteeseen liittyviä muutostekijöitä Kainuussa ovat erityisesti väestön jakaantuminen alueen sisällä ja ikääntyminen, asutuksen keskittyminen saavutettavien palvelujen luokse sekä monipuolisten rakentamistarpeiden kohdistuminen erilaisille, vetovoimille

alueille. Kainuun maakuntasuunnitelmassa ja Kainuun maakuntakaavan aluerakennetta koskevissa tavoitteissa on pyritty vastaamaan näihin muutostekijöihin valitsemalla Kainuun tavoiteltavaksi aluerakennemalliksi aluerakenne, jossa maakuntaa kehitetään seudullisesti kolmen vahvan keskuksen eli Kajaani-Sotkamon, Kuhmon ja Suomussalmen sekä nykyisten kuntakeskusten (Hyrnsalmi, Palatamo, Puolanka ja Ristijärvi) avulla. Elinvoimainen maaseutu ja kyläverkosto kytkeytyy keskusten verkostoon. Kehittämisessä painottuu myös tärkeiden liikenneyhteyksien verkosto.

Kainuun maakuntakaava 2030 tukee maakunnan kehittymisen kannalta tarkoituksenmukaista alue- ja yhdyskuntarakennetta. Maakuntakaavassa 2030 on uudistettu merkintöjä ja/tai määräyksiä koskien mm. taajaman alakeskuksia, kyläverkostoa, kaupan suuryksiköitä, virkistystä ja matkailua sekä osoitettu uutena liikenteen yhteistyökäytävänä NIKA- ja Viitostiekäytävät. Tukeutuminen olemassa oleviin rakenteisiin luo edellytykset vähähiiliseen ja resurssitehokkaaseen yhdyskuntarakenteeseen. Maakuntakaavan keskusverkko eritasoisine kaupunki-, kunta- ja kyläkeskuksineen täydentää toinen toistaan ja pyrkii tukemaan maakunnan eri osien elinvoimaisuutta. Tavoiteltavaa on, että väestön ja työpaikkojen keskittyminen tapahtuu kolmen vahvan kuntakeskuksen alueelle, ei ainoastaan Kajaaniin. Tämän maakunnallisesti hajautuneen kehityksen edellytyksenä on kehittämispanosten suuntaaminen tasaisesti maakunnan eri alueille. Riskinä on, että väestö ja kehittämispanokset keskittyvät Kajaanin seudulle muun maakunnan tyhjentyessä. Tällöin mm. taajamia uhkaa rakennuskannan vajaakäyttö ja rappeutuminen.

Maakuntakaavassa 2030 uusina esitetyt NIKA- ja Viitostien liikenteen yhteistyökäytävät tukevat alue- ja yhdyskuntarakennetta. Lisääntynyt liikkuminen ja vuorovaikutus vilkastuttavat elinkeinoelämää mm. matkailun alalla. Vyöhykkeet voivat aiheuttaa lisääntyvän liikenteen takia päästöjä.

Maakuntakaavalla pyritään kehittämään yhdyskuntarakennetta hyödyntäen olemassa olevia rakenteita sekä kehittämään taajamien ydinalueita toiminnallisesti ja taajamakuvallisesti selkeästi hahmottuviksi kokonaisuuksiksi. Tärkeä näkökohta taajamien yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on myös alueiden kulttuuri- ja luonnonperintöarvojen säilyminen. Väestöä menettävien tai vajaasti rakennettujen taajamien toimivuutta voidaan edistää täydennysrakentamisella ja etsimällä tyhjentyville rakennuksille uusia käyttötarkoituksia. Yhdyskuntarakenteen toimivuudella on merkittävä vaikutus asukkaiden viihtyvyyteen.

Taajamatoimintoihin varattujen alueiden kokoa maakuntakaavaan 2020 verrattuna on osassa Kainuun kunnista laajennettu. Laajennukset ovat osittain toteutuneita alueita ja ne tukeutuvat olemassa olevaan yhdyskuntarakenteeseen. Tukeutuminen olemassa oleviin rakenteisiin luo edellytykset resurssitehokkaaseen ja toimivaan yhdyskuntarakenteeseen. Yleisenä kehityssuuntana tunnistettu monipuolisen asuntotuotannon tarve lisää asumiseen soveltuvien aluevarausten tarvetta kunnissa.

Alue- ja yhdyskuntarakenteen näkökulmasta keskeinen vähittäiskaupan suuryksiköidenalueiden määrä ja yleispiirteinen sijainti säilyvät voimassa olevan Kainuun kaupan vaihemaakuntakaavan

mukaisina, jonka vaikutusten arviointi on esitetty vaihemaakuntakaavan kaava-aineistossa. Kainuun maakuntakaavassa 2030 on tarkistettu vähittäiskaupan suuryksiköiden määräksiä maankäyttö- ja rakennuslainmuutoksen (230/2017, voimaan 1.5.2017) mukaan, jossa vähittäiskauppaa koskevaa sääntelyä on kevennetty. Näiden tarkistusten vaikutusten arvioinnin lähtökohtana on käytetty lakimuutoksen valmistelussa laadittua vaikutusten arviointia. Lakimuutoksen myötä mm. maakuntakaavan seudullisesti merkittävän vähittäiskaupan suuryksikön kokoraja on nostettu 2 000 k-m²:stä 4 000 k-m²:iin. Muutokset voivat lisätä kaupan toimialan kilpailun edellytyksiä sekä kaupan toimijoiden edellytyksiä kehittää palvelujaan. Vähittäiskauppaa koskevan maakuntakaavan ohjauksen keventämisen riskinä voi olla yhdyskuntarakenteen hajautuminen ja asiointiliikenteen lisääntyminen. Toisaalta Kainuussa kaupan toimintaympäristössä on arvioitavissa vähän kasvu- ja laajentumisaineita, joten riski yhdyskuntarakenteen hajautumiseen on pieni. Tulevaisuuden ongelmaksi voi muodostua enemmän liikerakennusten tyhjeneminen ja vajaakäyttö.

Lakimuutoksen myötä maakuntakaavan keskustatoimintojen alueelta on poistettu enimmäismitoitus. Muutos voi edistää kaupan palvelujen sijoittumista maakuntakaavassa keskustatoiminnoille tarkoitettuille alueille, kun näiden alueiden kaupan palveluja voidaan kehittää ilman vähittäiskaupan suuryksikköjen enimmäismitoituksesta mahdollisesti johtuvaa rajoitusta. Keskusta-alueiden palvelutarjonnan vahvistuminen voi vähentää henkilöautoliikennettä, sillä keskusta-alueilla asioidaan muita alueita yleisemmin kävellen ja pyöräillen. Lisäksi lakimuutoksen myötä velvoite ottaa huomioon kaupan laatu sijoitettaessa vähittäiskaupan suuryksikkö muualle kuin keskusta-alueelle on korvattu kaupan palvelujen saavutettavuudella. Palvelujen saavutettavuuden korostaminen kaupan laadun sijaan voi tukea kaupallisten palvelujen saavutettavuutta eri kulkumuodoilla.

7.3.2 Vaikutukset rakennettuun ympäristöön

Rakennetun ympäristön määrän lisääntyminen on Kainuussa suhteellisen hidasta. Mahdollisia merkittäviä uuden rakentamisen kohteita Kainuussa ovat lähinnä liikenneyhteyksien kehittämisen toimenpiteet, taajamatoimintojen kehittämistoimenpiteet erityisesti matkailullisesti tärkeillä alueilla, kaivos- ja biotaloushankkeiden toteutuminen sekä ohjeellisten pääsähkölinausten toteuttaminen. Maakuntakaavalla pyritään myös säilyttämään maisemallisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennetun ympäristön kohteita ja kokonaisuuksia, jotka on ajantasaistettu uusimpien inventointien ja selvitysten mukaisesti.

Maakuntakaava pyrkii ohjaamaan taajamien uudisrakentamista niin, että taajamien viihtyisyys, toimivuus ja liikenneturvallisuus paranevat. Taajamissa haasteen Kainuun kunnille asettaa rakennuskannan käyttö. Mikäli väestö vähentyy kunnista asetetuista tavoitteista huolimatta, uhkaa taajamia rakennuskannan vajaakäyttö ja rappeutuminen. Väestöä menettävien tai vajaasti rakennettujen taajamien toimivuutta voidaan edistää täydennysrakentamisella, muuttamalla tonttitarjontaa kysyntää vastaavaksi ja etsimällä tyhjentäville rakennuksille uusia käyttötarkoituksia. Tulevaisuudessa yhä keskeisemmälle sijalle nousee kylien ja taajamien läheisillä haja-asutusalueilla

vapaa-ajan asuminen ja sen vaatimat kakkosasunnot sekä kesämökkien muuntaminen ympärivuotiseen käyttöön. Loma-asutuksen sijoittamisella ensisijaisesti olemassa olevien rakenteiden yhteyteen sekä loma-asuntojen muuttamisella pysyviksi asunnoiksi tuetaan maaseudun taajama- ja kyläverkostoa.

Voimassa olevien säädösten mukaan tiesuunnitelman tulee perustua maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen oikeusvaikutteiseen kaavaan, jossa maantien sijainti ja suhde muuhun alueiden käyttöön on selvitetty. Maakuntakaavassa käsiteltävät tieliikenteen tieluokka- ja tienumerointimuutokset koskevat olemassa olevia yhteyksiä, joiden sijainti ei muutu. Liikennettä koskevat kaavamuutokset lisäävät muun alueiden käytön toimintaedellytyksiä esimerkiksi elinkeinoelämälle (esim. metsätalous) tärkeiden kuljetusten toimivuutta Kainuussa. Hankkeiden toteuttaminen vaatii tarkempia suunnitelmia, joiden yhteydessä tehdään erilliset vaikutusten arvioinnit.

Maakuntakaavassa on esitetty tieliikenteen yhteystarve välille Kajaani - Toukansaari - Petäjälahti (valtatie 22). Valtatien 22 kehittämistarpeita, on arvioitu v. 2011 valmistuneessa Pohjois-Pohjanmaan ELY -keskuksen laatimassa esiselvityksessä. Uusi tieyhteys avaisi uusia mahdollisuuksia liikenteellisesti vaikeasti saavutettavissa olevan Oulujärven matkailulliselle kehittämiselle. Tieyhteyden toteuttamiseen liittyy epävarmuutta liikennetaloudellisen kannattavuuden perusteella. Uuden tieyhteyden toteuttamisen kannalta tärkeä tekijä liikennetaloudellisen kannattavuuden ohella tulevat olemaan sen mahdolliset positiiviset vaikutukset seudun aluetalouteen ja elinkeinoelämän kehittymiseen suhteessa hankkeesta koituviin ympäristömuutoksiin. Tien aluetaloudellisia ja ympäristövaikutuksia koskevat vaikutusselvitykset tulee saattaa ajan tasalle viimeistään tien yleissuunnitelman tarkistamisen yhteydessä.

Maakuntakaavassa huomioidut kaivostoiminnan ja biotalouden hankkeet aiheuttavat toteutuessaan merkittävää rakentamista Kainuussa. Kaivos- ja biotalous Hankkeiden liikenteeseen on tarkasteltu kappaleessa 7.3.5. Vaikutukset liikenteen ja teknisen huollon järjestämiseen.

Maakuntakaavassa on osoitettu sekä olemassa olevia että suunniteltuja sähkölinjoja. Uusien linjojen toteutuessa sähkön toimitusvarmuus ja teollisuuden toimintaedellytykset paranevat, vaikkakin sähkölinjat aiheuttavat rajoituksia alueen muulle maankäytölle sekä törmäysriskejä linnustolle. Myös sähkölinjojen maisemahaitat ovat kiistattomat.

7.3.3 Vaikutukset luontoon ja Natura 2000-verkostoon

Maakuntatasolla luonnonarvojen vaalimisen tarpeet liittyvät maakunnallisten ja seudullisten luonnonarvojen tunnistamiseen ja osoittamiseen sekä rakentamisen ja muun maankäytön ohjaamiseen siten, että nämä ja valtakunnan tasolla todetut luonnonarvot voidaan turvata.

Kainuun maakuntakaavan suojelualuevaraukset pitävät yllä luonnon monimuotoisuutta ja maisemiarvoja. Maakuntakaavassa esitetään mm. Kainuussa sijaitseva uusi Hossan kansallispuistoalue, valtakunnallisten suojeluohjelmien ja soidensuojelun alueita sekä suojellut yksityismaiden luonnonsuojelualueet. Maakuntakaavassa luonnon monimuotoisuuden arvojen säilymistä edistää myös se, että maakuntakaavaan merkitään erityisellä luo -merkinnällä suojelualueiden ulkopuolella olevat merkittävimmät uhanalaisten kasvien esiintymisalueet. Erilaisten maakuntakaavassa käsiteltävien maankäyttömuotojen suunnittelussa (esim. turvetuotanto) on hyödynnetty uhanalaisten lajien havaintotietoja ja ohjattu mahdollinen luontoarvoja heikentävä toiminta esiintymien ulkopuolelle.

Liikennemäärien kasvaminen on yksi ympäristöä kuormittava tekijä. Lisääntyvät liikennemäärät esim. liikenteen yhteistyökäytävällä (Niika ja Vt5) lisäävät päästöjä ja ilmansaasteiden määrää. Toisaalta liikennemäärien kasvu ei ole niin merkittävää, että erityisiin haittojen ehkäisytoimenpiteisiin tulisi ryhtyä.

Maakuntakaavassa on esitetty tieliikenteen yhteystarve välille Kajaani - Toukansaari - Petäjälahti (valtatie 22). Uuden tieyhteyden alustavat ympäristövaikutusten arvioinnit perustuvat asiantuntija-arviointeihin sekä vuonna 1985 julkaistuihin raportteihin, joissa on tarkasteltu rakennettavan tieyhteyden vaikutuksia mm. Oulujärven veden virtauksiin, veden laatuun, kalatalouteen ja ympäristöön sekä aluetalouteen ja aluerakenteeseen. Maakuntakaavamääräyksellä pyritään varmistamaan pohjavesialueiden ja pintavesien laadun säilyminen. Tien aluetaloudellisia ja ympäristövaikutuksia koskevat vaikutusselvitykset tulee saattaa ajan tasalle viimeistään tien yleissuunnitelman tarkistamisen yhteydessä.

Maakuntakaavassa on osoitettu virkistysalueita, siviilien käytössä olevia ampumaratoja, maakunnallisesti merkittävä ulkoilureitistö sekä moottorikelkkailun runkoreitistö. Virkistysalueet edistävät ekologisten yhteyksien säilymistä ja muodostumista rakennetuilla alueilla. Matkailupalvelujen rakentaminen virkistysalueilla aiheuttaa negatiivisia vaikutuksia luonnonympäristöön ja kuluttaa luonnonvaroja. Myös ulkoilureitit rakentuessaan kuluttavat luontoa, mutta ne myös ohjaavat virkistyskäytön tietyille, kulutusta hyvin kestäville alueille. Moottorikelkkailu puolestaan aiheuttaa ympäristöhaittoja, joista merkittävin on melu. Melu muodostaa haittatekijän reitistöjen läheisyydessä sijaitsevalle asutukselle. Moottorikelkkailun yhteystarpeiden osoittamisen positiiviset vaikutukset kohdistuvat lähinnä vapaa-ajan viettoon ja matkailuelinkeinoihin. Ampumaratojen käyttöön voi liittyä vaikutuksia mm. maaperään ja pohjavedenlaatuun, jotka tulee huomioida alueiden tarkemmassa suunnittelussa.

Suojelualueet ovat vahvuus matkailun edistämisessä. Jatkossa kiinnostuksen arvokkaiden luontokohteiden ja luonnonsuojelualueiden virkistys- ja matkailukäyttöön odotetaan lisääntyvän voimakkaasti.

Maakuntakaavassa on osoitettu uusia merkintöjä ja määräyksiä koskien mm. kalliokiviainesten ottoa, kaivostoimintaa sekä biotaloutta. Toiminta voi muuttaa merkittävästi luonnonympäristöä ja maisemaa. Maakuntakaavassa osoitetuilla merkinnöillä ja määräyksillä pyritään turvaamaan merkittävien ympäristöarvojen säilyminen. Merkinnät on sijoitettu maakuntakaavassa osoitettujen luonnonmonimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeiden alueiden ulkopuolelle. Kajaanin Jormuan kaivostoimintaan tarkoitettu alue sijaitsee luonnonmonimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeän kohteen läheisyydessä, mikä on tarpeen ottaa huomioon alueen suunnittelussa.

Suuret kaivostoiminnan ja biotalouden hankkeet edellyttävät erillisen ympäristövaikutusten arvioinnin (YVA-prosessi). KaiCell Fibers ympäristövaikutusten arviointi on kaavan laatimisen aikana käynnissä. Sotkamo Silverin materiaalitehokkaan esirikastuksen käyttöönotto hopeakaivoksella - ympäristövaikutusten arviointiselostuksen (2018) mukaan hankkeen vaikutukset luontoon jäävät merkittävydeltään kokonaisuutena vähäiseksi. Kajaanin ja Sotkamon alueella sijaitsevan Terrafame Oy:n kaivoksen laajennuksen kaivospiirihakemuksen mukaisella alueen erityisominaisuutta ilmaisevalla osa-aluemerkinnällä osoitetuille alueille laaditaan elinkeinotoimijan puolesta tarkempia luontoselvityksiä.

Kainuun maakuntakaavassa turvetuotanto on sallittu maa- ja metsätalousvaltaisilla alueilla, mikäli tuotannon lupaehdot täyttyvät. Turvetuotantoa ohjataan maakuntakaavan yleismääräyksellä sekä turvetuotantoaluevaraus merkinnöillä määräyksineen (EO) sekä turvetuotantoon soveltuvien alueiden osa-aluemerkinnällä määräyksineen (tu-1 ja tu-2). Suurimmat turpeen ympäristöhaitat ovat kaasupäästöt, polttoaineen tuotannon vesistövaikutukset ja energiantuotannon ilmansaasteet. Turpeenotto on luonnonympäristöä voimakkaasti muuttava, joskin ajallisesti ohimenevä tekijä. Tuotannon loputtua alue voi suopohjan ominaisuuksista riippuen soveltua esim. metsitettäväksi, bioenergian tuotantoon, maatalouskäyttöön, uudelleen soistettavaksi tai lintujärveksi. Jälkikäytön tavasta päättää maanomistaja.

Maakuntakaavassa käsiteltävien uusien turvetuotantoon soveltuvien alueiden valinnassa on otettu huomioon mm. soidensuojelun täydennysohjelmatyön yhteydessä kartoitetut luonnonsuojelun kannalta arvokkaat suot, luonnontilaisuusluokitus sekä erilaiset luonnonsuojelualueet kuten Natura 2000-veroston alueet. Alueita osoitetaan luonnontilaisuusluokkiin 0-1 kuuluville soille, joiden vesitalous on muuttunut ja kasvillisuusmuutokset ovat selkeitä tai edenneet pitkälle. Luonnontilaisuusluokkaan 2 kuuluvalla viidelle turvetuotantoon soveltuvalla alueella on annettu merkintä ja määräys, joka turvaa alueen mahdollisia luonnonarvoja. Suoalueilta, joilla on olemassa ajantasainen havainto uhanalaisesta lajista (v.2017), ei osoiteta tuotantoa. Turve on Suomessa määritelty hitaasti uusiutuvaksi biomassapolttoaineeksi.

Maakuntakaavassa käsiteltävien turvetuotantoalueiden määrittelyn lähtökohtana on, että nykyisissä käyttökohteissa turpeen käyttö säilyy samalla tasolla. Kaavoitusvaran ja korjuuvaran huomioon ottaen turvetuotanto varauksista arvioidaan tällöin toteutuvan 38%. Enimmillään toteuma maakuntakaavan

varauksesta on noin 51 %, joka edellyttää nykyisin käytettävän raskaan polttoöljyn korvaamista osittain turpeella ja uusien kaavailtujen turvelämpölaitosten rakentamista. Pääosin luontoon kohdistuvat vaikutukset voidaan arvioida säilyvän ennallaan, koska varaukset on kohdistettu vesitaloudeltaan muuttuneille suoalueille. Kaavavaraukset on lähtökohtaisesti suunniteltu korvaamaan turvetuotannosta poistuvia alueita ja tuotantomäärän kasvu on arvioitu maltilliseksi.

Turvetuotantoalueiden sijaintia on tarkasteltu valuma-alueittain. Tarkastelusta nähdään, että eräitä tuotantokeskittymiä lukuun ottamatta turvetuotantoon osoitetut alueet sijoittuvat suhteellisen tasaisesti eri valuma-alueille. Suurimpia tuotantokeskittymiä ovat Kajaanissa Sonkajärven reitin ja Laakajärven vesistön valuma-alueet sekä Vuolijoella Vuolijoen valuma-alue. Turvetuotantoa käynnistettäessä tulisi etenkin tuotantokeskittymien alueilla porrastaa tuotannon käynnistämistä siten, että valuma-alueeseen kohdistuvat vesistövaikutukset eivät heikennä vesistöjen veden laatua. Kaavamääräyksellä pyritään turvaamaan laskuvesistöjensä ekologista tilaa. Kainuun vesistöjen ekologinen tila suhteessa maakuntakaavassa käsiteltävään turvetuotantoon on esitetty liitekartalla 16.

Suojelun tarpeiden ja muun maankäytön tarpeiden yhdistäminen vaatii erityistä yhteensovittamista. Suojelualuemerkinä rajoittaa muuta maankäyttöä ja suojelualueiden maankäyttö tuleekin suunnitella niin, ettei sillä vaaranneta alueen suojelun tarkoitusta ja suojeluarvoja. Mikäli alueelle halutaan rakentaa, tulee rakennuslupahakemuksesta pyytää MRL 133 §:n mukaisesti elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausunto.

Maakuntakaavan vähittäiskaupan suuryksiköitä koskevan sääntelyn keventämisen ympäristövaikutukset kohdistuvat yhdyskuntarakenteen ja liikenteen muutosten kautta energiankulutukseen ja ilmastoon. Keskusta-alueiden palvelutarjonnan vahvistuminen vähentää henkilöautoliikennettä, sillä keskusta-alueilla asioidaan muita alueita yleisemmin kävellen ja pyöräillen. Toisaalta vähittäiskauppa koskevan maakuntakaavan ohjauksen keventämisen riskinä voi olla yhdyskuntarakenteen hajautuminen ja asiointiliikenteen lisääntyminen, mutta Kainuun kaupan toimintaympäristön vähäisten kasvupaineiden takia riski ei ole merkittävä.

Vaikutukset Natura 2000-verkoston

Kainuun maakuntakaavassa 2030 on osoitettu maankäyttöluokkia, joiden ympäristössä sijaitsee kaiken kaikkiaan xx kpl (*tarkentuu arviointityön edetessä*). Natura 2000 -verkostoon kuuluvaa aluetta. Maakuntakaava on luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen suunnitelma, jolloin maakuntakaavaa hyväksyttäessä ja vahvistettaessa on pidettävä silmällä, ettei kaavan toteuttaminen merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon.

Natura 2000 -verkoston alueisiin kohdistuvia vaikutuksia on käsitelty maakuntakaavan edellyttämällä yleispiirteisellä tarkastelutasolla. Kainuun maakuntakaavan 2030 vaikutusten arviointi Natura 2000-

verkoston alueisiin on toteutettu Kainuun liiton sisäisenä valmistelutyönä. Arviointi suoritettiin pääosin paikkatietotarkasteluna ja tukeutuen olemassa oleviin ympäristöhallinnon tietoaisteihin: Ympäristöhallinnon Internet -sivut sekä Kainuun NATURA 2000 -verkoston hoidon ja käytön yleissuunnitelma. Maankäyttöhankkeiden yhteydessä on tehty tarkempia, aluekohtaisia ympäristövaikutusten arviointeja, joita on hyödynnetty myös maakuntakaavan laatimisessa.

Kainuun maakuntakaavalla 2030 ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia Kainuun Natura 2000 -verkoston alueisiin. Kainuun maakuntakaavan 2030 vaikutuksia Natura 2000 -verkoston alueisiin on käsitelty erillisessä raportissa.

Liite 2: Kainuun liitto, (2018). Kainuun maakuntakaava 2030. Vaikutukset Natura 2000-verkoston.

7.3.4 Vaikutukset maisemaan

Maakuntakaavalla pyritään edistämään maisema- ja kulttuuriympäristöjen säilymistä sekä myös lisäämään niiden merkitystä. Maakuntakaavassa on osoitettu uutena 20 maakunnallisesti merkittävää maisemakokonaisuutta eri puolille Kainuuta. Maakuntakaavassa esitetään tarkistuksia myös valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittäviin kulttuurihistoriallisiin kohteisiin ja perinnemaisemakohteisiin. Maisema- ja kulttuuriympäristöt lisäävät elinkeinomahdollisuuksia mm. matkailun osalta ja vahvistavat kainuulaista identiteettiä ja maakuntakuvaa. Maisema- ja kulttuurikohteiden olemassaolo ja vaaliminen vaikuttaa myös asuinympäristön laatuun edistämällä ajallisen kerroksellisuuden syntymistä. Toisaalta maisema- ja kulttuurikohteiden esille nostaminen voi asettaa reunaehjoja esimerkiksi biotaloudelle ja uudelle rakentamiselle.

Maakunnan maa- ja metsätalousvaltaisesta luonteesta johtuen hakkuut voivat vaikuttaa maisemaan sekä kielteisesti että myönteisesti. Hakkuut voivat avartaa maisemaa ja avata näkyville uusia kaukomaisemia. Toisaalta maisemalle aiheutuvia haittoja pyritään minimoimaan maakuntakaavassa osoitetuilla matkailun vetovoima-alueilla sekä luontomatkailualueilla. Matkailualueilla tulee metsän käsittelyssä ottaa huomioon matkailuelinkeino, maisema- ja kulttuuriympäristötekijät.

Suojelualueet, luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeät alueet, luontomatkailun kehittämisalueet ja -kohteet sekä virkistyksen ja retkeilyn aluevaraukset turvaavat Kainuun luonnonmaiseman säilymistä.

Maisemaan vaikuttaa olennaisesti uusi rakentaminen. Mahdollisia merkittäviä uuden rakentamisen kohteita Kainuussa ovat lähinnä liikenneyhteyksien kehittämisen toimenpiteet, taajamatoimintojen kehittämistoimenpiteet erityisesti matkailullisesti tärkeillä alueilla, kaivos- ja biotaloushankkeiden toteutuminen sekä ohjeellisten pääsähkolinjausten toteuttaminen.

Maakuntakaavassa on esitetty tieliikenteen yhteystarve välille Kajaani - Toukansaari - Petäjälahti (valtatie 22). Maakuntakaavamääräyksellä pyritään varmistamaan Oulujärven maisema-arvojen huomioiminen tarkemmassa suunnittelussa. Tien ympäristövaikutuksia koskevat vaikutusselvitykset tulee saattaa ajan tasalle viimeistään tien yleissuunnitelman tarkistamisen yhteydessä.

Turpeenotto on luonnonympäristöä voimakkaasti muuttava, joskin ajallisesti ohimenevä tekijä. Maakuntakaavassa käsiteltäviltä turvetuotantoon soveltuvilta turvetuotantoalueilta ei ole inventoitu muinaisjäännöksiä. Alueita ei ole sijoitettu tunnettujen kulttuuriympäristön tai maiseman kannalta arvokkaiden kohteiden tai alueiden läheisyyteen. Turvetuotantoalueita toteutettaessa on tarpeen olla yhteydessä museoviranomaiseen sen selvittämiseksi, tarvitaanko alueella arkeologista selvitystä.

7.3.5 Vaikutukset liikenteen ja teknisen huollon järjestämiseen

Tiehallinnon laatiman Valtakunnallinen tieliikenne-ennuste 2030-asiakirjan mukaan tieliikenteen kokonaissuorite kasvaa ajanjaksolla 2012–2030 koko maassa 23 %. Kainuussa kasvun on arvioitu jäävän pienemmäksi. Kasvua hidastaa mm. vähenevä väestö. Tieyhteyksien merkitys harvaan asuttujen alueiden kehittämisessä on tärkeää, koska ne ovat yleensä ainoita liikenneyhteyksiä. Tulevaisuudessa elinkeinot, kuten matkailu ja muut palveluelinkeinot sekä biotalous ja kaivostoiminta edellyttävät hyviä tieyhteyksiä.

Maakuntakaavassa osoitetaan muutoksia nykyiseen tienumerointiin ja tieluokkiin. Mikäli tieluokkakorotuksen myötä ryhdytään tiestöä parantaviin toimenpiteisiin, ne tulisivat parantamaan liikenneturvallisuutta, parantamaan matkailukohteiden saavutettavuutta sekä muodostamaan toimivia liikenneyhteyksiä mm. tulevaisuudessa lisääntyvän rajaliikenteen tarpeisiin. Toisaalta tieluokkakorotuksilla voi olla myös negatiivisia vaikutuksia, mikäli tien kunto ei vastaa tieluokkaa. Tällöin onnettomuusriski voi kasvaa. Myös liittymien saaminen ylempiasteiseen tiehen on hankalampaa.

Maakuntakaavassa on esitetty tieliikenteen yhteystarve välille Kajaani - Toukansaari - Petäjälahti (valtatie 22). Uusi tieyhteys lyhentäisi Oulun ja Kajaanin välisiä matkoja Kajaanin keskustasta mitattuna noin 25 km. Tieyhteyden mahdollisesti toteutuessa liikenteen kasvupaineet vähenisivät mm. valtatiellä 5 välillä Kajaani – Kontiomäki ja valtatiellä 22 välillä Kontiomäki – Petäjälahti. Vuonna 2003 laaditun liikennetaloudellisen selvityksen mukaan matka- ja aikakustannusten ohella merkittävää säästöä tulee onnettomuuskustannuksissa.

Kaivostoiminta sekä biotalous aiheuttavat alueelle liikenteen kasvua. Liikenneturvallisuuden kannalta on rautateitse kuljettaminen maanteitse tapahtuvaa kuljettamista turvallisempaa. Sotkamo Silverin materiaalitehokkaan esirikastuksen käyttöön hopeakaivoksella ympäristövaikutusten arvioinnin (2018) mukaan kaivoksen johdosta liikennemäärän kasvu on merkittävä. Liikennemäärien kasvaessa tulee ottaa huomioon teiden kunto liikenneturvallisuuden varmistamiseksi.

Kainuun maakuntakaavassa käsiteltävien turvetuotannon merkintöjen määräysten vaikutuksesta liikennemäärät arvioidaan kasvavan lievästi, koska varaukset on lähtökohtaisesti suunniteltu korvaamaan turvetuotannosta poistuvia alueita ja tuotantomäärän kasvu on arvioitu maltilliseksi. Kuljetusten toimivuuden turvaamiseksi tieverkon kunnossapitoon on panostettava nykyistä enemmän.

Maakuntakaavassa osoitettavat rataliikenteen merkinnät ja määräykset mahdollistavat omalta osaltaan liikenneturvallisuuden parantamista ja joukkoliikenteen peruspalvelutason turvaamista.

Olemassa oleviin rakenteisiin tukeutumisen suosituksilla pyritään parantamaan joukkoliikenteen ja tietoliikenteen toimintamahdollisuuksia. Yhdyskuntarakenteen hajautuminen on mahdollista. Hajautunut yhdyskuntarakenne lisää autoliikenteen kysyntää sekä teiden ja katujen tarvetta ja heikentää samalla jalankulun ja pyöräilyn sekä joukkoliikenteen toimintaedellytyksiä. Toisaalta hyväkuntoinen tiestö on ehdoton edellytys elinkeinojen toiminnalle Kainuussa (esim. matkailu, maa- ja metsätalous sekä kaivosteollisuus), mikä vaikuttaa teiden tarpeeseen merkittävästi. Taajamissa suositaan kevyen liikenteen ratkaisuja, jolloin liikenneturvallisuus lisääntyy.

7.3.6 Vaikutukset talouteen

Maakuntakaavan alue- ja yhdyskuntarakennetta koskevat ratkaisut tähtäävät elinkeinojen toimintaedellytysten kehittymiseen ja aluetalouden kasvuun.

Kehittämisperiaatemerkinnöillä pyritään tukemaan maakunnan taloudellista kehittymistä. Uudet Niika ja Vt5 -käytäviä kehitetään kansainvälisinä liikennekäytävinä, jälkimmäistä myös matkailukäytävänä. Voidaan olettaa, että liikenteen lisääntyminen vilkastuttaa myös alueen elinkeinoelämää, joskin liikenteen päästöjen lisääntyessä.

Kainuun maakuntakaavassa ”valkoinen” alue on osoitettu vihreällä värillä maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi. Tällä pyritään korostamaan maakunnan maa- ja metsätalousvaltaista luonnetta. Maakuntakaavalla pyritään luomaan hyvät mahdollisuudet maakunnan maa- ja metsätalouden elinkeinojen kehittymiselle. Maa- ja metsätaloukseen tarkoitettuja alueita voidaan käyttää myös muihin tarkoituksiin, kuten elinkeinotoimintaan, turvetuotantoon, maa- ja kiviainesten ottoon, haja-asutusluonteiseen pysyvään ja loma-asumiseen sekä jokamiehen oikeuden rajoissa ulkoiluun ja retkeilyyn. Kainuun maakuntakaavassa 2030 on osoitettu uusia varauksia (mm. soiden käyttö, biotalous, kaivostoiminta), jotka sijoittuvat maakuntakaavassa 2020 osoitetulle maa- ja metsätalousvaltaiselle alueelle. Muutosten vaikutukset voidaan arvioida sekä myönteisiksi että kielteisiksi maa- ja metsätalouden näkökulmasta. Mahdollisesti toteutuva uusi biojalostamo parantaa metsätalouden toimintaedellytyksiä mutta toisaalta esimerkiksi kaivosteollisuuteen varattu ala kaventaa metsätaloudelle tarkoitettua aluetta.

Maakuntakaavalla pyritään luomaan hyvät mahdollisuudet myös matkailuelinkeinolle.

Maakuntakaavassa on osoitettu uutena maankäyttöluokkana mm. matkailun kannalta merkittäviä luonnonrauha-alueita sekä sotahistoriallisia kohteita, joita on mahdollista hyödyntää matkailun kehittämisessä. Osalla alueilla on jo rakennettu matkailua palvelevia rakenteita. Matkailun lisääntyminen tarjoaa uusia elinkeinomahdollisuuksia ja osaltaan edistää Kainuun maaseudun asuttuna pysymistä.

Maakuntakaavassa on esitetty tieliikenteen yhteistarve välille Kajaani - Toukansaari - Petäjälahti (valtatie 22). Uusi tieyhteys lyhentäisi Oulun ja Kajaanin välisiä matkoja Kajaanin keskustasta mitattuna noin 25 km. Vuonna 2003 laaditun liikennetaloudellisen selvityksen mukaan matka- ja aikakustannusten ohella merkittävää säästöä tulee onnettomuuskustannuksissa. Uusi tieyhteys avaisi uusia mahdollisuuksia liikenteellisesti vaikeasti saavutettavissa olevan Oulujärven matkailulliselle kehittämiselle. Tieyhteyden toteuttamiseen liittyy epävarmuutta liikennetaloudellisen kannattavuuden perusteella. Uuden tieyhteyden toteuttamisen kannalta tärkeä tekijä liikennetaloudellisen kannattavuuden ohella tulevat olemaan sen mahdolliset positiiviset vaikutukset seudun aluetalouteen ja elinkeinoelämän kehittymiseen suhteessa hankkeesta koituviin ympäristömuutoksiin. Tien aluetaloudellisia ja ympäristövaikutuksia koskevat vaikutusselvitykset tulee saattaa ajan tasalle viimeistään tien yleissuunnitelman tarkistamisen yhteydessä.

Kainuun maakuntakaavassa turvetuotanto on sallittu maa- ja metsätalousvaltaisilla alueilla, mikäli tuotannon lupaehdot täyttyvät. Turvetuotantoa ohjataan maakuntakaavan yleismääräyksellä sekä turvetuotantoaluevaraus merkinnöillä määräyksineen (EO) sekä turvetuotantoon soveltuvien alueiden osa-aluemerkinnällä määräyksineen (tu-1 ja tu-2). Kotimaisena polttoaineena turpeella on huomattava aluepoliittinen, työllistävä ja energiahuollon varmuutta lisäävä vaikutus.

Mahdollisesti avattavilla kaivoksilla ja biojalostamoilla tulisi olemaan tärkeä työllisyysvaikutus. Aluekehityssäätöön ja Helsingin yliopiston Ruralia-Instituutin (2014) tekemän arvioinnin mukaan Kainuun biotalouden työllisyysvaikutus voisi kasvaa 11 prosenttiyksikön verran v.2014 tasoon nähden. Suurin työllisyysvaikutuksen kasvu tulisi merkittävän biojalostamon kautta. Arvion mukaan Kaicell Fibersin biojalostamohankkeen työllisyysvaikutus olisi noin 200 vakituista henkilöä ja lisäksi muita puunhankintaketjuun liittyviä työpaikkoja.

Olemassa oleviin rakenteisiin tukeutumisen suosituksilla pyritään toimivaan yhdyskuntatalouteen. Olemassa olevan infrastruktuurin hyödyntämisellä liikennetarve vähenee, jolloin yhdyskuntataloudelliset kustannukset välillisesti vähenevät.

Virkistysalueiden ja ulkoilureittien perustamisesta ja ylläpidosta syntyy kustannuksia niitä toteuttaville tahoille. Virkistysalueiden toteutuksesta ja ylläpidosta syntyvistä kustannuksista vastaa valtion mailla Metsähallitus, kunnan/kaupungin tai yksityisen omistuksessa olevilla mailla kunta/kaupunki.

Ulkoilureittien osalta valtion maille perustettavien reitistöjen toteuttamisesta vastaa Metsähallitus, muussa tapauksessa kunta tai kaupunki.

Vähittäiskaupan suuryksiköitä koskevan sääntelyn keventäminen maakuntakaavassa voi lisätä kaupan toimialan kilpailun edellytyksiä ja kaupan toimijoiden edellytyksiä kehittää palvelujaan. Muutoksen voidaan arvioida lisäävän toimeliaisuutta kaupan toimialalla ja tukevan elinvoiman vahvistumista.

7.3.7 Vaikutukset terveyteen, sosiaalisiin oloihin ja kulttuuriin

Kainuussa asukkaiden terveyteen vaikuttavia meluhaittoja voivat aiheuttaa lähinnä tieliikenne ja lentoliikenne. Liikenteen aiheuttamat meluhaitat ovat pieniä ja paikallisia liikennemäärien vähäisyydestä johtuen. Liikenteen aiheuttamia meluhaittoja voi syntyä paikallisesti esim. Kajaanin ohitustien läheisyydessä sijaitseville yksittäisille talouksille.

Maakuntakaavassa osoitetun Kajaanin lentokentän melualueen käyttöä rajoitetaan melulle herkkien toimintojen osalta, joten nykytilanne ei oleellisesti muutu.

Maakuntakaavassa on osoitettu ehdollinen rakentamisrajoitus esim. virkistys- ja suojelualueille. Rakentamisrajoituksen mukaan alueille kohdistuvilla rakennushankkeilla ei saa vaikeuttaa maakuntakaavan toteutumista. Rakentamisrajoitus on annettu suunnitellun maankäytön toteuttamisen turvaamiseksi. Ehdollisella rakentamisrajoituksella turvataan myös rakennusluvan hakijan oikeus rakentamiseen tai korvaukseen, sillä edellä mainitulle alueille haettu rakennuslupa on myönnettävä, mikäli luvan epäämisestä aiheutuisi hakijalle huomattavaa haittaa ja ellei ko. alueen toteuttajataho lunasta aluetta tai suorita haitasta kohtuullista korvausta. Ehdollinen rakentamisrajoitus koetaan yleensä kielteisenä asiana huolimatta sen oikeuksia turvaavasta tarkoituksesta, joten sillä voi olla kielteisiä vaikutuksia maanomistajille. Maakuntakaavallinen rakentamisrajoitus ei ole voimassa, mikäli alueella on voimassa oikeusvaikutteinen yleiskaava tai asemakaava (ml. ranta-asemakaava).

Maakuntakaavan aluerakennemalli korostaa maakunnan tasapainoista kehittymistä ja palvelujen saatavuutta koko maakunnan alueella. Kainuussa asukkaiden viihtyvyyttä lisää se, että palvelut ovat helposti saavutettavissa. Asukkaiden viihtyvyyttä lisäävät myöskin laajat virkistys- ja ulkoilumahdollisuudet. Maakuntakaavassa osoitetaan virkistysalueita myös taajamien yhteyteen, joten ne ovat helposti saavutettavissa. Viihtyvyyteen vaikuttavat myös maakunnassa sijaitsevat maisema- ja kulttuuriympäristöalueet sekä perinnemaisema-alueet. Hoidettujen alueiden myötä kainuulainen identiteetti vahvistuu, ja ne osaltaan säilyttävät kainuulaisia erityispiirteitä ja vahvuuksia sekä tukevat omaleimaisuutta.

Elinkeinojen toimintaedellytyksiä parantavat maakuntakaavamerkinnot (esim. kaivostoiminta, biotalous) voivat edesauttaa asukkaiden työllisyysmahdollisuuksia ja vaikuttaa aluetalouteen myönteisesti.

Turvetuotannon kaavavarauksilla varmistetaan paikallisten polttoaineiden saatavuus olemassa olevissa ja uusissa käyttökohteissa. Kotimaisena polttoaineena turpeella on huomattava aluepoliittinen, työllistävä ja energiahuollon varmuutta lisäävä vaikutus. Turvetuotannon mahdolliset kielteiset vaikutukset ihmisiin liittyvät pöly- ja meluhaittoihin. Maakuntakaavassa käsiteltävien uusien turvetuotantoalueiden määrittelyn lähtökohtana on, että etäisyys vakituisen ja vapaa-ajan asumiseen vähintään 500 metriä kielteisten vaikutusten ehkäisemiseksi.

Muutokset maakuntakaavassa koskien vähittäiskaupan suuryksiköitä koskevan sääntelyn keventämistä voivat vaikuttaa sosiaalisiin oloihin myönteisesti tai kielteisesti. Enimmäismitoituksen poistuminen keskustatoimintojen alueilta (kohdemerkintä Kuhmo, Sotkamo, Suomussalmi) lisää edellytyksiä keskusta-alueiden palvelutarjonnan kehittymiselle. Toisaalta päivittäistavara- ja muun erikoistavarakaupan mahdollisuudet sijoittua keskusta-alueiden ulkopuolelle lisääntyvät. Mikäli keskusta-alueiden erikois- ja päivittäistavarakauppa siirtyy muualle esimerkiksi valtateiden varsille merkittävästi, keskusta-alueiden elinvoima ja kaupan palvelut saattavat myös heikentyä. Keskusta-alueiden ulkopuolisten suuryksiköiden palvelut voivat toisaalta myös monipuolistua. Pienet keskusta-alueet tulevat kaupan kehittämisen suhteen tasavertaisempaan asemaan maakuntakeskuksen Kajaanin kanssa, kun keskusta-alueiden enimmäismitoitus poistuu.

Vähittäiskaupan suuryksikön kokorajan nostamisen arvioidaan kasvattavan myymälöiden kokoa erityisesti päivittäistavarakaupassa. Lähikauppaverkko voi harventua, jos myymälöiden määrä vähenee ja myynti keskittyy suurempiin myymälöihin. Muutoksen mahdolliset haitalliset vaikutukset voivat olla merkittäviä erityisesti pienissä kunnissa, joissa muutokset voivat johtaa tarjonnan supistumiseen ja kaupan palvelujen saavutettavuuden heikkenemiseen. Lähikauppaverkon supistuminen heikentäisi erityisesti autottomien kotitalouksien ja ikääntyneiden kauppapalveluiden saavutettavuutta. Toisaalta kaupan palvelujen saavutettavuuden huomioon ottaminen sijoitettaessa kaupan palveluja keskusta-alueiden ulkopuolelle tukee eri väestöryhmien yhdenvertaisuutta, erityisesti autottomien kotitalouksien ja ikääntyneiden asemaa ja näiden arjen sujuvuutta. Muutoksilla voi olla myös työelämään kohdistuvia vaikutuksia. Kaupan työpaikkojen sijoittuminen keskusta-alueille kävellen ja pyöräillen saavutettaviin paikkoihin edistää kaupan työntekijöiden mahdollisuuksia saavuttaa nämä palvelut eri kulkumuodoilla. Lähikauppaverkkojen mahdollinen harveneminen toisaalta pidentäisi kaupan työntekijöiden työmatkoja.

7.4 Haitallisten vaikutusten lieventäminen

Maakuntakaavatyössä on pyritty estämään kaavan toteuttamisen aiheuttamien mahdollisten haitallisten ympäristövaikutusten syntyminen valitsemalla juuri kaavassa esitetyt ratkaisut sekä

kaavamääräyksillä ja muulla ohjeistuksella, jotka ohjaavat yksityiskohtaisempaa suunnittelua. Kaavamääräykset ja muu ohjeistus on laadittu kaavan suunnitteluprosessin sekä vaikutusten arviointien perusteella. Haitallisten vaikutusten lieventämistoimia on kuvattu kussakin merkintäkohtaisessa arvioinnissa siltä osin kuin lieventämistoimet on nähty tarpeellisiksi.

Maakuntakaavassa osoitettujen maankäyttöluokkien vaikutukset täsmentyvät yksityiskohtaisemman suunnittelun ja vaikutusten arviointien yhteydessä. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on tärkeää yhdistää tarvittavien lisäselvitysten laatiminen, erilaisten vaihtoehtojen vaikutusten arvioiminen sekä vuorovaikutus viranomaisten ja muiden osallisten kanssa siten, että haitallisia vaikutuksia voidaan parhaiten välttää ja lieventää. Suuret hankkeet (esim. mittavat kaivokset) edellyttävät lisäksi ympäristövaikutusten arviointimenettelyä, jota ohjataan YVA-lailla (252/2017).

7.5 Vaikutusten seuranta

Kaavan vaikutusten seurannan tarkoituksena on tuottaa tietoa kaavan toteuttamisen todellisista vaikutuksista. Seurannan avulla voidaan selvittää, kuinka kaava on ohjannut jatkosuunnittelua ja toteuttamista sekä miten haitallisten vaikutusten torjunta- tai lieventämistoimet ovat onnistuneet. Seurannan avulla saadaan tietoa kaavan ajantasaisuudesta, muutostarpeesta sekä mahdollisen uuden kaavoitusprosessin käynnistämisen tarpeellisuudesta. Maakuntakaavan tulee olla ajan tasalla, jotta sen ohjausvaikutus kuntakaavoitukseen ja viranomaistoimintaan pysyisi asianmukaisena.

Maakuntakaavaratkaisut on tehty vuorovaikutteisesti vaikutusten arviointityön kanssa. Näin on pyritty minimoimaan kaavan toteuttamisesta aiheutuvia haitallisia vaikutuksia. Maakuntakaavamääräyksin on tarvittaessa pyritty ohjaamaan yksityiskohtaisempaa suunnittelua siten, että kaavan toteuttamisesta aiheutuvat haitalliset vaikutukset olisivat mahdollisimman vähäisiä.

Maakuntakaavassa osoitettujen maankäyttöluokkien vaikutukset täsmentyvät yksityiskohtaisemman suunnittelun ja vaikutusten arviointien yhteydessä. Maakuntakaavan toteuttamisessa tulisi soveltaa eri viranomaisten välistä vuorovaikutteista suunnittelua ja lausunnotmenettelyä. Tällöin voidaan kulloinkin tapauskohtaisesti arvioida mahdollisesti maakuntakaavasta aiheutuvia haitallisia vaikutuksia, maakuntakaavan ohjausvaikutusta sekä ajantasaisuutta. Toteutumisen jälkeen kaavaratkaisujen vaikutusten seuranta tapahtuu eri vastuuviranomaisten toimesta. Keskeisiä seurantatehtäviä alueella hoitavat Kainuun kunnat ja kaupungit, alueelliset ympäristöhallinnon ja liikennehallinnon edustajat. Verkkoyhtiöt ja puolustusvoimat tekevät seurantaa tietoliikenneyhteyksiin ja tutkavalvontaan kohdistuvien vaikutusten osalta.

8 Maakuntakaavan suhde muuhun suunnitteluun

8.1 Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutuminen

(Täydentyy kaavaprosessin edetessä)

8.2 Maakuntakaavan suhde tarkistettavaan maakuntakaavaan

(Täydentyy kaavaprosessin edetessä)

8.3 Kainuu-ohjelman toteutuminen

(Täydentyy kaavaprosessin edetessä)

8.4 Muiden suunnitelmien toteutuminen

8.4.1 Valtakunnallisten alueiden kehittämisen tavoitteiden toteutuminen

(Täydentyy kaavaprosessin edetessä)

8.4.2 Ympäröivien alueiden maakuntakaavoitus

Kainuuta ympäröiviä maakuntia ovat Pohjois-Karjala, Pohjois-Pohjanmaa ja Pohjois-Savo. Ympäröivien alueiden maakuntaliittoa sekä Kainuuseen rajoittuvia kaupunkeja ja kuntia on kuultu Kainuun maakuntakaavoituksen eri vaiheissa. Maakuntakaavassa osoitetuista merkinnöistä liikenteen yhteistyökäytävä, ulkoilu- ja moottorikelkkailureitit, turvetuotanto, suojelu sekä matkailun kannalta merkittävät luonnonrauha-alueet sijoittuvat maakuntien rajalle. Yhteensovittamisenkysymyksistä on neuvoteltu ja sovittu tarpeen mukaan ympäröivien alueiden maakuntaliittojen kanssa.

8.4.3 Kuntien suunnittelu

(Täydentyy kaavaprosessin edetessä)

9 Suunnitteluvaiheet ja osallistuminen

Kainuun maakuntakaavan tarkistamisen keskeisimpiä osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyjä ovat lakisääteiset nähtävillä olot, lausunnot ja mielipiteet, viranomais- ja sidosryhmäneuvottelut sekä muut esittely- ja keskustelutilaisuudet. Osallisilla on ollut mahdollisuus vaikuttaa ja antaa palautetta koko kaavaprosessin ajan. Kaava-aineisto on ollut nähtävillä Kainuun liiton verkkosivuilla ja aineisto on päivitetty ajantasaiseksi kaavaprosessin edetessä. Kaava-aineistojen julkipanoon liittyen on kuulutettu virallisesti kaava-prosessin aikana. Lisäksi on laadittu verkko- ja mediatiedotteita. Kainuun maakuntakaavan tarkistamiseen liittyviä lehtiartikkeleita on ollut valmisteluaikana mm. Kainuun Sanomissa 28.6.2017, 18.8.2017, 7.9.2017 ja 24.1.2018, Koti-Kajaanissa 13.1.2018, Puolanka -lehdessä 2.8.2017, Sotkamo-lehdessä 22.8.2017 ja 5.9.2017, Kuhmolainen -lehdessä 22.8.2017 sekä Ylä-Kainuu -lehdessä 29.6.2017 ja 22.8.2017.

9.1 Aloitus- ja lähtökohtavaihe

Päätöksenteko

- Kaavan laatimispäätös, maakuntavaltuusto 1.6.2015
- Kaavan vireille tulosta kuuluttaminen 3.2.2016
- Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaluonnos nähtävillä 3.2.–4.3.2016
- 1. viranomaisneuvottelu 2.6.2016 (MRA 11 §)
- OAS lausunnot ja vastineet, maakuntahallitus 13.6.2016
- OAS hyväksyminen, maakuntahallitus 13.6.2016, maakuntahallitus hyväksyi tarkistukset OAS:iin 27.3.2017 ja 23.4.2018
- Lähtökohdat ja tavoitteet -raporttiluonnos nähtävillä 16.6.2016–19.8.2016
- Lähtökohdat ja tavoitteet -raporttiluonnos, lausunnot ja vastineet, maakuntahallitus 24.10.2016
- Lähtökohdat ja tavoitteet -raportin hyväksyminen, maakuntahallitus 24.10.2016

Kuntayhteistyö, vaikutusten arviointityöryhmä ja muu sidosryhmäyhteistyö

- Kuntien yhdyshenkilöiden kokous 18.5.2016
- Kainuun liiton kuntakerrokset 23.4.–4.6.2015 ja 27.4.-17.6.2016
- Kajaanin kaupunki ja Sotkamon kunta 15.4.2016
- Kajaanin seudun kunnat 18.10.2016
- Puolanka, Hyrynsalmi, Ristijärvi ja Suomussalmi 20.10.2016
- Kuhmon kaupunki 24.10.2016
- Kainuun suunnitelmien ja ohjelmien vaikutusten arviointi työryhmä 15.6.2016
- Kainuun ELY-keskus 24.2.2016, 9.3.2016, 25.8.2016, 1.9.2016 ja 22.9.2016

- Luonnonvarakeskus 28.2.2017
- Kainuun Museo 11.3.2016
- Kainuun SOTE 19.9.2016
- Kainuun kulttuuriympäristötoimikunta 18.10.2016

Lausuntojen ja muistutusten huomioon ottaminen

Maakuntakaavan laatimisprosessin osallistumis- ja arviointisuunnitelman sekä lähtökohdat ja tavoitteet -vaiheen yhteydessä osallisilta on pyydetty lausunnot ja mielipiteet. Saaduissa lausunnoissa ja palautteessa osalliset ottivat kantaa tavoitteisiin, vaikutusten arviointiin, osallistenluetteloon, tarvittaviin taustaselvityksiin sekä kaavaratkaisuun. Palautteen perusteella kaavan taustaselvityksiä täydennettiin mm. haja-asutusalueen asumisen ja kulttuuriympäristön osalta, osallistenluetteloa muokattiin, tavoitteita tarkennettiin ja vaikutusten arviointia laajennettiin.

Esitykset ja niiden huomioon ottaminen

Sotkamo Silver Oy on esittänyt lausunnossaan Kainuun maakuntakaavan tarkistamisen Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta (3.3.2016), että Taivalhopean kaivospiiri Sotkamossa merkitään maakuntakaavaan. Esityksen ja taustaselvitysten perusteella Kainuun maakuntakaavassa on osoitettu uutena kaivostoimintaan tarkoitettuna alueena aluevarausmerkinnällä EK Sotkamon Taivalhopean kaivospiirin alue.

Otamäki Mine Oy on esittänyt (3.3.2016) huomioimaan maakuntakaavan päivityksessä Otanmäen kaivoksen toimintaan liittyvien maa-alueiden tulevan käytön kaivostoiminnassa. Alueet sijaitsevat Otanmäessä vanhan kaivoksen alueella ja Otanmäen taajaman ja Vuorokkaan kaivosten välisellä alueella, sekä Humpinmäen länsipuolella. Toinen toiminta-alue tulisi olemaan Vuorokkaan kaivos ja sen lähialueet. Kolmanneksi kaivostuotannon alueeksi suunnitellaan n. 10 km Otanmäestä länteen sijaitsevaa Hautakankaan (Honkamäki) aluetta. Kainuun maakuntakaavassa on osoitettu kaivostoimintaan tarkoitettuna alueena EK sellaisia alueita, joilla on ympäristölupa, kaivoslupa ja/tai kaivospiiri. Otamäki Mine Oy:n alueet ovat selvitysvaiheessa, joten ne on jätetty maakuntakaavamerkintöjen ulkopuolelle. Mikäli Otamäki Mine Oy:n kaivoshanke etenee maakuntakaavaprosessin aikana, sen käsittely maakuntakaavoituksessa on mahdollista.

Paliskuntain yhdistys on esittänyt lausunnossaan Kainuun maakuntakaavan tarkistamisen osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta (3.3.2016) poronhoitoon liittyvien kaavamerkintöjen kehittämistä ja käyttämistä sekä poronhoidon nostamista maa- ja metsätalouskäytön rinnalle päämaankäyttömuodoksi poronhoidon kannalta erityisen tärkeillä alueilla. Kainuun maakuntakaavassa osoitetaan poronhoitoalueen raja sekä tehdään sen sijaintia koskevat tarkistukset. Poronhoidon toimintaedellytysten turvaamiseksi annetaan asiaa koskeva maakuntakaavamääräys. Lisäksi Kainuun maakuntakaavassa osoitetaan uutena maankäyttöluokkana poronhoidon kannalta tärkeät kohteet tai aidat. Kainuun liitto on osallistunut lausunnossa mainittuun TOKAT- hankkeeseen, jonka tuloksena on

saatu paikkatietoaineistoa poronhoidon kannalta erityisen tärkeistä alueista. Aineistoa on hyödynnetty mm. maakuntakaavaa koskevassa vaikutusten arvioinnissa. Poronhoidon kannalta tärkeitä alueita sekä paliskuntien rajat esitetään kaavaselostuksen liitekartalla 18.

Suomen luonnonsuojeluliitto ry on jättänyt SuoMaan suojelu- ja ennallistamialoitteen (12.10.2016) Kainuun liittoon ja Kainuun ELY-keskukseen. Suomenselän ja Maanselän suojelu- ja ennallistamisaloite käsittää Kainuun alueella yhteensä 45 metsä- ja suoaluetta, joita Suomen luonnonsuojeluliitto ry on ehdottanut suojeltaviksi, säästettäväksi tai ennallistettaviksi. Aloite on otettu huomioon soiden maankäytön suunnittelussa (mm. turvetuotantoalueet), eikä maakuntakaavassa ole osoitettu aloitteessa esitetyille alueille uutta maankäyttöä. Maakuntakaavassa osoitettavat suojelumerkinnot perustuvat valtakunnallisiin ja maakunnallisiin päätöksiin. Aloitteessa esitetyt alueet eivät sisälly valtakunnallisiin suojeluohjelmiin, eivätkä ne ole nousseet esille suojelukohteina maakunnallisissa selvityksissä, joten esitetyjä uusia suojelualueita ei osoiteta Kainuun maakuntakaavassa suojelukohteena.

9.2 Luonnosvaihe

Päätöksenteko

- Kaavaluonnoksen asettaminen nähtäville, maakuntahallitus 28.05.2018
- Kaavaluonnos nähtävillä 6.6.-6.7.2018
- Kaavaluonnoksen lausunnot ja vastineet, maakuntahallitus xx.xx.20xx

Kuntayhteistyö, vaikutusten arviointityöryhmä ja muu sidosryhmäyhteistyö

- Kuntien yhdyshenkilöiden kokous 23.11.2016 ja 31.10.2017
- Kainuun liiton kuntakierrokset 4.5.-22.6.2017
- Kajaanin kaupunki 1.11.2016
- Kainuun suunnitelmien ja ohjelmien vaikutusten arviointi työryhmä 20.3.2017, 12.2.2018, 25.5.2018
- Kainuun ELY-keskus 10.11.2016, 20.2.2017
- Puolustusvoimat 9.2.2017
- Kainuun Museo 8.11.2016, 22.2.2017 ja 14.3.2017
- Kainuun kulttuuriympäristötoimikunta 10.5.2017 ja 17.4.2018 sekä Kainuun kulttuuriympäristötyöryhmä 3.2.2017, 24.2.2017, 10.3.2017, 7.4.2017, 4.5.2017, 9.6.2017, 1.9.2017, 6.9.2017, 15.9.2017, 22.9.2017, 10.10.2017.
- Museovirasto ja Kainuun Museo 3.5.2017 ja 20.9.2017
- Metsähallitus 9.5.2017, 1.6.2017 ja 3.7.2017
- Kainuun kelkkareitti -hankepalaveri 30.1.2018

Lausuntojen ja muistutusten huomioon ottaminen

Täydentyä prosessin kuluessa.

Esitykset ja niiden huomioon ottaminen

Vuolijoen aluelautakunnalta on saapunut aloite (27.4.2017) ja siihen kuuluva karttaliite koskien maakuntakaavan ampumaratavaruksen tekemistä Vuolijoen Hautakankaan alueelle. Aloitteen perusteella ampumaradan kehittäminen liittyy Otanmäki Mine Oy:n kaivostoiminnan jälkikäyttöön louhintatoiminnan päätyttyä alueella. Maakuntakaavassa osoitetaan aluelautakunnalta saadun aloitteen perusteella erillisellä maakuntakaavamerkinnällä Vuolijoen Honkamäen alueelle ampumarata, johon liittyy selvitystarpeita.

Lentua-Seura ry ja Jonkerin kyläseura ry ovat toimittaneet yhteisen esityksen (31.1.2018) Jonkerinjärven alueen merkitsemisestä Kainuun maakuntakaavaan luonnonrauha-alueeksi. Kainuun hiljaisia alueita sekä luonnonrauha-alueita on arvioitu ”Ekologiset yhteydet, luontomatkailu ja hiljaiset alueet Kainuun aluekehityksessä ja maakuntakaavoituksessa” -selvityksen yhteydessä. Kainuussa todettiin olevan potentiaalisia luonnonrauha-alueita yhteensä noin 33% maakunnan pinta-alasta. Vesistöalueiden osalta analysointi edellyttää tapauskohtaisia selvityksiä, joten vesistöalueille ei selvityksessä osoitettu potentiaalisia luonnonrauha-alueita. Potentiaaliset luonnonrauha-alueet esitetään kaavaselostuksen liitekartalla (Liitekartta 19). Maakuntakaavassa osoitetaan matkailun kannalta maakunnallisesti merkittävänä luonnonrauha-alueina luontomatkailun kannalta tärkeille suojelualueille sijoituvia kohteita. Alueille jo toteutunut suojelustatus turvaa kohteiden säilymistä luonnonrauha-alueina. Muita potentiaalisia luonnonrauha-alueita on mahdollista kehittää eri maankäyttötarpeet huomioiden paikallisesti merkittävänä luonnonrauhakohteina.

Suomussalmen urheiluamput ry on esittänyt kannanotossaan (16.7.2017), että Haverisen ampumaratoja (25m, 50m ja haulikkorata) ei merkitä maakuntakaavaan. Perusteluna urheiluseura on todennut muun muassa, että maakuntakaavamerkintä edellyttäisi ympäristölupaa, joka aiheuttaisi seuralle niin merkittäviä kustannuksia esim. meluvallien ja maaperäpuhdistusten toteuttamiseen, että se tarkoittaisi urheiluseuran lopettamista. Ampumaratalain 763/2015 perusteella Kainuun liiton toimesta on laadittu Kainuun seudullisesti ja maakunnallisesti merkittävien ampumaratojen kehittämisselvitys (2017), jossa Haverisen ampumarata-alue on esitetty seudullisesti merkittäväksi ampumaradaksi mm. alueen ampumalajien kattavuuden ja kilpailutoimintamahdollisuuksien perusteella. Kehittämisselvityksessä on lisäksi esitetty ampumaradoille kehittämissuosituksia, joita on mahdollista hyödyntää, kun ampumaradan kehittämistoimenpiteet tulevat ajankohtaiseksi. Mahdollisen ympäristöluvan tarpeesta päättää Suomussalmen kunta. Maakuntakaavan luonnoksessa osoitetun ampumarata merkinnän ja suunnittelumääräyksen vaikutukset kohdistuvat yksityiskohtaisempaan kaavoitukseen ja muuhun viranomaisen harjoittamaan alueiden käyttöä koskevaan suunnitteluun ja päätöksentekoon niiden tulla ajankohtaiseksi. Vaikutukset eivät kohdistu suoraan yksityisiin maanomistajiin tai muihin tahoihin.

Suomussalmelta on saapunut (31.1.2018) yksityishenkilön allekirjoittama aloite valtakunnallisesti merkittävistä kulttuurihistoriallisista rakennuskohteista sekä Suomussalmen kirkonkylän kehittämisestä. Maakuntakaavassa osoitettavat valtakunnallisesti arvokkaat kohteet perustuvat valtioneuvoston tekemään periaatepäätökseen. Maakunnallisesti arvokkaaksi luokitellut kohteet perustuvat asiantuntijatyöryhmän tekemään selvitykseen. Aloitteessa esitty Ruukin kansakoulu kuuluu aluekokonaisuuteen, joka osoitetaan maakuntakaavassa maakunnallisesti merkittävänä kulttuurihistoriallisesti arvokkaana kohteena. Muut aloitteessa esitetyt rakennuskohteet on arvioitu paikallisesti merkittäviksi, eikä niitä osoiteta maakuntakaavassa. Aloite on annettu tiedoksi Kainuun kulttuuriympäristötoimikunnalle.

9.3 Ehdotusvaihe

Päätöksenteko

- Kaavaehdotus ja viranomaisten lausuntojen pyytäminen, maakuntahallitus xx.xx.20xx
- Viranomaisten ja yhteisöjen lausunnot kaavaehdotuksesta xx.xx.-xx.xx.20xx
- Kaavaehdotuksen asettaminen nähtäville, maakuntahallitus xx.xx.20xx
- Kaavaehdotus nähtävillä xx.xx.-xx.xx.20xx
- 2. viranomaisneuvottelu xx.xx.20xx (MRA 11 §)
- Kaavaehdotuksen lausunnot ja vastineet, maakuntahallitus keskusteli lausunnoista ja vastineista xx.xx.20xx ja hyväksyi vastineet kokouksessaan xx.xx.20xx

Kuntayhteistyö, vaikutusten arviointityöryhmä ja muu sidosryhmäyhteistyö

- Poronhoitolain 53 § mukainen neuvottelu xx.xx.20xx

Lausuntojen ja muistutusten huomioon ottaminen

Täydentyä prosessin kuluessa.

9.4 Hyväksymisvaihe

Päätöksenteko

- Kaavan hyväksyminen, maakuntahallitus xx.xx.20xx ja maakuntavaltuusto xx.xx.20xx
- Mahdollisuus valittaa kaavan hyväksymispäätöksestä hallinto-oikeuteen

10 Selvitykset

(Tarkentuu kaavaprosessin edetessä)

Maankäyttö- ja rakennuslain (MRL 9 §) mukaan kaavan tulee perustua riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Maakuntakaavan lähtökohtana ovat olleet voimassa oleva lainsäädäntö, Kainuun voimassa olevat maakuntakaavat sekä maakuntakaavan osa-alueita koskevat erillisselvitykset.

Suunnittelun lähtökohta-aineistoa:

- Ekologiset yhteydet, luontomatkailu ja hiljaiset alueet Kainuun aluekehityksessä ja maakuntakaavoituksessa, Suomen ympäristökeskus ja Kainuun liitto, 2016.
- Kainuun ilmastostrategia 2020, 2011.
- Kainuun, Keski-Pohjanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan yhteinen liikennestrategia (KAKEPOLI)
- Kainuu-ohjelma. Hyvinvoiva ja elinvoimainen Kainuu. Maakuntasuunnitelma 2035 ja maakuntaohjelma 2014–2017. Kainuun liitto 2014.
- Kainuun maakuntakaava 2020, Kainuun maakunta -kuntayhtymä 2009.
- Kainuun 1. vaihemaakuntakaava, Kainuun liitto 2015.
- Kainuun kaupan vaihemaakuntakaava, Kainuun liitto, Hyväksytty 1.12.2014
- Kainuun tuulivoimamaakuntakaava, Kainuun liitto, Hyväksytty 30.11.2015
- Kainuun maakuntakaava 2020, Seurantaraportti, Kainuun liitto 2015.
- Kainuun matkailustrategia (2016)
- Kainuun biotalousstrategia 2015–2020
- Kainuun energiaselvitys, 2014.
- Kainuun bioindikaattoriselvitys (2016)
- Kainuun matkailun maankäyttöstrategian esiselvitys, Kainuun liitto 2015.
- Kainuun matkailun aluerakenne, Kainuun liitto 2015
- Kainuun metsäohjelma 2015–2020, Suomen metsäkeskus, 2015.
- Kainuun POSKI II, Kiviaineisselvitys 2013, Kainuun Etu Oy 2013.
- Kainuun seudullisesti merkittävät ampumaradat, Kainuun liitto 2013.
- Kainuun ympäristöohjelma 2020, 2013.
- KASELI - Kajaanin Seudun Liikennejärjestelmäsuunnitelma 2013.
- Kajaani-Sotkamo rakennemalli, valmistuu 2017.
- Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2014–2020.
- Metsiin kadonneet - Valtion metsien kulttuuriperintökohteiden inventointihanke 2010–2015 sekä muut kulttuuriperintöinventointihankkeen raportit 2009–2015 (Metsähallitus)
- Museoviraston kulttuuriympäristörekisteriportaali Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY2009)
- Muinaisjäännösrekisteri (Museovirasto)
- NiiKa-kehittämisvyöhykkeen esiselvitys, Loppuraportti, Kainuun liitto ja Pohjois-Karjalan maakuntaliitto, 2016.
- Oulujoenljoen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelma ja toimenpideohjelma 2016-2021.
- Oulun läänin alueellinen jätesuunnitelma 2008–2018.
- Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun suo-ohjelma, Pohjois-Pohjanmaan liitto 2013.

- Pohjois-Suomen liikennestrategia (2017).
- Rakennettu kulttuuriympäristö (Museovirasto 1993)
- Selvitykset, jotka tukevat valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteuttamista
- Soidensuojelutyöryhmän ehdotus soidensuojelun täydentämiseksi, Ympäristöministeriön raporteja 26/2015.
- Uutta tietoa Kainuun soista. Kainuun suoselvitys -projektin tulosraportti. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Raporteja 131/2012.
- Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet.
- Valtakunnallisesti arvokkaat tuuli- ja rantakerrostumat, Ympäristöministeriö, Suomen ympäristö 32/2011.
- Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden inventointi, MARU-hanke (2011–2014, Kainuun ELY-keskus ja Lapin ELY-keskus).
- Valtatien 22 kehittäminen välillä Oulu-Kajaani, Esiselvitys, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus 2011.
- Ympäristötiedon hallintajärjestelmä Hertta (lajisuojaus)
- Muut mahdolliset asiaan liittyvät suunnitelmat ja selvitykset.

Suunnittelussa on huomioitu naapurimaakuntien maakuntakaavoitusaineistot sekä muu mahdollinen kaavaprosessin aikana syntyneet asiaan liittyvä aineisto.

11 Maakuntakaavan toteutuminen ja seuranta

Maakuntakaavan yleispiirteisyydestä johtuen kaavan kehittämisperiaatteiden ja aluevarausten toteutus tapahtuu pääsääntöisesti yksityiskohtaisemman suunnittelun ja kaavoituksen kautta. Lopullinen toteutusvastuu määräytyy myös siinä yhteydessä. Valtakunnalliset aluetarpeet kuten yleiset tiet, rautatiet, suojeluohjelmien alueet ym. kuuluvat valtion viranomaisten toteutettaviksi erityislakien mukaisesti. Maakuntakaavan toinen toteuttaja valtion ohella ovat alueen kunnat ja kuntayhtymät. Kuntakaavoituksessa ja kuntien yhteisten hankkeiden kuten jätehuolto, vesi- ja viemäriverkostot jne. yhteydessä määritellään toteuttamisvastuut. Valtakunnalliset ja maakunnalliset pääsähkolinjat toteutetaan sähköverkkoyhtiöiden toimesta.

Maakuntakaavan toteutusta seurataan seuraamalla kaavan lähtökohtien mahdollisia muutoksia. Maakuntakaavan ajantasaisuuden arviointi tehdään aina kun tapahtuu merkittäviä muutoksia maakuntakaavoituksen kannalta keskeisessä lainsäädännössä tai maakuntakaavan tietoperustassa. Maakuntakaavan ajantasaisuutta arvioidaan säännöllisesti myös maakuntasuunnitelman laadinnan yhteydessä.

Maakuntakaavan toteutusta seurataan yksityiskohtaisemman kaavoituksen kautta. Antaessaan lausuntoja kaavoista ja alueiden käyttöä koskevista toimenpiteistä ja suunnitelmista kiinnitetään huomiota siihen, missä määrin ne toteuttavat maakuntakaavan aluevarauksia ja kaavan keskeisiä periaatteita. Alueidenkäytön seurannassa käytetään työkaluna paikkatietoon perustuvaa ympäristöhallinnon yhdyskuntarakenteen seurantajärjestelmää.

Maakuntakaavan ajan tasalla pitäminen ja kehittäminen tapahtuu kokonaismaakuntakaavan, vaihe- tai osa-aluekaavan avulla. Jos kyse on nopeaa ratkaisua edellyttävästä ja selkeästi rajattavissa olevasta muutostarpeesta, voi kaavan laatiminen vaihe- tai osaluokaavana olla perusteltua.

12 Yhteenveto

Täydentyä kaavoitusprosessin edetessä.

Lähteet

- Adamiak, C, M. Vepsäläinen, A. Strandell, M. J. Hiltunen, K. Pitkänen, C.M. Hall, J. Rinne, O. Hannonen, R. Paloniemi ja U. Åkerlund. (2015). *Vapaa-ajan asuminen Suomessa. Asukas- ja kuntakyselyn tuloksia vapaa-ajan asumisen nykytilasta ja kehittämistarpeista*. SYKE raportteja 22:2015.
- Aluekehityssäätiö & Helsingin yliopisto, Ruralia-Instituutti (2014) Loppuraportti: Selvitys Kainuun biotalouden aluetalousvaikutuksista – Kainuun biotalouden aluemallinnus, Kainuun liitto B:7
- Annosol Oy 2015, Loppuraportti, PuukeS – Puuteollisuuden kehittäminen Suomussalmella
- Fingrid (2018). *Nuojua (Vaala) – Huutokoski (Joroinen) 400 kilovoltin voimajohto. Taustaselvitys maakuntakaavaa varten*.
- Kainuun ELY-keskus (2012) *Uutta tietoa Kainuun soista. Kainuun suoselvitys -projektin tulosraportti*. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Raportteja 131/2012.
- Kainuun ELY-keskus (2013) *Kainuun kulttuurimaisemat ja maisemanähtävyydet, Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitys- ja täydennysinventointi 2011–2013*
- Kainuun Etu Oy. *Kainuun matkailustrategia 2011*.
- Kainuun liitto (2013). *Kainuun seudullisesti merkittävät ampumaradat*
- Kainuun liitto (2014). *Kainuun biotalousstrategia 2015–2020*.
- Kainuun liitto (2015). *Kainuun maakuntakaava 2020, Seurantaraportti*. Kainuun liitto B:8
- Kainuun liitto (2017). *Kainuun kylät maakuntakaavoituksessa*
- Kainuun liitto (2018). *Kainuun maakuntakaavan tarkistaminen. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma*.
- Kainuun liitto (2018) *Kainuun matkailustrategia*
- Kainuun liitto (2015). *Kainuun matkailun maankäyttöstrategian esiselvitys*.
- Kainuun liitto (2015). *Kainuu-ohjelma, Hyvinvoiva ja elinvoimainen Kainuu, Maakuntasuunnitelma 2035, Maakuntaohjelma 2014–2017*. Kainuun liitto A:8
- Kainuun liitto (2015). *Kainuun tuulivoimamaakuntakaava. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma*.
- Kainuun liitto & Kainuun ELY-keskus (2018) *Kainuun maakunnallisesti arvokkaat rakennushistorialliset kohteet*, Kainuun liitto B:12
- Kainuun liitto & Kainuun Ely-keskus. (2017) *Kainuun uhanalaisimmat lajit*.
- Kainuun liitto ja Pohjois-Karjalan maakuntaliitto (2016). *NiiKa-kehittämisyöhykkeen esiselvitys, Loppuraportti*

Kainuun liitto & Kainuun Museo (2018). Kainuun sotahistorialliset kohteet maakuntakaavoituksessa.
(valmistuu v.2018 aikana)

Kainuun liitto, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus & Liikennevirasto (2018) *Kainuun liikennejärjestelmäsuunnitelma, raporttiluonnos 2018*

Kainuun Etu Oy (2013) *Kainuun POSKI II, Kiviaineisselvitys*

Kainuun liitto, Pohjois-Pohjanmaan liitto, Oulu-Kainuu Tervan tie ry, Kajaanin kaupunki, Oulun kauppakamari ja Kainuun yrittäjät ry. (2016) *Valtatie 22 Oulu-Kajaani-Vartius yhteysvälin kehittäminen sekä Valtatien 6 jatkaminen Ouluun nostamalla valtatie 22 tieluokitusta. Esitys 30.5.2016 Liikenne- ja viestintäministeri Anne Bernerille.*

Kainuun maakunta -kuntayhtymä (2009). *Kainuun maakuntakaava 2020. Maakuntakaavaselostus. Kainuun maakunta -kuntayhtymä A:10*

Kajaanin kaupunki (2017). *Kajaanin keskustaajama yleiskaava. Osayleiskaavan muutos. Kaavaluonnos*

Kuhmon kaupunki (2014) *Kuhmo, Keskustajaman osayleiskaava*

Liikennevirasto 11/2018, Rataverkon raakapuun kuormauspaikkaverkon päivitys, Esitys tavoitetilan edellyttämiksi toimenpiteiksi

Museovirasto (2009) *Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY), www.rky.fi*

Opetus- ja kulttuuriministeriö, Ympäristöministeriö. *Kulttuuriympäristöstrategia 2014–2020.*

Paliskuntain yhdistys (2018) *Poronhoidon rakenteet ja laitumet –paikkatietoaineisto*

Pohjois-Pohjanmaan liitto (2007) *Vanha Oulu-Kajaani maantie, tieinventointi Utajärveltä Kajaaniin, Pohjois-Pohjanmaa B:40*

Pohjois-Pohjanmaan liitto (2013) *Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun suo-ohjelma*

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus (2011). *Valtatien 22 kehittäminen välillä Oulu-Kajaani, Esiselvitys*

Pöyry Finland Oy (2017) *Kainuun ELY-keskuksen alueen turvetuotantosoiden päästö – ja vaikutustarkkailu Oulujärven valuma-alueella v.2016 16X190557*

Ramboll (2017) *Kainuun seudullisesti ja maakunnallisesti merkittävien ampumaratojen kehittämisselvitys 2017*

Ramboll (2017) *Kainuun seudullisten ampumaratojen melualueiden laskenta 2017*

Ramboll (2018) *Materiaalitehokkaan esirikastuksen käyttöönotto hopeakaivoksella. Ympäristövaikutusten arviointiselostus. Sotkamo Silver.*

Sotkamon kunta (2017) *Vuokatin osayleiskaava, kaavaluonnos*

Sotkamon kunta (2017) *Kirkonkylän itäosan yleiskaavoitus, kaavaluonnos*

Suomen metsäkeskus (2015) *Kainuun metsäohjelma 2015–2020.*

Suomen ympäristökeskus & Kainuun liitto (2016) Ekologiset yhteydet, luontomatkailu ja hiljaiset alueet Kainuun aluekehityksessä ja maakuntakaavoituksessa. ELMA-hankkeen loppuraportti, Kainuun liitto B:11

Sweco Ympäristö Oy (2015). *Kainuun matkailun maankäyttöstrategian esiselvitys*. Kainuun liitto 2015.

Tilastokeskus (2009). *Kesämökkibarometri 2009*.

Tilastokeskus (2016). *Statfin*. Tilastotietokannat.

Valtioneuvosto (2017) *Valtioneuvoston päätös valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista*

Ympäristöministeriö (2011) *Valtakunnallisesti arvokkaat tuuli- ja rantakerrostumat*. Suomen ympäristö 32/2011

Ympäristöministeriö (2007) *Valtakunnallisesti arvokkaat moreenimuodostumat*. Suomen ympäristö 14/2007

Ympäristöministeriö (2015). *Soidensuojelutyöryhmän ehdotus soidensuojelun täydentämiseksi*. Ympäristöministeriön raportteja 26/2015.

Yhteystiedot

Kainuun maakuntakaavaa valmistelee Kainuun liiton alueidenkäytön vastuualue. Kaavan valmistelua johtaa suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen.

Kainuun liitto

Kauppakatu 1 (maakuntakaava-asiat 3 krs.)
87100 Kajaani
Puh. 08-615 541
www.kainuunliitto.fi

Alueidenkäytön henkilöstö:

Suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen

Puh. 044 7100 864
hannu.heikkinen@kainuu.fi

Maankäyttöasiantuntija Martti Juntunen

Puh. 044 7100 850
martti.juntunen@kainuu.fi

Aluesuunnitteluasiantuntija Sanna Schroderus

Puh. 044 7100 873
sanna.schroderus@kainuu.fi

Suunnittelija Sanna Nikola-Määttä

Puh. +358 44 4100 745
sanna.nikola-maatta@kainuu.fi

Suunnitteluavustaja Anneli Oikarinen

Puh. (08) 6155 4222
anneli.i.oikarinen@kainuu.fi

Liite 1.

Kainuun maakuntakaavan 2030 vaikutusten arviointi maankäyttöluokittain

(Täydentyä kaavaprosessin edetessä)

MAANKÄYTTÖLUOKKA	MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
Maakuntakaavamääräys (kursiivilla)	Nykyiseen maankäyttöön	Maakunta-kaavaan	Ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	Maa ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin	Alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön	Elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämiseen
Liikenteen yhteistyökäytävä (Niika ja Viitostiekäytävä)	Tien leveys voi kasvaa Tilavaraukset uusille energia- ja tietoliikennejohdoille Tasoylikäytävien vähentäminen edellyttää korvaavia tiejärjestelyjä	Uusi asia	+ Vuorovaikutus eri kulttuurien välillä + Liikkuminen ja kanssakäyminen vilkastuttaa elinkeinoelämää + Matkailupalvelut lisääntyvät - Kasvavan liikenteen aiheuttamat meluhaitat + Ylimaakunnallinen ja kuntien välinen yhteistyö lisääntyy	-/+ Liikenteen päästöt kasvavat. Toisaalta polttoainemuotojen monipuolistuminen vähentää päästöjä - Kuluttaa ja muokkaa maa- ja kallioperäaineiksia - Lähiympäristön kuormitus kasvaa	+ - Suojelualueet ja kehittämisvyöhykkeet vierekkäin / kehittämisvyöhykkeet kulkee muutaman suojelualueen läpi -> otetaan tarkemmassa suunnittelussa huomioon, etteivät suojelualueet vaarannu	+ - Liikenne voi kasvaa + Liikenneturvallisuus paranee tienparannuksen vuoksi? - Liikenteen aiheuttamat maankäyttö- rajoitukset voivat lisääntyä (esim. liittymiä ei saa niin helposti) + Julkisen liikenteen toimintaedellytykset paranevat	+ Vuorovaikutus eri kulttuurien välillä voi vaikuttaa myönteisesti kulttuuriympäristöön	+ Matkailuelinkeinon toimintaedellytykset voivat parantua
MAANKÄYTTÖLUOKKA	MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
Maakuntakaavamääräys (kursiivilla)	Nykyiseen maankäyttöön	Maakuntakaavaan	Ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	Maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin	Alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön	Elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämiseen
Keskustatoimintojen alue c	Osoittaa hallinnon ja palveluiden keskittymisen sekä vähittäiskaupan suur-	Keskustatoimintojen aluetta koskevat enimmäismääräiset toimitukset	+ Voi edesauttaa palvelujen saatavuutta kun kaupan toimintaa rajoittava enimmäismääräismitoitus			+ Keskustalualueiden palvelutarjonnan vahvistuminen voi vähentää henkilöautoliikennettä	- Suurten kaupan yksiköiden vaikutukset kaupunkimaisemaan	+ Edistää elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämistä kun kaupan toimintaa rajoittava

	yksiköiden sijoittumisen	kumoutuvat.	poistuu - Kaupunkikeskustojen palvelurakennetien palvelurakennetien voi rapautua suuryksiköiden myötä			ttä ja edistää kevyen liikenteen käyttöä + Palvelut sijaitsevat seudullisesti hyvin saavutettavilla paikoilla → pienentää liikenteen kasvutarvetta - Reuna-alueilla palvelut voivat vähentyä		enimmäismitoitus poistuu
MAANKÄYTTÖLUOKKA	MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
Maakuntakaavamääräys (kursiivilla)	Nykyiseen maankäyttöön	Maakuntakaavaan	Ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	Maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin	Alue- ja yhdyskuntarakentamiseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön	Elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämiseen
Tilaa vaativan vähittäiskaupan suuryksikkö		Merkinnän sisällöstä ja määräyksestä poistetaan kaupan laatua erittelevät kohdat ja korvataan ne kaupan palvelujen saavutettavuuden huomioon ottamisella vähittäiskaupan suuryksiköiden sijoittamisessa	+ Palvelujen saavutettavuuden korostaminen kaupan laadun sijaan voi tukea kaupallisten palvelujen saavutettavuutta eri kulkumuodoilla.			+ Muutos voi edistää palvelujen saavutettavuutta erilaisilla kulkumuodoilla	- Suurten kaupan vaikutukset kaupunkimaisemaan	+ Edistää elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämistä kun kaupan laatu ei rajoita vähittäiskaupan suuryksiköiden sijoittumista
MAANKÄYTTÖLUOKKA	MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
Maakuntakaavamääräys (kursiivilla)	Nykyiseen maankäyttöön	Maakuntakaavaan	Ihmisten elinoloihin ja	Maa- ja kallioperään,	Kasvi- ja eläinlajeihin,	Alue- ja yhdyskuntarakentamiseen	Kaupunkikuvaan, maisemaan,	Elinkeinoelämän toimivan kilpailun

			elinympäristöön	veteen, ilmaan ja ilmastoon	luonnon monimuotoisuuden ja luonnonvaroihin	eeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	kulttuuriperintön ja rakennettuun ympäristöön	kehittämiseen
Taajamatoimintojen alue	Alueet osin toteutuneet, uusi ratkaisu pyrkii hyödyntämään olemassa olevia rakenteita	Aluevaraus laajentuu Kajaanissa, Sotkamossa ja Suomussalmella	+ Viihtyisyys lisääntyy - Asumisen väljyys pienenee		- Voi heikentää luonnon monimuotoisuutta taajamien sisällä	+ Yhdyskuntarakennetun eheytyy + Kevyen liikenteen edellytykset paranevat + Liikenneturvallisuus paranee		
MAANKÄYTTÖLUOKKA	MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
Maakuntakaavamääräys (kursiivilla)	Nykyiseen maankäyttöön	Maakuntakaavaan	Ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	Maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuden ja luonnonvaroihin	Alue- ja yhdyskuntarakennetun eeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintön ja rakennettuun ympäristöön	Elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämiseen
Taajaman alakeskus	ei muutu	Lentira osoitetaan kylänä	+ Turvataan palvelujen säilymistä maaseudulla + Tarjoaa vaihtoehtoja taajama-asumiseen + Vahvistaa kylien omaa identiteettiä			- Palvelutuotannon kustannukset suuremmat kuin taajamassa - Lisää liikkumisen tarvetta	+ Edistää maaseutumaisen maiseman säilymistä	
MAANKÄYTTÖLUOKKA	MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
Maakuntakaavamääräys (kursiivilla)	Nykyiseen maankäyttöön	Maakuntakaavaan	Ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	Maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuden ja luonnonvaroihin	Alue- ja yhdyskuntarakennetun eeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintön ja rakennettuun ympäristöön	Elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämiseen
Melualue	Ei muutoksia	Ajantasaistettu uusimman tiedon	- + Rajoittaa rakentamista lentomelualueella,			- Voi hajaannuttaa yhdyskuntarakennetta	- Paltaniemi tunnettu kulttuurihistorialliseksi	

		mukaan	suuntaa rakentamista haitattomille alueille - Lentomelun aiheuttamat haitat lentomelualueilla asuville				na kohteena, melualueella voi olla vaikutuksia Paltaniemen kehittämiseen	
MAANKÄYTTÖLUOKKA	MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
Maakuntakaavamääräys (kursiivilla)	Nykyiseen maankäyttöön	Maakuntakaavaan	Ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	Maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin	Alue- ja yhdyskuntarakentamiseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön	Elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämiseen
Ampumarata	mahdollistaa ratojen kehittämisen vähintään seudullisesti merkittävään toimintaan	Uusi asia	+ Turvaa toimintaedellytykset ampumatoiminnalle, joka on virkistyksen ja hyvinvoinnin kannalta merkittävää Kainuussa - mahdollinen meluvaikutus	- voi vaikuttaa maaperään				+ Matkailun toimintaedellytykset parantuvat
MAANKÄYTTÖLUOKKA	MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
Maakuntakaavamääräys (kursiivilla)	Nykyiseen maankäyttöön	Maakuntakaavaan	Ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	Maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin	Alue- ja yhdyskuntarakentamiseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön	Elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämiseen
Ampumarata johon liittyy selvitystarpeita	Uusi asia	Uusi asia	+ Turvaisi yli maakunnallisen ampumaharrastuksen toimintaedellytykset - mahdollinen meluvaikutus	- voi vaikuttaa maaperään		+/- lisää liikennettä		

MAANKÄYTTÖLUOKKA	MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
Maakuntakaavamääräys (kursiivilla)	Nykyiseen maankäyttöön	Maakuntakaavaan	Ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	Maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin	Alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön	Elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämiseen
Ulkoilureitti		Kuhmossa uusi Jongunjoen ja Nuottivaaran välinen yhteys sekä Oritvaaran lähellä sijaitsevalla ulkoilureitillä sijaintimuutos. Kumotaan Oulujärven retkeilyreitti, Kajaani-Laakajärvi - ulkoilureitti sekä itäisempi ulkoilureittiyhteys Sotkamon taajamasta Hiidenportin kansallispuistoon.	+ Lisäävät asukkaiden virkistysmahdollisuuksia + Tukevat matkailuelinkeinoa + Lisäävät ihmisten hyvinvointia ja terveyttä - Heikentää metsätalouden harjoittamismahdollisuuksia	+ Kulutus kohdistuu merkityille reiteille, säästää maaston kulutusta - Voi lisätä ympäristön roskaamista	- Taukopaikkojen rakentaminen kuluttaa luonnonvaroja	+ Selkeyttää yhdyskuntarakenteen kaavallista ohjaamista	+ Reittien olemassaolo edesauttaa reittien ympäristön maisema-arvojen säilymistä	
MAANKÄYTTÖLUOKKA	MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
Maakuntakaavamääräys (kursiivilla)	Nykyiseen maankäyttöön	Maakuntakaavaan	Ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	Maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin	Alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön	Elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämiseen
Moottorikelkkailureitti			+ Lisäävät asukkaiden virkistysmahdollisuuksia	+ Kulutus kohdistuu merkityille reiteille - Voi lisätä	- Häiritsee eläimistöä	- Moottorikelkka-onnettomuudet		

			+ Tukevat matkailuelinkeinoja - Melu- ja pakokaasupäästöt	ympäristön roskaamista - Aiheuttaa jälkiä luontoon				
MAANKÄYTTÖLUOKKA	MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
Maakuntakaavamääräys (kursiivilla)	Nykyiseen maankäyttöön	Maakuntakaavaan	Ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	Maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin	Alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön	Elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämiseen
Elinkeinoelämän kannalta erityisen merkittävä seututie tai pääkatu	Voi aiheuttaa rajoituksia nykyiselle maankäytölle, esim. liittymärajoituksilla	Muutoksia	+ Matkustus helpottuu, nopeudet lisääntyvät + Ylläpitotaso voi parantua - Haittoja lähiympäristölle - Korotusten myötä liittymien saaminen vaikeutuu - Liikenteen aiheuttamat meluhaitat + Liikenneturvallisuus paranee	- Liikenteen aiheuttamat päästöt	- Tien leveneminen ja tieliikenteen nopeuksien kasvaminen lisää eläinten tienlylykseen liittyviä riskejä - Tien rakentaminen kuluttaa luonnonvaroja	+ Alueiden välinen saavutettavuus paranee + Merkintä perustuu olemassa oleviin teihin - Maantieliikenteen painottaminen kilpailee raideliikenteen kehittämisen kanssa		
MAANKÄYTTÖLUOKKA	MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
Maakuntakaavamääräys (kursiivilla)	Nykyiseen maankäyttöön	Maakuntakaavaan	Ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	Maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin	Alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön	Elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämiseen
Erytisen tärkeä valtatie / runkotie	Voi aiheuttaa rajoituksia nykyiselle maankäytölle,	Muutoksia	+ Matkustus helpottuu, nopeudet lisääntyvät	- Liikenteen aiheuttamat päästöt	- Tien leveneminen ja tieliikenteen nopeuksien kasvaminen lisää	+ Alueiden välinen saavutettavuus paranee		

	esim. liittämärajoitukset		+ Ylläpitotaso voi parantua - Haittoja lähiympäristölle - Korotusten myötä liittymien saaminen vaikeutuu - Liikenteen aiheuttamat meluhaitat + Liikenneturvallisuus paranee		eläinten tienylytykseen liittyviä riskejä - Tien rakentaminen kuluttaa luonnonvaroja	+ Merkintä perustuu olemassa oleviin teihin - Maantieliikenteen painottaminen kilpailee raideliikenteen kehittämisen kanssa		
MAANKÄYTTÖLUOKKA	MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
Maakuntakaavamääräys (kursiivilla)	Nykyiseen maankäyttöön	Maakuntakaavaan	Ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	Maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin	Alue- ja yhdyskuntarakentamiseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön	Elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämiseen
Valtatie/kantatie	Ei uusia tievarauksia, tieluokkamutokset saattavat rajoittaa rakentamista lähiympäristössä	Muutoksia	+ Matkustus helpottuu, nopeudet lisääntyvät + Ylläpitotaso voi parantua - Haittoja lähiympäristölle - Korotusten myötä liittymien saaminen vaikeutuu - Liikenteen aiheuttamat meluhaitat	- Liikenteen aiheuttamat päästöt		+ Alueiden välinen saavutettavuus paranee + Merkintä perustuu olemassa oleviin teihin - Maantieliikenteen painottaminen kilpailee raideliikenteen kehittämisen kanssa		
MAANKÄYTTÖLUOKKA	MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
Maakuntakaavamääräys	Nykyiseen	Maakuntakaavaan	Ihmisten	Maa- ja	Kasvi- ja	Alue- ja	Kaupunkikuvaan,	Elinkeinoelämän

(kursiivilla)	maankäyttöön	avaan	elinoloihin ja elinympäristöön	kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin	yhdyskuntarakentamiseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön	toimivan kilpailun kehittämiseen
Yhdystie	Ei muutoksia			- Liikenteen aiheuttamat päästöt		+ Alueiden välinen saavutettavuus on parantunut -> liikenteen lisääntyminen		
MAANKÄYTTÖLUOKKA	MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
Maakuntakaavamääräys (kursiivilla)	Nykyiseen maankäyttöön	Maakuntakaavaan	Ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	Maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin	Alue- ja yhdyskuntarakentamiseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön	Elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämiseen
Tieliikenteen yhteystarve	Mahdollinen tielinjaus kulkee osittain olemassa olevia teitä pitkin	Uusi asia	+ Mahdollistaa matkailuelinkeinon kehittämisen + Lyhentää yhteyttä Oulu-Kajaani + Vähentää liikennettä valtatiellä 5 välillä Kajaani – Kontiomäki ja valtatiellä 22 välillä Kontiomäki – Petäjälahti	-/+ Liikenteen aiheuttamat päästöt voivat kasvaa lisääntyvän liikkumisen takia. Toisaalta liikennemäärä voi vähentyä Oulu-Kajaani yhteyden lyhentyessä.	- Rakentaminen kuluttaa luonnonvaroja	+ Lyhentää yhteyttä Oulu-Kajaani + Vähentää liikennettä valtatiellä 5 välillä Kajaani – Kontiomäki ja valtatiellä 22 välillä Kontiomäki – Petäjälahti + Myönteisiä aluetalousvaikutuksia	- Rakentaminen muuttaa luonnonmaisemaa	+Voi parantaa matkailuelinkeinon kilpailuedellytyksiä
MAANKÄYTTÖLUOKKA	MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
Maakuntakaavamääräys (kursiivilla)	Nykyiseen maankäyttöön	Maakuntakaavaan	Ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	Maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin	Alue- ja yhdyskuntarakentamiseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön	Elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämiseen
Parannettava yhdysrata/sivurata			+ Rautatieliikenteen jatkuvuus ja		- Ratojen vahvistaminen kuluttaa	+ Rataverkon kehittäminen vahvistaa		

			kehittäminen turvataan - Tasoristeysten poistamisen myötä asiointimatkat voivat pidentyä - Tasoristeysten poistaminen poistaa alueita maa- ja metsätalouskäyttöä +Tasoristeysten poistamisen myötä turvallisuus lisääntyy		luonnonvaroja	rautatietä kuorma-autoliikennettä energiatehokkaampana kuljetusmuotona -> päästöjä vähemmän + Toimiva rataliikenne vaihtoehto maantiilikenteelle		
MAANKÄYTTÖLUOKKA	MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
Maakuntakaavamääräys (kursiivilla)	Nykyiseen maankäyttöön	Maakuntakaavaan	Ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	Maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin	Alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön	Elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämiseen
Yhdysrata / sivurata	Ei muutoksia		+ Rautatieliikenteen jatkuvuus ja kehittäminen turvataan					
MAANKÄYTTÖLUOKKA	MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
Maakuntakaavamääräys (kursiivilla)	Nykyiseen maankäyttöön	Maakuntakaavaan	Ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	Maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin	Alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön	Elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämiseen
Uusi ratalinja ja liikennepaikka		Uusi paikka			- Rakentaminen kuluttaa luonnonvaroja	+ Sujuvoittaa liikennettä + Vähentää liikennettä ja		

MAANKÄYTTÖLUOKKA	MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
Maakuntakaavamääräys (kursiivilla)	Nykyiseen maankäyttöön	Maakuntakaavaan	Ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	Maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin	Alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön	Elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämiseen
Maaliikenteen terminaali-alue		uusi asia	+ Turvaa elinkeinotoiminnan kannalta tärkeitä kuljetuksia -/+ Hyönteistuhoriski mahdolliselle ympäröivälle metsätaloudelle. Toisaalta riskin hallinta helpottuu kun alueet keskitetty tietyille paikoille	- Mahdollisia päästöjä veteen ja maaperään + Myönteinen ilmastovaikutus kun kuljetukset siirtyvät tieliikenteestä raideliikenteeseen		+ Yhdyskuntarakenteen kannalta edullinen vaikutus koska aiheutuvia vaikutuksia voidaan paremmin hallita kun toiminta ohjataan tietyille paikoille + Liikenne siirtyy tieliikenteestä raideliikenteeseen		+ Biotalous toimintaedellytykset paranevat
MAANKÄYTTÖLUOKKA	MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
Maakuntakaavamääräys (kursiivilla)	Nykyiseen maankäyttöön	Maakuntakaavaan	Ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	Maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin	Alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön	Elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämiseen
Rajanylityspaikka	ei muutoksia	Kumotaan Suomussalmen Kartimon rajanylityspaikka						
MAANKÄYTTÖLUOKKA	MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
Maakuntakaavamääräys (kursiivilla)	Nykyiseen maankäyttöön	Maakuntakaavaan	Ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	Maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin	Alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön	Elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämiseen

Moreenimuodostuma	Alueet otetaan huomioon muuta maankäyttöä suunniteltaessa	uusi asia	+ Tukevat luonnon virkistyskäyttöä ja edistävät matkailua - Aiheuttaa rajoituksia muulle maankäytölle, esim. rakentamiselle ja metsätaloudelle - Saattaa aiheuttaa rajoituksia myös lähialueiden maankäytölle		+ Säilyttää luonnon monimuotoisuutta		+ Säilyttää luonnonmaisemia	
MAANKÄYTTÖLUOKKA	MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
Maakuntakaavamääräys (kursiivilla)	Nykyiseen maankäyttöön	Maakuntakaavaan	Ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	Maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuden ja luonnonvaroihin	Alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön	Elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämiseen
Tuuli- ja rantakerrostuma	Alueet otetaan huomioon muuta maankäyttöä suunniteltaessa	uusi asia	+ Tukevat luonnon virkistyskäyttöä ja edistävät matkailua - Aiheuttaa rajoituksia muulle maankäytölle, esim. rakentamiselle ja metsätaloudelle - Saattaa aiheuttaa rajoituksia myös lähialueiden maankäytölle		+ Säilyttää luonnon monimuotoisuutta		+ Säilyttää luonnonmaisemia	
MAANKÄYTTÖLUOKKA	MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
Maakuntakaavamääräys (kursiivilla)	Nykyiseen maankäyttöön	Maakuntakaavaan	Ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	Maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuden ja luonnonvaroihin	Alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön	Elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämiseen

Luonnonsuojelualue tai -kohde SL	Suojeluohjelmat pääosin toteutuneet. Rajoittaa muuta maankäyttöä	Ajantasaistettu	+ Tukevat luonnon virkistyskäyttöä ja edistävät matkailua - Aiheuttaa rajoituksia muulle maankäytölle, esim. rakentamiselle ja metsätaloudelle - Saattaa aiheuttaa rajoituksia myös lähialueiden maankäytölle	+ Edistää vesien suojelua	+ Säilyttää luonnon monimuotoisuutta		+ Säilyttää luonnonmaisemia	
MAANKÄYTTÖLUOKKA	MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
Maakuntakaavamääräys (kursiivilla)	Nykyiseen maankäyttöön	Maakuntakaavaan	Ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	Maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuden ja luonnonvaroihin	Alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön	Elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämiseen
Luonnonsuojelualue tai -kohde SL-1		Ajantasaistettu	+ Tukevat luonnon virkistyskäyttöä ja edistävät matkailua - Aiheuttaa rajoituksia muulle maankäytölle, esim. rakentamiselle ja metsätaloudelle - Saattaa aiheuttaa rajoituksia myös lähialueiden maankäytölle	+ Edistää vesien suojelua	+ Säilyttää luonnon monimuotoisuutta		+ Säilyttää luonnonmaisemia	
MAANKÄYTTÖLUOKKA	MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
Maakuntakaavamääräys (kursiivilla)	Nykyiseen maankäyttöön	Maakuntakaavaan	Ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	Maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuden ja luonnonvaroihin	Alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön	Elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämiseen

Luonnonsuojelualue tai -kohde SL-2		uusi asia	+ Tukevat luonnon virkistyskäyttöä ja edistävät matkailua - Aiheuttaa rajoituksia muulle maankäytölle, esim. rakentamiselle ja metsätaloudelle - Saattaa aiheuttaa rajoituksia myös lähialueiden maankäytölle	+ Edistää vesien suojelua	+ Säilyttää luonnon monimuotoisuutta		+ Säilyttää luonnonmaisemia	
MAANKÄYTTÖLUOKKA	MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
Maakuntakaavamääräys (kursiivilla)	Nykyiseen maankäyttöön	Maakuntakaavaan	Ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	Maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuden ja luonnonvaroihin	Alue- ja yhdyskuntarakentamiseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön	Elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämiseen
Suojelualue tai -kohde S-1		uusi asia	+ Tukevat luonnon virkistyskäyttöä ja edistävät matkailua - Aiheuttaa rajoituksia muulle maankäytölle, esim. rakentamiselle ja metsätaloudelle - Saattaa aiheuttaa rajoituksia myös lähialueiden maankäytölle	+ Edistää vesien suojelua	+ Säilyttää luonnon monimuotoisuutta		+ Säilyttää luonnonmaisemia	
MAANKÄYTTÖLUOKKA	MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
Maakuntakaavamääräys (kursiivilla)	Nykyiseen maankäyttöön	Maakuntakaavaan	Ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	Maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuden ja luonnonvaroihin	Alue- ja yhdyskuntarakentamiseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön	Elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämiseen

Suojelualue tai -kohde S-2		uusi asia	- Aiheuttaa rajoituksia muulle maankäytölle, esim. rakentamiselle ja metsätaloudelle - Saattaa aiheuttaa rajoituksia myös lähialueiden maankäytölle	+ Edistää vesien suojelua	+ Säilyttää luonnon monimuotoisuutta		+ Säilyttää luonnonmaisemia	
MAANKÄYTTÖLUOKKA	MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
Maakuntakaavamääräys (kursiivilla)	Nykyiseen maankäyttöön	Maakuntakaavaan	Ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	Maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin	Alue- ja yhdyskuntarakentamiseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön	Elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämiseen
Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue, luonnon	Voi rajoittaa maankäyttöä	Päivitetty uusimpien selvitysten mukaisesti	- Voi rajoittaa uutta maankäyttöä, kohteet kuitenkin pääosin pienialaisia		+ Edistää luonnon monimuotoisuuden säilymistä			
MAANKÄYTTÖLUOKKA	MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
Maakuntakaavamääräys (kursiivilla)	Nykyiseen maankäyttöön	Maakuntakaavaan	Ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	Maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin	Alue- ja yhdyskuntarakentamiseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön	Elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämiseen
Maiseman vaalimisen kannalta maakunnallisesti arvokas alue	Alueet otetaan huomioon muuta maankäyttöä suunniteltaessa	Uusi asia	+ Matkailun vetovoimatekijä + Edistää ajallisen kerroksellisuuden säilymistä -> Vaikuttaa asuinympäristön laatuun + Vahvistaa kainuulaista identiteettiä		+ Säilyttää luonnon monimuotoisuutta ja luonnonarvoja		+ Edistää kansallisen ja kainuulaisten omaleimaisen kulttuuriperinnön säilymistä	
MAANKÄYTTÖLUOKKA	MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					

Maakuntakaavamääräys (kursiivilla)	Nykyiseen maankäyttöön	Maakuntakaavaan	Ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	Maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin	Alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön	Elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämiseen
Sotahistoriakohde	Alueet otetaan huomioon muuta maankäyttöä suunniteltaessa	uusi maankäyttökäytökka	+ Matkailun vetovoimatekijä + Edistää ajallisen kerroksellisuuden säilymistä -> Vaikuttaa asuin ympäristön laatuun + Vahvistaa kainuulaista identiteettiä				+ Edistää kansallisen ja kainuulaisen omaleimaisen kulttuuriperinnön säilymistä	
MAANKÄYTTÖLUOKKA	MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
Maakuntakaavamääräys (kursiivilla)	Nykyiseen maankäyttöön	Maakuntakaavaan	Ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	Maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin	Alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön	Elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämiseen
Perinnemaisemakohde		(täydentyy kaavaprosessin edetessä)						
MAANKÄYTTÖLUOKKA	MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
Maakuntakaavamääräys (kursiivilla)	Nykyiseen maankäyttöön	Maakuntakaavaan	Ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	Maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin	Alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön	Elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämiseen
Valtakunnallisesti arvokas kulttuurihistoriallinen kohde tai alue	Kohteet ja alueet otetaan huomioon muuta maankäyttöä suunniteltaessa	Ajantasaistettu	+ Matkailun vetovoimatekijä + Edistää ajallisen kerroksellisuuden säilymistä -> Vaikuttaa		+ Säilyttää luonnon monimuotoisuutta ja luonnonarvoja		+ Edistää kansallisen ja kainuulaisen omaleimaisen kulttuuriperinnön säilymistä	

			<p>asuin ympäristön laatuun</p> <p>+ Vahvistaa identiteettiä</p> <p>- Rajoittaa rakentamista ja muuta maankäyttöä</p>					
MAANKÄYTTÖLUOKKA	MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
Maakuntakaavamääräys (kursiivilla)	Nykyiseen maankäyttöön	Maakuntakaavaan	Ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	Maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuden ja luonnonvaroihin	Alue- ja yhdyskuntarakentamiseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön	Elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämiseen
Valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokas kulttuurihistoriallinen väylä	Väylä otetaan huomioon muuta maankäyttöä suunniteltaessa	Yksi uusi väylä	<p>+ Matkailun vetovoimatekijä</p> <p>+ Edistää ajallisen kerroksellisuuden säilymistä -> Vaikuttaa asuin ympäristön laatuun</p> <p>+ Vahvistaa identiteettiä</p> <p>- Rajoittaa rakentamista ja metsätaloutta</p>		+ Säilyttää luonnon monimuotoisuutta ja luonnonarvoja		+ Edistää kansallisen ja kainuulaisen omaleimaisen kulttuuriperinnön säilymistä	
MAANKÄYTTÖLUOKKA	MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
Maakuntakaavamääräys (kursiivilla)	Nykyiseen maankäyttöön	Maakuntakaavaan	Ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	Maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuden ja luonnonvaroihin	Alue- ja yhdyskuntarakentamiseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön	Elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämiseen
Rakennussuojelukohde sr	Olemassa olevia rakennussuojelulla	Uusi merkintä	<p>+ Matkailun vetovoimatekijä</p> <p>+ Edistää ajallisen</p>				+ Edistää kansallisen ja kainuulaisen omaleimaisen	

	suojeltuja kohteita		kerroksellisuuden säilymistä -> Vaikuttaa asuin ympäristön laatuun + Vahvistaa kainuulaista identiteettiä				kulttuuriperinnön säilymistä	
MAANKÄYTTÖLUOKKA	MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
Maakuntakaavamääräys (kursiivilla)	Nykyiseen maankäyttöön	Maakuntakaavaan	Ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	Maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin	Alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön	Elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämiseen
Maakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen kohde tai alue	Kohteet ja alueet otetaan huomioon muuta maankäyttöä suunniteltaessa	Uusi asia	+ Matkailun vetovoimatekijä + Edistää ajallisen kerroksellisuuden säilymistä -> Vaikuttaa asuin ympäristön laatuun + Vahvistaa kainuulaista identiteettiä - Rajoittaa rakentamista ja muuta maankäyttöä		+ Säilyttää luonnon monimuotoisuutta ja luonnonarvoja		+ Edistää kansallisen ja kainuulaisten omaleimaisen kulttuuriperinnön säilymistä	
MAANKÄYTTÖLUOKKA	MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
Maakuntakaavamääräys (kursiivilla)	Nykyiseen maankäyttöön	Maakuntakaavaan	Ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	Maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin	Alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön	Elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämiseen
Maa- ja metsätalousvaltainen alue M			+ Korostaa maa- ja metsätalouden merkitystä →	- Vesistön kuormitus		+ Säilyttää maaseudun asutusta	+ Maaseutumaisema säilyy	

			työpaikkojen säilyminen + Mahdollistaa luontaiselinkeinotoiminnan lisäksi myös muun elinkeinotoiminnan + Monipuolisempia työmahdollisuuksia kylille	+ Hiilinielu			- Voimakkaiden hakkuiden aiheuttamat muutokset metsämaisemassa - Teollisuusrakentamista myös maaseudulla - Metsänparannustöihin liittyvä maanpinnan muokkaus voi vahingoittaa kiinteitä muinaisjäännöksiä	
MAANKÄYTTÖLUOKKA	MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
Maakuntakaavamääräys (kursiivilla)	Nykyiseen maankäyttöön	Maakuntakaavaan	Ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	Maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin	Alue- ja yhdyskuntarakentamiseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön	Elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämiseen
Maa- ja metsätalousvaltaiset alue jolla on ulkoilun ohjaamistarvetta MU	Voi lisätä reittien levähdys- ja muiden tukialueiden rakentamista	muuttuu	+ Turvaa virkistyskäytön ja metsätalouden harjoittamisen mahdollisuuksia =vähentää metsätalouden ja virkistyskäytön välisiä ristiriitoja + Reitistöjen olemassa olo tukee matkailun elinkeinotoimintaa (MU-alueet matkailukeskusten läheisyydessä)	- Vesistön kuormitus + Hiilinielu	+ Maa- ja metsätalouden harjoittaminen vaikuttaa positiivisesti luonnonvaroihin	+ Laajentaa matkailualueiden toiminta-alueita	+ Maisema-arvot on turvattu paremmin verrattuna M-alueisiin	
MAANKÄYTTÖLUOKKA	MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
Maakuntakaavamääräys (kursiivilla)	Nykyiseen maankäyttöön	Maakuntakaavaan	Ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	Maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja	Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon	Alue- ja yhdyskuntarakentamiseen,	Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön	Elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämiseen

				ilmastoon	monimuotoisuuden ja luonnonvaroihin	yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	n ja rakennettuun ympäristöön	
Tärkeä pohjavesialue (Käsittely kesken)								
MAANKÄYTTÖLUOKKA	MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
Maakuntakaavamääräys (kursiivilla)	Nykyiseen maankäyttöön	Maakuntakaavaan	Ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	Maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuden ja luonnonvaroihin	Alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön	Elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämiseen
Kaivosmineraalialue ek-m	Kaivostoinnasta ja liikennejärjestelyistä aiheutuvat muutokset	uusi asia	+ Positiiviset vaikutukset alueen kehittämiseen + Työpaikkojen ja välillisten työpaikkojen syntyminen + Luo yleistä tulevaisuuden uskoa ja vireyttä alueella - Vaikuttavat lähiympäristön laatuun sitä heikentävästi - Vaikutukset rajoittavat muuta maankäyttöä	- Muuttaa sijoituspaikallaan maa- ja kallioperää - Vesistöjen pilaantumisuha	- Vaikutuksia luonnonmonimuotoisuuteen	+ Aluetaloudelliset vaikutukset - Lisääntyvän liikenteen aiheuttamat haitat ja päästöt	- Maisemahaitat voivat olla pysyviä	+/- Vaikutuksia muihin elinkeinoihin
MAANKÄYTTÖLUOKKA	MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
Maakuntakaavamääräys (kursiivilla)	Nykyiseen maankäyttöön	Maakuntakaavaan	Ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	Maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuden ja luonnonvaroihin	Alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön	Elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämiseen
Kaivos tai Kaivostointaan	Kaivostoi-	Osa	+ Positiiviset	- Muuttaa		+ Aluetaloudelliset	- Maisemahaitat	

tarkoitettu alue EK, ek	minnasta ja liikennejärjestelyis- tä aiheutuvat muutokset	varauksista entisiä, osa on uusia	vaikutukset alueen kehittämiseen + Työpaikkojen ja välillisten työpaikkojen syntyminen + Luo yleistä tulevaisuuden uskoa ja vireyttä alueella - Vaikuttavat lähiympäristön laatuun sitä heikentävästi - Vaikutukset rajoittavat muuta maankäyttöä	sijoituspaikallaan maa- ja kallioperää - Vesistöjen pilaantumisuha		vaikutukset - Lisääntyvän liikenteen aiheuttamat haitat ja päästöt	voivat olla pysyviä	
MAANKÄYTTÖLUOKKA	MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
Maakuntakaavamääräys (kursiivilla)	Nykyiseen maankäyttöön	Maakuntakaavaan	Ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	Maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin	Alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön	Elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämiseen
Turvetuotantoalue EO		uusi asia	+ Työllistävä vaikutus + Jälkikäytössä aluetta voidaan hyödyntää muuhun maankäyttöön, kasvattaa mm. metsätalouspinta-alaa - Pöly- ja meluvaikutukset tuotantoalueiden lähialueilla - Voi mahdollisesti kaventaa	- Negatiiviset vesistövaikutukset tuotantokentän alapuolisissa tuotantoaikana +/- Tuotanto muuttaa alueen vesitaloutta - Turpeen poltto ja suon kuivattaminen lisää kasvihuonekaasupäästöjä	- Suoluonto tuhoutuu, soiden monimuotoisuus vähenee	+ Lisää Kainuun energiaomavaraisuutta + Jälkikäytössä aluetta voidaan hyödyntää -> mm. energiakasvien viljely, joka osaltaan korvaa turvetta + Positiiviset työllisyysvaikutukset	- Muuttaa suomalaisemaa voimakkaasti	

			kuormituksen vastaanottavan vesistön käyttömahdollisuuksia					
MAANKÄYTTÖLUOKKA	MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
Maakuntakaavamääräys (kursiivilla)	Nykyiseen maankäyttöön	Maakuntakaavaan	Ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	Maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin	Alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön	Elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämiseen
Turvetuotantoon soveltuva aluetu-1	voi muuttaa maankäyttöä merkittävästi	uusi asia	+ Työllistävä vaikutus + Jälkikäytössä aluetta voidaan hyödyntää muuhun maankäyttöön, kasvattaa mm. metsätalouspinta-alaa - Pöly- ja meluvaikutukset tuotantoalueiden lähialueilla - Voi mahdollisesti kaventaa kuormituksen vastaanottavan vesistön käyttömahdollisuuksia	- Negatiiviset vesistövaikutukset tuotantokentän alapuolisissa tuotantoaikana +/- Tuotanto muuttaa alueen vesitaloutta - Turpeen poltto lisää kasvihuonekaasupäästöjä	- Suoluonto tuhoutuu, soiden monimuotoisuus vähenee	+ Lisää Kainuun energiaomavaraisuutta + Jälkikäytössä aluetta voidaan hyödyntää -> mm. energiakasvien viljely, joka osaltaan korvaa turvetta + Positiiviset työllisyysvaikutukset	- Muuttaa suomalaisemaa voimakkaasti	
MAANKÄYTTÖLUOKKA	MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
Maakuntakaavamääräys (kursiivilla)	Nykyiseen maankäyttöön	Maakuntakaavaan	Ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	Maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin	Alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön	Elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämiseen
Turvetuotantoon soveltuva aluetu-2	voi muuttaa maankäyttöä	uusi asia	+ Työllistävä vaikutus	- Negatiiviset vesistövaikutukset	- Riski suoluonnon tuhoutumiseen	+ Lisää Kainuun energia-	- Muuttaa suomalaisemaa	

	merkittävästi		+ Jälkikäytössä aluetta voidaan hyödyntää muuhun maankäyttöön, kasvattaa mm. metsätalouspinta-alaa - Pöly- ja meluvaikutukset tuotantoalueiden lähialueilla - Voi mahdollisesti kaventaa kuormituksen vastaanottavan vesistön käyttömahdollisuuksia	tuotantokentän alapuolisissa tuotantoaikana +/- Tuotanto muuttaa alueen vesitaloutta - Turpeen poltto lisää kasvihuonekaasupäästöjä	suurempi kuin merkinällä (tu-1), soiden monimuotoisuus vähenee	omavaraisuutta + Jälkikäytössä aluetta voidaan hyödyntää -> mm. energiakasvien viljely, joka osaltaan korvaa turvetta + Positiiviset työllisyysvaikutukset	voimakkaasti	
MAANKÄYTTÖLUOKKA	MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
Maakuntakaavamääräys (kursiivilla)	Nykyiseen maankäyttöön	Maakuntakaavaan	Ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	Maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin	Alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön	Elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämiseen
Matkailun kannalta merkittävä luonnonrauha-alue	ei muutu	uusi asia	+ Matkailun vetovoimatekijä + Lisää ihmisten mahdollisuuksia nauttia luonnonrauhasta				+Edistää luonnonrauhan säilymistä	
MAANKÄYTTÖLUOKKA	MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
Maakuntakaavamääräys (kursiivilla)	Nykyiseen maankäyttöön	Maakuntakaavaan	Ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	Maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin	Alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön	Elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämiseen
Luontomatkailun kehittämiskohte	ei muutosta	uusia kohteita	+ Lisääntyneet matkailijamäärät	- Liikenteen kasvu aiheuttaa			+ Maisema- ja kulttuuriympäristöt	

			lisäävät elinkeinomahdollisuuksia ja palvelujen saatavuutta - Kasvavan liikenteen aiheuttamat meluhaitat	päästöjen lisääntymistä			ekijät otetaan huomioon matkailualueilla (esim. metsän käsittelyssä) - Mahdollinen rakentaminen muuttaa luonnonmaisemaa	
MAANKÄYTTÖLUOKKA	MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
Maakuntakaavamääräys (kursiivilla)	Nykyiseen maankäyttöön	Maakuntakaavaan	Ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	Maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuden ja luonnonvaroihin	Alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön	Elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämiseen
Matkailupalvelujen alue RM		RM-aluevarausten muuttaminen yleispiirteiseksi kohdemerkinnöiksi → kuntakaavoituksen rooli kasvaa	+ Lisääntyneet matkailijamäärät lisäävät elinkeinomahdollisuuksia ja palvelujen saatavuutta - Rakentaminen voi uhata virkistysalueiden säilymistä → "asfaltisoitumisen" takia alueiden vetovoima voi vähentyä	- Liikenteen kasvu aiheuttaa päästöjen lisääntymistä - Rakentaminen kuluttaa luonnonvaroja	- Herkempiä lajeja voi hävitä paikallisesti		+ Maisema- ja kulttuuriympäristöt ekijät otetaan huomioon matkailualueilla (esim. metsän käsittelyssä) - Mahdollinen rakentaminen muuttaa luonnonmaisemaa	
MAANKÄYTTÖLUOKKA	MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
Maakuntakaavamääräys (kursiivilla)	Nykyiseen maankäyttöön	Maakuntakaavaan	Ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	Maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuden ja luonnonvaroihin	Alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön	Elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämiseen
Loma- ja matkailualue RA		R-aluevarausten muuttaminen yleispiirteiseksi	+ Lisääntyneet matkailijamäärät lisäävät elinkeinomahdollisuuksia ja	- Liikenteen kasvu aiheuttaa päästöjen lisääntymistä	- Herkempiä lajeja voi hävitä paikallisesti - Rakentaminen		+ Maisema- ja kulttuuriympäristöt ekijät otetaan huomioon matkailualueilla	

		mmiksi kohdemerkin nööri → kuntakaavoituksen rooli kasvaa	palvelujen saatavuutta - Rakentaminen voi uhata virkistysalueiden säilymistä → ”asfaltisoitumisen” takia alueiden vetovoima voi vähentyä - Kasvavan liikenteen aiheuttamat meluhaitat		kuluttaa luonnonvaroja		(esim. metsän käsittelyssä) - Mahdollinen rakentaminen muuttaa luonnonmaisemaa - Tuleva rakentaminen muuttaa maisemaa	
MAANKÄYTTÖLUOKKA	MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
Maakuntakaavamääräys (kursiivilla)	Nykyiseen maankäyttöön	Maakuntakaavaan	Ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	Maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin	Alue- ja yhdyskuntarakentamiseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön	Elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämiseen
Pääsähköjohto 400 kV, 220 kV, 110 kV		Yhteystarve merkintä muuttuu toteutuneena pääsähköjodoksi	+ Sähkön toimitusvarmuus paranee + Teollisuuden toimintaedellytykset paranevat - Aiheuttaa rajoituksia muuhun maankäyttöön - Mahdolliset terveyshaitat		- Linja-alueet pois talousmetsäkäytöstä - Linjat riski linnustolle		- Maisemahaittoja	
MAANKÄYTTÖLUOKKA	MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
Maakuntakaavamääräys (kursiivilla)	Nykyiseen maankäyttöön	Maakuntakaavaan	Ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	Maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin	Alue- ja yhdyskuntarakentamiseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön	Elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämiseen

Ohjeellinen pääsähköjohto 110 kV			+ Sähkön toimitusvarmuus paranee + Teollisuuden toimintaedellytykset paranevat - Aiheuttaa rajoituksia muuhun maankäyttöön - Mahdolliset terveyshaitat		- Linja-alueet pois talousmetsäkäytöstä - Linjat riski linnustolle		- Maisemahaittoja	
MAANKÄYTTÖLUOKKA	MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
Maakuntakaavamääräys (kursiivilla)	Nykyiseen maankäyttöön	Maakuntakaavaan	Ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	Maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin	Alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön	Elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämiseen
Pääsähköjohdon yhteistarve 440kV		Uusi asia	+ Sähkön toimitusvarmuus paranee + Teollisuuden toimintaedellytykset paranevat - Aiheuttaa rajoituksia muuhun maankäyttöön - Mahdolliset terveyshaitat		- Linja-alueet pois talousmetsäkäytöstä - Linjat riski linnustolle		- Maisemahaittoja	
MAANKÄYTTÖLUOKKA	MUUTOKSET		VAIKUTUKSET					
Maakuntakaavamääräys (kursiivilla)	Nykyiseen maankäyttöön	Maakuntakaavaan	Ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	Maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin	Alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön	Elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämiseen
Energiahuollon alue			+ Turvaa energian käyttöä	-		+ Turvaa energiaomavaraisuutta		

			<ul style="list-style-type: none"> - Lämpövoimalat rajoittavat ympäröivää maankäyttöä 	<p>Lämpövoimaloiden päästöt ilmaan</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kasvihuonepäästöjen määrä pysyy ennallaan, jos puun polton määrää ei lisätä suhteessa turpeen polttoon 		<ul style="list-style-type: none"> - Lämpövoimaloiden polttoainekuljetukset aiheuttavat raskasta liikennettä - Energiataloudellisesti Kainuun energiatuotantossa ei kehittymistä 		
--	--	--	--	---	--	--	--	--

Kainuun liitto

Kainuun liitto
Kauppakatu 1, 87100 Kajaani
Puh. vaihde 08 615 541, faksi 08 6155 4260
S-posti kainuunliitto@kainuu.fi

www.kainuu.fi